د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي:

پښتو کتابښود

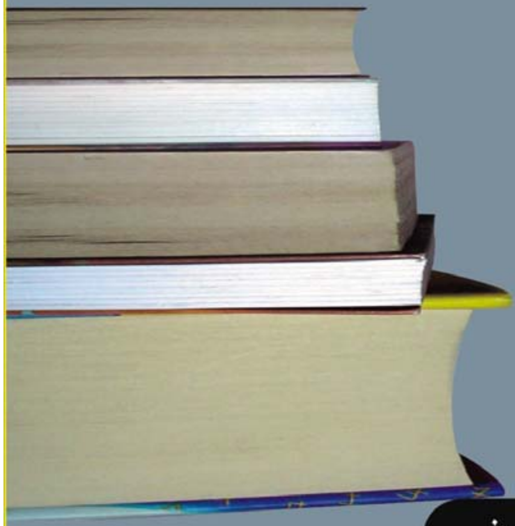

محمد اسمعیل یون

۱۳۸۷ ل کال

د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي
د پنځوسو (۱۳۲۳-۱۳۷۳) کلونو

پښتو کتابښود

لیکوال

محمد اسمعیل یون

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:	ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود
لیکوال:	پوهیالی محمد اسمعیل یون
خپرندوی:	یون کلتوري یون
چاپشمېر:	۱۰۰۰ ټوکه
لومړی چاپ:	۱۳۷۲ل کال
دویم چاپ:	۱۳۸۷ل کال
د لیکوال	
پرله پسې نومره:	(۹)
د خپرندوی	
پرله پسې نومره:	(۹)
کمپوزر:	ضیاءالرحمن ضیاء

نیولیک

ګڼه	سرلیک	مخ
۱	ددې اثر د دويم چاپ په اړه څو ټکي	۱
۲	څو خبرې او د لیکوال پېژندګلوي	۲
۳	ددې اثر اړتیاوې، نیمګړتیاوې او بریاوې	۱۱
۴	د ژبو او ادبیاتو پوهنځي لنډه تاریخچه	۱۵
۵	ژبو او ادبیاتو پوهنځي چاپ کړي کتابونه	۲۵
۶	د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استادان او د...	۲۹
۷	د ژبو او ادبیاتو پوهنځي فارغان او د...	۷۸
۸	د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو مونوګرافونه	۱۲۲
۹	د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه	۲۱۵

د دې اثر د دويم چاپ په اړه څو ټکي

دا اثر ما پر ۱۳۷۳ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي، د پنځوسمې کليزې په وياړ ليکلی و، هغه وخت کابل کې سخت جنګونه وو، پوهنتون په واقعيت کې تړلی و او يوازې په کابل ښار کې شپږ اووه ځله له يوه ځايه بل ځای ته مهاجر شوی و. درې کاله وروسته د دې زمينه برابره شوه، چې دا اثر چاپ کړم، هغه وخت په ټول کابل کې يو کمپيوټر هم نه و، چې ما پرې دا اثر کمپوز

کړی وای، نو ځکه مې له ګران ورور او خوږ ژبي شاعر صديق الله بدر څخه هيله وکړه چې که دا راته په خپلو مبارکو ګوتو وليکي، بدر چې زما د فرهنګي مبارزې يو پخوانی ملګری او د سختې ورځې يار دی، په ورين تندي يې زما غوښتنه ومنله، دا اثر يې د څو مياشتو په بهير کې خطاطي کړ، هغه هم يوازې د ثواب په بدل کې، دا کتاب درې کاله له ما سره پاتې شو، ځکه چې مالي لګښت ورته نه برابرېده، بيا مې د همدې پوهنځي له خپل يو ټولګيوال (احمد الله) څخه هيله وکړه چې دا کتاب چاپ کړي، د

هغه اقتصاد ښه و، په تاجکستان او نورو هېوادونو کې يې تجارت هم کاوه، هغه هم زما خبره په خلاصې تنډې ومنله. کله چې مې کتاب پېښور ته يووړ، نو له نورو کاغذونو سره مې په يوه ځانګړې پلاستيکي کڅوړه کې خوندي کېښود، څو ورځې راسره په ګل حاجي پلازا کې و، له ځان سره به مې ګرځاوه، ددې اثر همدا يوازېنۍ خطاطي شوې نسخه راسره وه، هغه کاغذونه چې بدر ورڅخه دا کتاب خطاطي کړی و، هغه متفرقه کاغذونه وو، ډېر منظم نه وو او د همدې څو کلونو په بهير کې مې له لاسه وتي وو.

پر هغه ورځ چې مې دا اثر له ګل حاجي پلازا څخه قصه خوانۍ کې دانش چاپخونې ته ورووړ، نو سخته ګرمي هم وه، ددې ترڅنګ ما سره نورې کڅوړې هم وې، چې نور ناچاپ کتابونه او يادښتونه هم په کې وو. ګل حاجي پلازا کې مې يوه سيوري ته پر کتاره ډډه لګولې وه، کله چې تلم نو کڅوړې مې ځان سره واخيستې، موټر کې کېناستم، ((ګوره قبرستان)) ته لا نه وم رسېدلی چې زړه کې مې څه ټکه پرېوته، ما ويل راځه دا کڅوړې وګوره، نه چې څه شی پاتې نه وي، کله چې مې کڅوړې راجګې کړې، لږ سپکې راښکاره شوې، دننه مې ولټولې اخوا دېخوا مې ښې واړولې، هر څومره چې ګورم کتاب نه شته، زړه مې ډېپ ولوېد، ما ويل لکه چې د څو کلونو خواري مې اوبو يووړه، حيران وم چې چېرته به رانه لوېدلی وي، ځان سره مې فکر وکړ راځه ګل حاجي پلازا ته لاړ شه، د هيلې يوازېنی ځای همغه دی، که هلته نه و نور نو زړه صبر کړه، له (صدر بازار) نه بېرته راوګرځېدم، ګرمي نو دومره زور اخيستی و، چې د چا خبر خوله يې لګوله، خو زه پر داسې غم اخته وم، پوه نه وم، چې

پر څو مره وخت بېرته ګل حاجي پلازا ته رسېدلی یم. همغه ځای کې چې ساعت د مخه ولاړ وم، څو ځله کښېته و پورته تېر شوم، بیا همځته غلی ودرېدم، وروستی امید مې هم له لاسه ورکړ، لس پنځه لس دقیقې همداسې ځای پر ځای ولاړ وم، چورت وړی وم، چې ترڅنګ مې یو ځوان ودرېد، ماته یې وویل یون صیب خو به نه یې؟ ما ویل ولې نه یون یم، بیا یې راته وویل څه خو به درنه پاتې نه وي؟ ما ویل والله چې دغسې یو کتاب مې چاپ ته وړه، تیار په ترس کې خطاطي شوی و، هغه راځخه ورک شوی دی، ځکه بېرته راغلم، دې وخت کې هغه لږ موسکی غوندې شو، کڅوړه یې راښکاره کړه، دا خو به نه وي، ما ویل ولې نه والله همدا دی، د کڅوړې منځ مې وکوت، کتاب په کې ایښی و، پر سترګو مې رڼایي راغله، وجود مې یخ شو، ارام شو، ما ویل کور دې ودان چې پر ما دې څومره غټه زېری وکړ. هغه وویل: زه همدلته په هغه دفتر کې کار کوم، پر دې لاره تېرېدم چې دا کڅوړه مې ولیده، راجګه مې کړه، چې ومې کتل، کتاب په کې و او بیا ستا نوم پرې لیکل شوی، نو ځکه مې ځان سره وساته، ما ویل حتمي بېرته همدلته ورپسې راځې، زه خپله کتابونه کمپوزوم، ماته د کتاب درد او ستونزې معلومې دي، چې څومره سخت کار دی، خو ځه ښه شو چې کوم بل ځای کې درنه نه دی پاتې شوی، ما ویل ډېره مننه وروره ما سره دې ډېره زیاته نېکي وکړه، څه خدمت درته وکړم، هغه ویل نه مننه، ښه کار دا وشو چې کتاب پیدا شو، ما ویل خفه ورته په دې وم، چې دا یې یوازینۍ نسخه ده او بله یوه پاڼه هم ما سره نه شته. هغه ځوان نه مې یو ځل بیا مننه وکړه، کڅوړې مې ټولې ځان سره ښې چک کړې او ژر د قصه خوانۍ پر لوري رهي شوم، د دانش چاپخونې مسئول

اسد جان ساپي ته مې وويل: دا کتاب راته ژر چاپ کړه، هغه خپل ماشين ورپسې راووېست، ما ته يې وويل: څومره او په کوم کاغذ؟ ما ورته وويل مه په کاغذ پسې ګرځه او مه يې شمېر پسې، همدا اوس يې چاپ ته ورکړه، دا ټوله کيسه مې ورته وکړه، هغه ويل خدای درسره ډېره نېکي کړې ده، سملاسي يې نورزي ته وويل، ژر دا کتاب يو سه چې پسته‌نګ يې کړي او سبا اول همدا چاپ کړه. دا و ددې اثر يو داستان. اوس چې له هغه وخته نږدې دولس کاله تېرېږي، زه يو ځل بيا خپل اثار په دې نيت چاپوم، چې د مرګ له خطره يې وژغورم. طبيعي خبره ده، چې دا اثر ځرګندې نيمګړتياوې لري، خو د هغه وخت ظرفيتونه هم بايد په پام کې ونيول شي، لکه د انساني مغز محصول هر اثر چې له نيمګړتياوو خالي نه وي، دا اثر هم خپلې نيمګړتياوې لري، خو اوس چې يې زه بيا چاپوم، د همدې مشخص کلکتيف د پنځوس کلن فعاليت د ځرنګوالي په انعکاس کې ماته بې ګټې نه ښکاري. تر چاپ وروسته به (که ژوند مو ملګری و) طبعاً ددې اثر ياد شمار ګڼې د کابل پوهنتون ادبياتو پوهنځي ته هم ورکوم، هلته به له دې اثر څخه ګټه اخيستل کېږي، په تېره بيا د مونوګرافو په تنوع کې به مرسته وکړي؛ تر يوه حده به د تکراري او کليشه يي مونوګرافو مخنيوی وکړي. دا اثر به د ادبياتو پوهنځي د محصلينو او استادانو مخ ته پروت وي، کله چې ددې پوهنځي لسيزې او يا شليزې پوره کېږي، کېدی شي څوک پرې نور څه زيات کړي او سمونې په کې وکړي. اوس چې د کمپيوټر زمانه ده او د لاس خواري کمپيوټر ته انتقال شوې، نو ټولو ليکوالو ته بويه چې خپل اثار نه يوازې د بيا چاپ له لارې خوندي کړي، بلکې د انټرنيټ څپو ته يې هم وروسپاري، چې هم د

مرګ له خطره خوندي شي او هم يې ګټه اخيستنه عامه او اسانه شي. ما د خپل کار د بشپړاوي او خونديتوب لپاره همدا سې يو لړۍ پيل کړې او له نورو ليکوالو هم هيله لرم، چې خپل کارونه په خپله تنظيم کړي او خپل اثار له ټولو احتمالي خطرونو څخه وژغوري، که چېرې دوی په خپلو اثارو کې د بيا سمون او زياتون غوښتونکي هم وي، نو د خونديتوب په حالت کې ورته دا کار لا اسانه کېږي. له ټولو افغان ليکوالو د همدې فرهنګي هيلې د تطبيق په هيله.

په درناوي

پوهندوی محمد اسمعيل يون

ارګ، د جمهوري رياست ودانۍ

کابل- افغانستان

د ۱۳۸۷ل کال د کب ۲۰مه نېټه

څو خبرې او د ليکوال پېژند ګلوي

دغه رساله (د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پنځوسو کلونو پښتو کتابښود) د ۱۳۷۵ل کال په لومړنيو ورځو شپو کې، يون صاحب د کتابت په خاطر ماته راکړه، ما هم په خوشالۍ سره د کتابت پر چارو پيل وکړ او تر څه مودې څنډ وروسته مې خپل کار سرته ورساوه. کله چې د کتاب چارې ترسره شوې، رساله مې د هغه ليکوال ته ور وسپارله. د رسالې د ورسپارلو په جريان کې يون صاحب پر خپلې رسالې د څه ليکنې پېرزوينه راباندې وکړه، چې دا دی د همدغې پېرزوينې له مخې غواړم څو شېبې د يادې شوې رسالې او بيا د ګران يون پر پېژند ګلوۍ درسره وغږېږم.

تر دغې رسالې دمخه دوه نور کتابونه په دغه برخه کې د چاپ له ډګره راوتلي دي. لومړنی کتاب د ښاغلي ليکوال رازمحمد وينښ دی، چې (پښتو کتابونه) نومېږي. په دغه کتاب کې د برتش موزيم د پښتو کتابونو د معرفۍ ترڅنګ دننه په هېواد کې د چاپ شويو کتابونو يو فهرست هم ورکړل شوی دی. دويم کتاب د هېواد نوميالي ليکوال او محقق ښاغلي حبيب الله رفيع په دوو ټوکونو کې ليکلی، چې (پښتو پانګه) نومېږي.

همدارنګه په دغه برخه کې عتيق الله پژواک هم يوه بريالۍ هڅه کړې ده، چې په خپل وار د يادونې وړ ده.

دغه رساله چې اوس ستاسو په لاس کې ده له یادو شویو کتابونو څخه یو څه توپیر او نوی والی لري او هغه دا چې دا رساله د یو مشخص کلکتیف د استفادې په غرض لیکل شوی او هم په ځانګړې ډول د پنځوسو کلونو په بهیر کې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د استادانو او فارغانو له پېژندګلوۍ سره سره د هغوی د اثارو او هم د مونوګرافونو بشپړه معرفي نامه ده.

دغه رساله په داسې وخت او حالاتو کې لیکل شوې ده، چې په وطن کې د اور او وینو سیندونه جاري وو، د ډاډ او اطمینان هېڅ څرک نه لګېده او د پوره نهیلیو ورځې شپې وې، څوک چې په هغو حالاتو کې دلته مېشت وو، سره له ډېرې وېرې او ترهې یې د ورځني ژوند بارونه کاږل. زموږ لیکوال د هغې اورنۍ مېنې له مخې چې له خپلې ژبې او خپل فرهنګ سره یې لري، په همدغو اور وړینو شېبو کې خپله رساله ولیکله او د هغه د بشپړتیا په خاطر د ګولیو، راکټونو او بمونو په باران کې کتابتون په کتابتون وګرځېد او ډېر کتابونه یې پسې وکتل.

ددغې رسالې ژبه ډېره خوږه او روانه ده، بې ځایه حاشیه روي په کې نه را ترسترګو کېږي، په ډېرو لنډو او وړو جملو کې ډېر څه په کې بیان شوي دي. کومه وروستۍ خبره چې غواړم ددغې درنې رسالې په باب وکړم، هغه دا ده چې کېدی شي د ځینو تخنیکي ستونزو له امله لا هم د ډېر شمېر لیکوالو او د هغو د اثارو او هم مونوګرافونو یاد په دې رساله کې راغلی نه وي.

په پای کې هیله څرګندوم، چې دغه رساله لکه څنګه چې ښایي همداسې د بره ګټوره او اغېزمنه ثابته شي او هغه ستونزې چې له دې امله را پېښېږي دي له دې سره له منځه لاړې شي.

یون صاحب په خپلې رسالې کې د ګڼ شمېر وتلو او نومیالیو لیکوالو او د هغو د پښتو اثارو پېژندګلوي درسره کوي او زه غواړم چې د یون صاحب د ژوند هېنداره درته وځلوم.

پر افغانستان او افغاني فرهنګ او خپلې ژبې اورنی مین پوهیالی **محمد اسمعیل** یون د ارواښاد محمد خان زوی د **۱۳۴۲**ل کال پر کب میاشت د لغمان ولایت د الینګار ولسوالۍ د نیازیو په یوې روښنفکرې کورنۍ کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې په الینګار ولسوالۍ کې سرته رسولي، پر **۱۳۶۲**ل کال کې له خوشال خان لېسې نه فارغ شوی دی. تر فراغت وروسته پر **۱۳۶۷**ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو څانګې ته لاړ او پر **۱۳۷۰**ل کال له نوموړې څانګې فارغ او پر همدې کال د پښتو څانګې د علمي کادر غړی شو.

یون صاحب تر اوسه پورې دا لاندې ادبي فعالیتونه ترسره کړې دي:

۱- **هیلې**، ګډ شعري جونګ، راټولونه، **۱۳۶۷**ل کال چاپ.

۲- **نیمګړي ارمانونه**، د حیران د شعرونو جونګ، سریزه او راټولونه، **۱۳۶۹**ل کال چاپ.

۳- د لوونو فصل، ګډ شعري جونګ، راټولونه، ۱۳۶۹ل کال چاپ.

۴- د استاد الفت نثري کليات، سريزه او راټولونه، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

۵- استاد زيار د پښتني فرهنګ يو ځلاند ستوری، څېړنيز اثر، ۱۳۷۳ل کال چاپ.

۶- متيکور، د شعرونو مجموعه، د ليکوالو انجمن، ۱۳۶۹ل کال چاپ.

۷- د نازو انا ياد، سريزه او د مقالو راټولونه، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

۸- د محمدګل خان مومند اند و ژوند ته يوه لنډه کتنه، ۱۳۷۳ل کال چاپ.

۹- د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پنځوسو کلونو پښتو کتابښود، همدا رساله.

همدارنګه د شعرونو دويمه مجموعه يې هم چاپ ته تياره ده، چې يوه زياته برخه يې په ځينو پښتو خپرونو کې چاپ او خپره شوې ده.

په سپېڅلې پښتني مينه
صديق الله بدر

ددې اثر اړتیاوې، نیمګړتیاوې او بریاوې

د ۱۳۷۳ل کال پر لړم میاشت ، چې پوهنتون د ځووم ځل لپاره د پرله پسې جګړو له امله، له تجارت، جمهوریت، زرغونې لېسو ، له پلان وزارت، کابل پولیتخنیک او د امام زمان له تکیه خانې څخه د خیرخانې مېنې په درېیمه برخه کې د سرور کاینات مسجد ته په مهاجرت مجبور شوی و ، نو په همدې ترینګلې او جګړه ییز حالت کې د پوهنځي د هغه وخت د مشرتابه له خوا وپتېیل شوه، چې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي (پنځوسمه کلیزه) ونمانځل شي.

په همدې نیت ما ته هم بلنه راکړل شوه، چې د ادبیاتو پوهنځي د ټول ژوند په بهیر کې د دې پوهنځي د ځینو نامتو استادانو پر ادبي خدمتونو په ځانګړې ډول پر اثارو لیکنه وکړم. ما چې کله په دې باب د کتابونو پاڼې واړولې نو خدای(ج) شاهد دی، چې لیکنه وار په وار اوږدېدله. یو ځل بیا راته هغه اړتیا رادمخه شوه، چې موږ ورسره په پوهنځي کې د زده کړې پر وخت مخامخ وو. زموږ د تحصیل په وخت کې د محصلینو غټه ستونزه دا وه، چې هېڅ داسې کیلي موجود نه وه، چې د هغې په زور دې محصلین د ادبیاتو د لویې نړۍ ور پرانیزي او په دې لویې دنیا کې دې د خپل اند ، ذوق او موخې نیلي وځغلوي.

هر چا چې به کومه وړه لیکنه هم کوله، نو اخځونو او کتابونو پسې به سرګردانه و، ان دا چې استادانو به په رسمي توګه سیمینار او کورنۍ دنده وروسپارله، بیا به هم د کتابونو په لټون او پیدا کېدن کې پاتې راغلل، کله کله خبره تر دې بریده هم رسېدله چې استادان به هم د پوره اخځونو په ورکړه کې له ستونزو سره مخامخېدل.

دا ستونزه د پای لیکونو (مونوګرافونو) د لیکلو پر وخت لا ډېره ځرګندېدله، فارغان به یو او بل ماخذ پسې لالهانده وو. ځرنګه چې په پښتو ځانګه کې د تېرو کلونو د مونوګرافونو بشپړ کتابښود او نومښود موجود نه و، نو داسې هم شوي چې یوه ټاکلې موضوع څو تنو فارغانو ته ورکړل شوې ده. د کتابونو او یا هم د اخځونو نشتوالي له کبله ځینو استادانو خپلو فارغانو ته ډېره ساده او بسیطه موضوع هم ټاکله، چې له آره په یو پایلیک لیکلو نه ارزي.

ځینې داسې اشخاص هم له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغېدل، چې په پای کې یې د (شلو) ادبي کتابونو نومونه هم په پرله پسې ډول اخیستلی نه شول، هغه چا چې له ادبیاتو سره یې پوره مینه لرله، د هغو لپاره هم دا امکان موجود نه و، چې په خپله ټاکلې ځانګه کې تېر شوي کارونه ترسترګو تېر او پر نورو کېدونکو باندې غور وکړي.

همدغو نیمګړتیاوو ما کې دا ولوله پیاوړې کړه، چې لږ تر لږه په دې برخه کې داسې یوه هڅه وکړم، چې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي

ځانګړي ډول په پښتو ځانګه کې دغه تشه که پوره ډکه نه شي، نو د محصلينو يو څه اړتيا خو حل کړي.

لکه څنګه چې د دې رسالې له نامه څخه ښکاري په دې کتابګوټي کې هڅه شوې، چې د پښتو کتابونو پېژندنه وشي، خو ځای نيم په کې د ځينو ليکوالو د يو نيم فارسي کتاب يادونه هم راغلې. دا سې ټاکل شوې وه، چې د يو بشپړ کتابښود په څېر به د هر کتاب څه ناڅه پوره پېژندنه راځي، خو د تخنيکي ستونزو او د ځينو تذکرو د نابشپړ ثبت په وجه دا هيله پوره نه شوه. ځينو ځايونو کې د کتاب د چاپ کلونه او خپرندوی ارګانونه هم پاتې شول. يوازې د ليکوالو په همهغې پېژندنې بسنه وشوه چې په ادبياتو پوهنځي پورې اړه لري. څرنګه چې د ادبياتو پوهنځي تر اوسه پورې بېلابېل پړاوونه وهلي او بېلابېل نومونه يې غوره کړي، ځينې ځانګې يو وخت په ادبياتو پوهنځي پورې تړلې، خو وروسته بيا خپلواک پوهنځي ورڅخه جوړ شوي، دلته هم د هغو د استادانو او نورو ليکوالو د هغو اثارو يادونه شوې، چې دوی د ادبياتو له پوهنځي سره وخت ناوخت تړښت لرلی دی.

د يو شمېر هغو استادانو د يادون امکان هم ميسر نه شو، چې په بېلابېلو وختونو کې يې په پوهنځي کې د استادۍ دنده سرته رسولې او اثار يې ليکلي، همدارنګه د ځينو هغو فارغانو ياد چې د اثارو خاوندان دي. دا د دې اثر بله نيمګړتيا ده. له علمي او د کتابښودنې له ميتود سره سم هم د دې کتاب محتويات برابر شوي نه دي. يوازې د وخت اړتيا په پام کې نيول شوې ده او همدا ډول

نورې ډېرې نيمګړتياوې، خو د پښتو مل دی: ((تور توتان- لـه يـاره قربان)) خو زه په دې خوښ يم، چې ما د خپل احساس بار تر دې دمه راورساوه، دعلمي نيمګړتياوو د بشپړاوي لپاره نورو ته خپله هيله ورغځوم. خو له دې سره سره که زما دا نيمګړی زيار د پښتو ژبې او ادب مينـانو، پـالونکو پـه ځـانګړي ډول د ادبيـاتو پـوهنځي د راتلونکـو محصـلينو د ګټې اخيسـتنې، د هغـوی د ادبـي کـړاو پـه اسانۍ او نورو ادبي چارو کې په درد ولګي او له اړتياوو يوه اړتيـا پوره کړي، نـو دا بـه زمـا ددې او هغـې بلـې نړۍ د روحي ارامتيـا او ډاډ سبب شي.

په ټوله انساني او پښتني مينه
پوهيالی محمد اسمعيل يون

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي لنډه تاریخچه

((د ژبو او ادبیاتو پوهنځی د **۱۳۲۳**ل کال د لړم (عقرب) پر میاشت جوړ شو. پر دې وخت د ژبو او ادبیاتو پوهنځی ((د ادبیاتو فاکولته)) په نامه یادېده. دغه مهال په کابل پوهنتون کې یوازې درې پوهنځي (طب، حقوق او ساینس) جوړ شوي وو.

پر **۱۳۲۷**ل کال ښځینه قشر ته هم ددې زمینه برابره شوه چې په ادبیاتو پوهنځي کې زده کړې وکړي. پر دې مهال دې برخې د نارینه وو له برخې څخه جلا او بېلې خپلې درسي چارې پرمخ وړلې.

پر **۱۳۲۹**ل کال د ادبیاتو د فاکولتې د محصلینو شمېر تر (۸۰) تنو څخه زیات و، پر **۱۳۶۵** کال دا شمېر (۱۴۰۰) تنو ته ورسېده، پر **۱۳۵۹** کال د هغو کسانو لپاره چې د ورځې یې د ځینو ستونزو له کبله نه شول کولای درسي چارو ته حاضر شي، د ادبیاتو د شپې پوهنځی جوړ شو.))[1]

د ادبیاتو پوهنځي د جوړولو موخه دا وه، چې د هېواد ځوان نسل د فرهنګپالنې او فرهنګیالۍ په روحیه وروزي، د خپل هېواد له تاریخ او ثقافت څخه یې خبر کړي او په دې ډول د خپل هېواد له فرهنګ څخه بهرنیان او د هغو له فرهنګ او ژبو سره خپل هېوادوال اشنا کړي. له دې پرته د مسلکي ښوونکو روزنه او په بېلابېلو

[1] اسدالله حبیب: د اجتماعي علومو مجله، کابل پوهنتون، **۱۳۶۵**ل کال، (۱-۱۸ مخونه)

پوهنيزو او ادبي برخو کې د مسلکي کادرونو، څېړونکو او ليکوالو روزنه د پوهنځي بله موخه وه.

((د ۱۳۴۰ او ۱۳۴۴ کلونو ترمنځ د ژورناليزم، الماني او فرانسوي ژبو څانګې هم په دې پوهنځي کې جوړې شوې. څرنګه چې پر دې وخت په ادبياتو پوهنځي کې پر ژبو او ادبياتو سربېره نور علوم، چې بشري علوم هم په کې شامل وو، تدريسېدل، نو پر ۱۳۴۴ لمريز کال ((د ادبياتو او بشري علومو پوهنځي)) په نوم ونومول شو او پر ۱۳۵۸ ل کال ((د ژبو او ادبياتو پوهنځي)) په نوم ياد شو.

د ۱۳۵۲-۱۳۶۲ ل کلونو په واټن کې په ادبياتو او بشري علومو پوهنځي کې يو لړ بدلونونه رامنځته شول، پر ۱۳۵۳ ل کال کله چې د تعليم او تربيې پوهنځی لغوه شو، نو د هغه پوهنځي د انګليسي ژبې او ادبياتو څانګه، د اجتماعي علومو ډيپارټمنټ، د تعليم او تربيې ډيپارټمنټ او نور تشکيلات د ادبياتو او بشري علومو په پوهنځي پورې وتړل شول او په دې ډول د دې پوهنځي علمي فعاليتونه نور هم زيات شول.

وروسته ډيپارټمنټونو او ځينو نورو څانګو زياته پراختيا وکړه او ځينې ډيپارټمنټونه له دغه پوهنځي څخه بېل شول او د يوه ځانګړي پوهنځي بڼه يې غوره کړه.

پر ۱۳۵۸ ل کال د ادبياتو او بشري علومو له پوهنځي څخه د جغرافيې ډيپارټمنټ بېل او د علومو پوهنځي له جيولوژي او سرولوژي ډيپارټمنټ سره يوځای شو او په ګډه يې له

ځمکپوهنې څخه د ژورنالیزم، تاریخ او اجتماعي علومو ډیپارټمنټونه بېل او پر **۱۳۵۸**ل کال یې د ((اجتماعي علومو پوهنځی)) جوړ کړ، وروسته پر **۱۳۶۵**ل کال د تاریخ او فلسفې پوهنځي پر کار پیل وکړ، دغه راز د **۱۳۶۳**ل کال د چنګاښ پر ۱۸مه نېټه د ښکلو هنرونو اختصاصي ډیپارټمنټونه له ژبو او ادبیاتو پوهنځي څخه بېل او ((د ښکلو هنرونو پوهنځي)) په نوم یې مستقل پوهنځی جوړ کړ.[1]

تر ۱۳۷۰ل کاله پورې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په تشکیلاتي جوړښت کې (۹) ډیپارټمنټونه: (پښتو، دري، اوزبکي، روسي، هسپانوي، فرانسوي، الماني، عربي او انګلیسي) موجود وو.

پښتو څانګه د **۱۳۳۵**ل کال په وروستیو کې ((د فلسفې او ادبیاتو له څانګې څخه بېله او مستقله څانګه شوه)).

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د خپل عمر د (**۵۰**) کلونو په واټن کې په زرګونو علمي او کاډمیک کادرونه ټولنې ته وړاندې کړي دي.

((یوازې په یوه لسیزه (**۵۷-۶۷**) کې په ادبیاتو پوهنځي کې (**۴۵۹۲**) تنه محصلین شامل شوي او (۱۷۱۷) تنه فارغ التحصیلان یې هېواد ته وړاندې کړي دي.

دلته به د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د فارغانو یو لښتلیک (جدول) راوړو، چې د هغو فارغانو د څرنګوالي څرګندویي کوي:

[1] پوهنتون کابل در ده سال اخیر، ۱۳۶۷ل کال، کابل پوهنتون، ۱۲-۱۴ مخونه.

د فراغت کال	د فارغانو شمېر
((۱۳۲۷ل کال لومړۍ دوره	۳ تنه
۱۳۲۸ل کال	۷ تنه
۱۳۲۹ل کال	۹ تنه
۱۳۳۰ل کال	۱۹ تنه
۱۳۳۱ل کال	۱۴ تنه
۱۳۳۲ل کال	۲۰ تنه
۱۳۳۳ل کال	۲۶ تنه
۱۳۳۴ل کال	۲۵ تنه
۱۳۳۵ل کال	۱۵ تنه
۱۳۳۶ل کال	۱۸ تنه
۱۳۳۷ل کال	۲۷ تنه
۱۳۳۸ل کال	۲۶ تنه
۱۳۳۹ل کال	۳۲ تنه
۱۳۴۰ل کال	۳۵ تنه
۱۳۴۱ل کال	۴۱ تنه
۱۳۴۲ل کال	۷۲ تنه
۱۳۴۳ل کال	۵۲ تنه
۱۳۴۴ل کال	۶۳ تنه
۱۳۴۵ل کال	۵۸ تنه
۱۳۴۶ل کال	۷۱ تنه

۱۳۴۷ل کال	۹۵ تنه
۱۳۴۸ل کال	۱۴۲تنه
۱۳۴۹ل کال	۱۴۳تنه
۱۳۵۰ل کال	۷۱ تنه
۱۳۵۱ل کال	۶۷ تنه
۱۳۵۲ل کال	۷۷ تنه
۱۳۵۳ل کال	۱۵۸ تنه
۱۳۵۴ل کال	۱۴۴ تنه
۱۳۵۵ل کال	۲۵۶ تنه
۱۳۵۶ل کال	۱۲۷ تنه
۱۳۵۷ل کال	۲۳۵ تنه
۱۳۵۸ل کال	۱۸۴ تنه
۱۳۵۹ل کال	۱۲۸ تنه
۱۳۶۰ل کال	۱۵۵ تنه
۱۳۶۱ل کال	۱۴۹ تنه
۱۳۶۲ل کال	۱۸۴ تنه[1]
۱۳۶۳ل کال	۱۲۰ تنه
۱۳۶۴ل کال	۸۸ تنه
۱۳۶۵ل کال	۱۲۴ تنه
۱۳۶۶ل کال	۱۴۴ تنه

[1] پوهاند عبدالرزاق زهیر، پوهنځی ادبیات در (۴۰) سال اخیر، ۱۳۶۴ل کال، ۳۰-۳۱ مخونه.

۱۳۶۷ل کال	۹۱ تنه
۱۳۶۸ل کال	۱۵۲ تنه
۱۳۶۹ل کال	۱۱۹ تنه
۱۳۷۰ل کال	۱۸۵ تنه
۱۳۷۱ل کال	؟
۱۳۷۲ل کال	؟
۱۳۷۳ل کال *	؟

((پر ۱۳۶۷ل کال د ادبیاتو پوهنځي د استادانو شمېر (۱۳۶) تنه ته رسېده، چې له هغې جملې څخه (۱۰) تنه د دوکتورا د درجې لرونکي، (۴۵) تنه د ماسترۍ درجې لرونکي او پاتې یې لیسانس و))[۱]

د ۱۳۶۳ل کال په دویمه نیمایي کې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په پښتو او دري څانګو کې د ماسترۍ پروګرام پیل شو، چې د یو څو دورو تر فراغت وروسته دا پروګرام له خنډ سره مخامخ شو. پښتو، دري او روسي څانګو د یو ټاکلي وخت په جریان کې د ماسترۍ پروګرام پر مخ وړی دی.

تر ۱۳۷۰ل کال پورې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په منځني ډول هر کال (۲۰) تنه فارغان ټولنې ته وړاندې کړي دي.

---

[۱] پوهنتون کابل در ده سال اخیر، ۱۳۶۷ل کال، کابل پوهنتون، ۱۲-۱۴ مخونه.

*-۱۳۷۱-۱۳۷۳کلونو کې د جګړو له امله د پوهنځي د فارغانو شمېر دقیق معلوم نه دی.

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له ۱۳۵۸ل کال څخه تر ۱۳۶۵ کاله پورې پر مستقلو کتابونو سربېره د لیسانس دورې لپاره (۱۷۰) عنوانه لکچرنوټونه چاپ او خپاره کړې دي، دغه راز د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د خپل (۵۰) کلن فعالیت په بهیر کې یو شمېر بهرني محصلین هم روزلي، دا محصلین اکثراً له بهر څخه د پښتو او دري ژبو د زده کړې په خاطر راتلل، هغو بهرنیانو چې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په پښتو څانګه کې زده کړې کړې دادي:

ګڼه	نوم	په پوهنځي کې د شاملېدو نېټه	ملت	څانګه
۱	عارف عثمانوف	۱۳۳۷ل کال	ازبک- شوروي	پښتو
۲	حسن الشیخ	//	مصري	//
۳	فنګ ګواتای	۱۳۳۸ل کال	چینایي	//
۴	وانګ خوخای	//	//	//
۵	تونګ شن یانګ	//	//	//
۶	چن مین	//	//	//
۷	تولی کن	//	//	//
۸	چي ده ون خای	//	//	//
۹	تاکشی کتو فوجي	۱۳۳۸ل کال	جاپانی	پښتو
۱۰	دلترفلاوس فیشرارکیالوجسات	//	المانی	//
۱۱	نواته	۱۳۳۹ل کال	جاپانی	//
۱۲	عبدالرحیم	۱۳۴۰ل کال	شوروي	//
۱۳	بیک مراد	//	//	//

۱۴	پریت پتنګه کتیوریا	۱۳۴۳ال کال	هندي	//
۱۵	مګنی ګراس نیید	۱۳۴۴	امریکایي	//
۱۶	لین چانګ پاو	//	چینایي	//
۱۷	شنګ توشینګ	//	//	//
۱۸	موتی فو	//	//	//
۱۹	توســـــترلایس راس موسنت	//	ډنمارکی	//
۲۰	مســن راســه مــارکو ویس	۱۳۴۵ال کال	یوګوسلاویایي	//
۲۱	هرلندنا ایالایز	۱۳۴۶ال کال	امریکایي	//
۲۲	جي پل کوپریت لویز	//	//	//
۲۳	سموت پتریسا	//	انګلنډی	//
۲۴	جني کانیوا	//	شوروي	//
۲۵	چي پوسو روزبا	//	//	//
۲۶	کارنیکوف	//	//	//
۲۷	میرزاګیروا	۱۳۴۶ال کال	//	//
۲۸	کرولیف	//	//	//
۲۹	میکولـــویچ ترنـــول ولیکی	//	//	//
۳۰	ولادیمیـر کولویـویچ دوکوف	//	//	//
۳۱	نانچینکو	//	//	//
۳۲	یارکو	//	//	//
۳۳	اسپرنابلینا	//	//	//
۳۴	د-ن چیوا	۱۳۴۷ال کال	بلغاریایي	//
۳۵	جناسولیتر	//	چلکوسلواکیایي	//

۳۶	پخلیناتاتانیـــانیکو لینا	۱۳۴۹ل کال	شوروي	//
۳۷	میکـــرون حرگالینـــا چولیا	//	بلغاریایي	//
۳۸	گولد یکرویز	//	امریکایي	//
۳۹	مگنی گوردن کی	//	//	//
۴۰	عضاف السید زیران	۱۳۵۱	مصري	//
۴۱	کونیکن اینا ماروتا	//	فنلندي	//
۴۲	انترابرت ستی چن ارتر	//	برتانیایي	//
۴۳	اینابما ریاتا	//	فنلنډي	//
۴۴	ماریاتا	۱۳۵۲ل کال	بلغاریایي	//
۴۵	الین	۱۳۵۲ل کال	بلغاریایي	//
۴۶	برناردس کنگه	۱۳۵۴ل کال	بلغاریایي	//
۴۷	گنرین ای نوراس	۱۳۵۲ل کال	امریکایي	//
۴۸	رونالد چترنگی	//	کاناډایي	//
۴۹	ماریاششتز	//	کاناډایي	//
۵۰	اسکره شنیده	۱۳۵۲ل کال	امریکایي	//
۵۱	فلپ هرزیج	//	//	//
۵۲	وپر اپاستواله	//	//	//
۵۳	وزیلا زخاراوایا	//	بلغاریایي	//
۵۴	کارتیرو	//	برازیلی	//
۵۵	یادویکه	۱۳۵۳ل کال	پولنډی	//
۵۶	برنارد گنگ	۱۳۵۵ل کال	برتیانیایي[۱]	//

[۱] پوهنځی ادبیات در چهل سال اخیر.

ژبو او ادبیاتو پوهنځي
چاپ کړي کتابونه

له ۱۳۲۳-۱۳۷۰ل کاله پورې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له خوا یو زیات شمېر علمي، ادبي او هنري غونډې او سیمینارونه جوړ شوي، دغه راز د ادبیاتو پوهنځي له خوا یو شمېر علمي موضوعات تحقیق او څېړل شوي او یو لړ کتابونه خپاره شوي، چې موږ به دلته ددې ډول اثارو نومونه واخلو:

۱- د پښه یانو شفاهي ادبیات.

۲- په افغاني ټولنو کې د ښځو اجتماعي وضع.

۳- انګېرنې، کرکې او کږنې: زېورالدین زېور او سپوږمۍ نوري، ۱۳۴۲ل کال چاپ.

۴- د خوشال د کلیاتو انساني قاموس.

۵- پښتو ویي پوهنه؛ مجاور احمد زیار، ۱۳۵۷ل کال چاپ.

۶- پښتو پښویه (ګرامر)، مجاور احمد زیار، ۱۳۶۲المریز کال چاپ.

۷- د غلام محی الدین افغان افکار او اثار، ۱۳۶۲ل کال چاپ.

۸- د پښتو ادبیاتو تاریخ (دویم ټولګي لپاره)، ډاکټر زېورالدین زېور، ۱۳۵۸ل کال.

۹- د پښتــتو ادبیــاتو تــاریخ (دریـیم ټــولګي لپــاره)، ډاکټــر زېورالدین زېور، ۱۳۶۸ل کال چاپ.
۱۰- د پښتو ادبیاتو اوسنی دوره، (دریيم ټولګي لپاره)، ډاکټر زېورالدین زېور، ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۱۱- اوسني ادبیات، ډاکټر زېورالدین زېور، ۱۳۶۱ل کال.
۱۲- د پښتو اصطلاحي قاموس، ډاکټر زېورالدین زېور، ۱۳۶۱ل کال چاپ.
۱۳- د پښتو ګرامر، زرغونه زېور، ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۱۴- د پښتو نحو، زرغونه زېور، ۱۳۶۲ل کال چاپ.
۱۵- د پټې خزانې فرهنګ، پوهاند عبدالشکور رشاد.
۱۶- د پښتو ادبي سبکونه،
۱۷- د پښــتو ادبیــاتو تــاریخ، لــومړی ټــوک، پوهانـد حبیبـي، ۱۳۵۴ل کال چاپ.
۱۸- د ګولډ شتیت پښتو فرهنګ، پوهاند رشاد، ۱۳۵۲ل کال چاپ.
۱۹- د جبر او اختیار ډيالکټیک، پوهاند مجروح، ۱۳۵۲ل کال چاپ.
۲۰- ژبنۍ څېړنې، پوهندوی شاکر.
۲۱- د وړمې مجلې د تاریخي مضامینو فهرست، تدوین لامان مراد.
۲۲- تاریخي پېښې، عبدالروف بېنوا.
۲۳- پښتو متون، لومړی ټوک، عبدالرزاق زهیر.

۲۴- پښتو متون، دويم ټوک، عبدالرزاق زهير.
۲۵- د بايزيد روښان خيرالبيان.
۲۶- پښتو مصادر، محمداعظم ايازي.
۲۷- انشا او پښتو ادب، پاينده محمد زهير.
۲۹- د تاريخ په باره کې، محمد حسن ضمير ساپی.
۳۰- د پښتو گرامر، هربرت پنزل، د محمد رحيم الهام ژباړه.
۳۱- خلاصة المريدن، شمس الدين کاکړ، د پوهنوال ميرحسين شاه اهتمام او مقدمه.
۳۲- د افغان ياد
۳۳- د خلکو تجربې
۳۴- د غرونو څوکې، عبدالکريم پتنگ.
۳۵- پښتو نوی مصدر.
۳۶- نوموړکي مورخين، پوهاند حبيبي
۳۷- فوايد فقيرالله.
۳۸- د ميا فقيرالله پېژند ليک.
۳۹- اسماء الحسنی.

د ژبو او ادبياتو پوهنځي پر پښتو کتابونو سربېره د ورمې مجله هم په پښتو ژبه تر **۱۳۳۶**ل کال راهيسې بيا تر شپېتمو کلونو پورې خپره کړې ده.

((د وږمې مجلې لومړۍ ګڼه د **۱۳۳۲**کال د تلې پر میاشت چاپ شوه))[1]. همدغه راز دغه پوهنځي د علمي، ادبي او هنري مسایلو په باب په لسګونو سیمینارونه جوړ کړي او یو زیات شمېر لکچرنوټونه او نور درسي مواد یې چاپ او خپاره کړي دي.

[1] پوهنځی ادبیات در چهل سال اخیر، **۱۲۳**مخ.

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استادان او د هغوی کتابونه

۱- پوهاند عبدالحی حبیبي:

لوی استاد پوهاند عبدالحی حبیبي زموږ د هېواد د معاصر فرهنګ او ادب د لویو خدمتګارانو له جملې څخه دی. استاد له یوې خوا د هېواد د فرهنګ د پرمختګ او زرغونتیا لپاره ګڼ شمېر اثار ولیکل او له بلې خوا یې د فرهنګي او علمي مرکزونو په جوړولو کې هم کارنده ونډه واخیستله، استاد د یو شمېر نورو فرهنګي بنسټونو ترڅنګ د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د رغښت په کار کې هم خپلې هلې ځلې نه دي سپمولي او د هېواد ددغه فرهنګي بنسټ په جوړښت او فعالیت کې یې ستړیاوې ګاللي دي. استاد پر ۱۳۲۳ل کال (د ژبو او ادبیاتو پوهنځی د تاسیس له کال څخه) تر ۱۳۲۵ل کال پورې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د رئیس په توګه پاتې شوی(۱)) او تر دې وروسته یې هم پر بېلابېلو وختونو د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو او دري ژبو او ادبیاتو استاد پاتې شوی دی.

---

(۱) پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۲۲۹ مخ.

تر او سه پورې د هېواد په دننه او بهر کې د استاد تر (۱۰۰) زيات ادبي او علمي اثار چاپ شوي دي، د استاد زيات اثار په دري ژبه خپاره شوي دي او يو شمېر يې هم په عربي او اردو ژبو خپاره شوي دي.

څرنګه چې مونږ دلته د پښتو اثارو کتابښود ترتيبوو، نو دلته به د استاد د هغو کتابونو نومونه واخلو، چې په پښتو ژبه ليکل شوي او پر بېلابېلو وختونو خپاره شوي دي.

((۱- د خوشال ختک مرغلرې (د خوشال ختک کليات) سمون مقابله، تعليقات او مقدمه، کندهار، ۱۳۱۲ل کال چاپ.

۲- د عبدالقادر ختک دېوان؛ سمون، مقابله، تعليقات او مقدمه، کندهار، ۱۳۳۷ل کال چاپ.

۳- پښتو او پښتونواله: کندهار، ۱۳۳۷ل کال چاپ.

۴- پسرلنۍ سندره، پښتو منظومه: کندهار، ۱۳۱۷ل کال چاپ.

۵- د احمدشاه بابا دېوان: سمون، مقابله او مقدمه، کابل، ۱۳۲۲ل کال چاپ.

۶- پټه خزانه: تصحيح، تعليق او دري ترجمه، کابل، ۱۳۲۲ل کال چاپ، تهران، ۱۳۴۰ل کال چاپ، کابل، ۱۳۵۴ درېيم چاپ، کابل، ۱۳۵۷ل کال څلورم چاپ، کابل پوهنتون.

۷- د پښتو ادبياتو تاريخ لومړی ټوک.

۸- د پښتو ادبياتو تاريخ دويم ټوک، کابل ۱۳۲۴ل کال چاپ.

۹- پښتانه شعرا لومړی ټوک؛ کابل، ۱۳۲۰ل کال چاپ.

۱۰- د پښتو ادبياتو تاريخ: د ادبياتو پوهنځي د دريم ټولګي لپاره، **۱۳۴۷**ل کال چاپ.
۱۱- د افغانستان پېښليک (کرونولوجي)) کابل، **۱۳۵۳**ل کال چاپ.
۱۲- د پښتو ادبياتو تاريخ: د ادبياتو پوهنځي د څلورم ټولګي لپاره، **۱۳۴۷**ل کال چاپ.
۱۳- د البيروني کتابښود: کابل**۱۳۵۲**ل کال چاپ.
۱۴- په اوسني پښتو شعر کې د ژوند څپې: کابل ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۱۵- پير روښان، د خيرالبيان مقدمه: کابل **۱۳۵۳**ل کال چاپ.
۱۶- د پښتو ادب په تاريخ کې قصيده: کابل **۱۳۵۷**ل کال چاپ.
۱۷- پښتو د تاريخ او لغت په رڼا کې: کابل **۱۳۴۷**ل کال.
۱۸- د پښتو ژبې او ادب موقف د مرکزي اسيا د خلکو په تمدونونو کې: (په پښتو او انګليسي) ژبه خپور شوی، کابل، **۱۳۵۲**ل کال چاپ.
۱۹- د شيخ الاسلام عبدالله انصاري سيرت او شخصيت: کابل ۱۳۴۱ل کال چاپ.
۲۰- د خوشال سواتنامه: مقدمه او تعليقات، کابل **۱۳۵۸**ل کال چاپ.
۲۱- د امير علي شېر فکري او سياسي شخصيت: کابل ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۲۲- پښتو نثر ته کره کتنې: کابل، ۱۳۶۰ل کال چاپ.

۲۳- اسماني نغمې او لاهوتي سرودونه: کابل ۱۳۶۱ل کال چاپ.
۲۴- تذکرة الاولیا ، کابل **۱۳۶۲**ل کال چاپ.))[1]

دغه راز د استاد حبیبي یو شمېر نورې لیکنې د هېواد په بېلابېلو خپرنیو ارګانونو کې لکه: وږمه، کابل، عرفان مجلو، زېرې، ازاد افغانستان جریدو او ځینو نورو خپرونو کې خپرې شوې دي او هم یې د یو شمېر لیکوالو پر ادبي، تاریخي او نورو اثارو لیکنې، حاشیې، تعلیقات او سریزې لیکلې دي.

۲- غلام جیلاني جلالي:

نوموړی هم د هېواد د ملي فرهنګ له لویو خدمتګارانو څخه و، پر خپل وخت یې یو زیات شمېر اثار لیکلي، د اثارو زیاته برخه یې په پارسي ژبه لیکلې، خو په پښتو ژبه کې یې هم د یادونې وړ اثار لیکلي دي. نوموړی ((پر **۱۳۲۵**ل کال په ادبیاتو پوهنځي او منځني دارالمعلمین کې د پښتو او دري ژبو استاد پاتې شوی دی.[1])) دا دی دلته د دغه استاد د پښتو اثارو یادونه کوو:

((۱- د مصر مختصر تاریخ له **۵۰۰** ق م څخه تراوسه: د کابل کالنۍ **۳** ګڼه کې چاپ شوی دی.

۲- د اولي اعدادي تاریخ، ناچاپ.

---

[1] پښتانه شعرا ، پنځم ټوک، (۱۲۷۰-۱۲۷۵) مخونه.
[1] پښتانه شعرا ، پنځم ټوک، ۱۲۱۳ مخ.

۳- د افغانستان د طبیعي جغرافیې په باب یوه رساله: د ۱۳۱۳ل کال د کابل کالنۍ چاپ.

۴- د پنځم ټولګي حساب: د پوهنې د وزارت له خوا چاپ شوی دی.

۵- د پښتو ادبیاتو اجمالي تاریخ: ۳ ټوک (اریانا دایرة المعارف) کې پر ۱۳۳۷ کال چاپ شوی دی.

۶- د پښتو ځانتنۍ ادب او موسیقي: پر ۱۳۶۰ل کال چاپ شوی دی.

۷- د اندلس مدنیت: د پوهنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.

۸- د پښتو ملي ادب او موسیقي: ناچاپ.

۹- د علم صوت رساله: په کابل مجله کې خپره شوې ده.[۲]))

۳- استاد ګل پاچا الفت:

استاد ګل پاچا الفت ((پر ۱۳۳۵ل کال په لومړۍ رتبه د پښتو ټولنې رئیس شو او د پوهنې (ښوونې او روزنې) وزارت د عالي شورا په غړیتوب ومنل شو، همدارنګه د کابل پوهنتون د حقوقو او ادبیاتو پوهنځیو د پښتو استادي هم ورپه غاړه شوه.[۱])) د استاد الفت اثار په دې ډول دي:

[۲] پښتانه شعرا: پنځم ټوک، ۱۳۶۷ل کال چاپ، ۱۲۱۴-۱۲۱۵ مخونه.

[۱] پښتانه شعرا: پنځم ټوک، ۱۳۶۷ل کال چاپ، ۷-۱۵ مخ.

((۱- د پسرلي نغمه: د شعرونو لومړۍ مجموعه، ۱۳۲۰ل کال چاپ.
۲- ښه لمسون: د شعرونو دویمه مجموعه، چې د هغه په خپل لیک ملي ارشیف کې خوندي ده.
۳- عالي افکار: د شعرونو دریمه مجموعه، د ننګرهار مطبعه، ۱۳۲۷ل کال چاپ.
۴- د ازادۍ پیغام: د شعرونو څلورمه مجموعه، کابل افیسټ چاپ.
۵- غوره اشعار: د شعرونو پنځمه مجموعه، کابل، ۱۳۴۱ل کال چاپ.
۶- د زړه وینا: د شعرونو شپږمه مجموعه، کابل، ۱۳۴۱ل کال چاپ.
۷- بله ډیوه: د نثرونو لومړنۍ مجموعه، د پښتو قرائت درسي مرستیال مجموعه، کابل، ۱۳۲۰ل کال.
۸- نوی سبک او نوی ادب: د هنري نثرونو دویمه مجموعه، کابل چاپ.
۹- غوره نثرونه: د ادبي نثرونو دریمه او بشپړه مجموعه، کابل، ۱۳۳۲ل کال چاپ.
۱۰- څه لیکل یا لیک پوهه: څېړنه، ننګرهار مطبعه، ۱۳۳۸ل کال چاپ.
۱۱- املا او انشاء: څېړنه، کابل ۱۳۳۸ل کال چاپ.
۱۲- لیکوالي، (املا او انشاء: کابل، ۱۳۳۹ل کال چاپ.

۱۳- لغوي څېړنه: کابل ۱۳۲۱ل کال.
۱۴- پښتو سندرې: څېړنه، کابل، ۱۳۲۵ل کال.
۱۵- ملي قهرمان: (د خوشال خټک په باره کې)، کابل ۱۳۴۴ل کال چاپ.
۱۶- منطق: علمي اثر، کابل، ۱۳۳۵ل کال.
۱۷- پښتو کلي پنځم جلد، لومړی ټوک: درسي، کابل، ۱۳۲۱ل کال.
۱۸- پښتو کلي پنځم جلد، دويم ټوک: درسي، کابل، ۱۳۲۱ل کال چاپ.
۱۹- لوړ خيالونه او ژور فکرونه: د ادبي نثرونو ترجمه، کابل ۱۳۳۵ل کال.
۲۰- احمد شاه بابا: له دري نه پښتو ته ترجمه، کابل مجله، ۱۳۲۳ل کال.
۲۱- نوی څرک: (د پښتو لغاتو مقايسه له نورو ژبو سره).
۲۲- څه ګورم او څه اورم؟
۲۳- اجتماعي نظريات: په پېښور کې چاپ شوی دی.
۲۴- د ټولنې علم: (ترجمه)
۲۵- د موفقيت لار: (ترجمه) [1]
۲۶- اسلام او د اسلام نقش د فرد او جامعې په جوړولو کې: پر ۱۳۵۸ل کال په لاهور کې چاپ شوی دی.

---
[1] پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۳۷۰-۱۳۷۲ مخونه.

۲۷- د استاد الفت نثري کليات: پر ۱۳۷۰ل کال په کابل کې چاپ شوی دی.

۴- استاد عبدالروف بېنوا:

استاد عبدالروف بېنوا هم يوه موده د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی.

پښتو اثار يې دادي:

۱- پښتو کلي: څلورم جلد، لومړی ټوک، ۱۳۲۰ل کال، پښتو ټولنه.

۲- پرديس: د علامه اقبال د ((مسافر)) نومي منظوم کتاب، په پښتو نظم ترجمه ده، پر ۱۳۲۱ل کال په انيس ورځپاڼه کې خپره شوې ده.

۳- پښتو د شاهانو په دربار کې: (رساله)، ۱۳۲۲ل کال، کابل کالنۍ.

۴- پښتني مېرمنې: (تذکره) ۱۳۲۳ل کال، د مطبوعاتو رياست.

۵- د هوتکو په دوره کې پښتو: (رساله)، ۱۳۲۴ل کال، کابل مجله کې خپره شوې ده.

۶- ميرويس نيکه: ۱۳۲۵ل کال، پښتو ټولنه.

۷- اريايي، فارسي، پښتو مرثيې او وېرنې: تحقيقي رساله، ۲۶-۱۳۲۵ کلونه، کابل کالنۍ.

۸- د غنمو وږی: تاریخي منظومه رساله ده، په دې رساله کې د احمد شا بابا د جلوس د ورځې منتظره ترسیم شوې ده، **۱۳۲۵**ل کال چاپ.

۹- د پیرمحمد کاکړ د دېوان تدوین، تصحیح او مقابله، **۱۳۲۵**ل کال پښتو ټولنه.

۱۰- ادبي فنون: دا کتاب پر **۱۳۲۲**ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی او دا لاندې ادبي فنون یې په پښتو بیان کړي او په پښتو کې یې تطبیق کړي دي: معاني بیان، بدیع، عروض، قافیه، خطابه او د لیکنې اصول، دا کتاب د هغو درسونو مجموعه ده، چې استاد بېنوا د ادبیاتو پوهنځي د افتتاح پر لومړي کال د هغه پوهنځي لومړي ټولګي ته ورښودلي وو.

۱۱- ویښ زلمیان: **۱۳۲۲**ل کال پښتو ټولنه.

۱۲- د ډارمستتر پښتو څېړنې: دا کتاب فرانسوي مشهور لیکوال او مستشرق جیمس ډارمستتر، په فرانسوي ژبه لیکلی، ښاغلی سید قاسم رښتیا په پارسي ترجمه کړی او استاد حبیبي او استاد بېنوا په پښتو ترجمه کړی دی، پر **۱۳۴۲**ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی.

۱۳- د رحمان بابا د دېوان تدوین، تصحیح او مقابله، وړه جیبي قطع، **۱۳۲۸**ل کال چاپ.

۱۴- خوشال خټک څه وایي؟ یو وار په هند کې چاپ شوی او دویم ځل پر **۱۳۲۹**ل کال د مطبوعاتو د مستقل ریاست له خوا چاپ شوی دی.

۱۵- پښتونستان: ۱۳۳۰ل کال، د مطبوعاتو مستقل ریاست.

۱۶- د کاظم خان شیدا د دېوان تدوین، تصحیح او مقابله، ۱۳۳۳ل کال، پښتو ټولنه.

۱۷- پرېشانه افکار: د شعرونو مجموعه، ۱۳۳۵ل کال، د کابل راډیو نشراتي څانګه.

۱۸- ګیتانجلي: د رابندرنات ټاګور اثر، پښتو ترجمه، ۱۳۳۶ل کال، د کابل راډیو نشراتي څانګه.

۱۹- لنډۍ: یو شمېر پښتو منتخبې لنډۍ له پارسي او انګرېزي ترجمې سره، انګرېزي ترجمه یې ښاغلي شریقي کړې ده، دغه ترجمه له ښو رنګه تابلوګانو سره پر ۱۳۳۷ل کال د کابل راډیو له خوا چاپ شوې ده.

۲۰- خوشال او پسرلی: پر ۱۳۳۷ل کال د کابل راډیو د پښتون ږغ مجلې له خوا چاپ شوې ده.

۲۱- د زړه خواله: ادبي نثرونه، پر ۱۳۳۸ل کال په اصلاح ورځپاڼه کې خپاره شوي او هم د یو مستقل اثر په توګه چاپ شوي دي.

۲۲- پښتو قرائت: د لسم ټولګي لپاره، ۱۳۳۹ل کال چاپ.

۲۳- زوړ ګنهکار: ۱۳۳۶ل کال چاپ.

۲۴- اشتباه: (ډرامه)

۲۵- اوسني لیکوال، لومړی ټوک، ۱۳۴۰ل کال، د مطبوعاتو مستقل ریاست.

۲۶- اوسني لیکوال، دویم ټوک ، د مطبوعاتو مستقل ریاست.

۲۷- اوسني ليکوال، دریيم ټوک، ۱۳۴۲ل کال، د پښتو د تعميم او انکشاف لوی مديريت[۱].

۵- قيام الدين خادم:

استاد قيام الدين خادم هم د يوې مودې لپاره په ادبياتو پوهنځي کې تدريس کړی دی، اثار يې دادي:

چاپ شوي اثار:

۱- معلم پښتو: د کندهار چاپ.
۲- پښتو کلی: ۱-۴ ټوکونه (له مګرو سره).
۳- د کوچنيانو اخلاقي پالنه: (ترجمه)
۴- نوی ژوندون: (د ادبي نثرونو مجموعه)
۵- پښتونولي: (د پښتو دودونه او اخلاق).
۶- بايزيد روښان: (تاريخي، تحقيقي رساله)
۷- د شريف سرګذشت: (له اردو نه ترجمه شوی ناول)
۸- د مرغلرو امېل: (د شعرونو لومړۍ مجموعه)
۹- ځاروان: (د شعرونو دويمه مجموعه)
۱۰- خيالي دنيا: (د ادبي نثرونو دويمه مجموعه)
۱۱- نبوغ او عبقريت: (اجتماعي فلسفي څېړنه)

---

[۱] اوسني ليکوال، ۳ ټوک، ۱۵۱۰-۱۵۱۲ مخونه.

۱۲- نوې رڼا: (د مقالو مجموعه)

۱۳- د پښتو ننني لیکوال: تذکره پر ۱۳۱۷ او ۱۳۱۸ ل کال په کابل کالنۍ کې چاپ شوې ده.

۱۴- د پښتو د تاریخ یوه سره پاڼه.

۱۵- د خوشال او رحمان موازنه.

۱۶- مکارم الاخلاق: (له عربي څخه ترجمه)

۱۸- پښتانه شعرا: د لومړي او دویم ټوک ځینې برخې.

۱۹- پارسیان څوک وو؟: (تاریخي څېړنه)

۲۰- په تذکرة الاولیا تبصره.

۲۱- کوشانیان څوک وو؟: (تاریخي څېړنه).

۲۲- د بابا نصیحت نامه: (منظومه).

۲۳- سید کمال او ببوجانه: (داستان).

۲۴- د پښتو پټۍ: (د پښتو الف بې په باره کې).

۲۵- لوی اصحابان: (مذهبي تاریخ او سیره).

۲۶- نشنیلیزم او انتر نشنلیزم: (ملیت او بین الملیت).

۲۷- افغاني حکومت.

۲۸- د پښتو نثر تاریخي تطورات او د نثر لیکونکو تذکره: کابل کالنۍ ۱۳۱۹-۱۳۲۰ کلونه.

۲۹- معیاري پښتو.

۳۰- لرغوني پښتانه قومونه.

۳۱- پښتو قرائت د دویم ټولګي لپاره.

۳۲- پښتو قرائت د دریم ټولګي لپاره.

ناچاپ اثار:

۱- د پښتونخوا قیصې.
۲- مکالمات.
۳- عزیزه حب خیر.
۴- سورګل.
۵- کانفرانسونه.
۶- کره پښتو.
۷- پښتو زده کړه.
۸- نصوص الحکم.
۹- د پښتو شاعري.
۱۰- پښتو په غربي لیکدود.
۱۱- پښتني پور.
۱۲- پیړۍ او پښتانه.
۱۳- د پښتنو قامولي.
۱۴- غوره سندرې.
۱۵- د پښتو مشاعرې.
۱۶- اینده پښتنو ته.
۱۷- د تنقید حق.
۱۸- ساتلې خزانې
۱۹- د پښتو ولسي ادب.
۲۰- د شعرونو درېیمه مجموعه.
۲۱- د ادبي نثرونو مجموعه

۲۲- د داستانونو مجموعه
۲۳- مجلسي شاعران.
او نور...[1]

۲- پوهاند صدیق الله رښتین:

پوهاند صدیق الله رښتین د پښتو ادب یو لوی خدمتګار او عالم دی. رښتین صاحب زیاته موده د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد پاتې شوی او زموږ د ځوان نسل د روزنې لپاره یې د یادونې وړ هلې ځلې کړې دي. د استاد رښتین اثار په دې ډول دي:

۱- پښتانه شعرا: دویم ټوک.
۲- پښتو کلي لومړی لیار ښوونکی.
۳- پښتو کلي شپږم سمستر
۴- د پښتو ادب تاریخ.
۵- پښتو اشتقاقونه او ترکیبونه.
۶- د پښتو لومړی ګرامر (فارسي)
۷- نوی ژوند: (د پښتونستان په باره کې)
۸- د پښتنو مجاهدې (تاریخي اثر)
۹- د مومند عبدالحمید دیوان.
۱۰- د پښتو قیصې.
۱۱- پښتونیار.

---

(۱) پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۲۰۰- ۱۲۰۳ مخونه.

۱۲- د میوند هنداره: (ژباړه)
۱۳- دهند سفر.
۱۴- د خوشال ختک بازنامه.
۱۵- دمعارف د دویم او دریمو ټولګیو قرائت.
۱۶- د معارف د شپږم ټولګي دینیات.
۱۷- د پښتونستان واقعات: (رساله).
۱۸- پښتو ادبیات: (رساله)
۱۹- پښتو نثر.
۲۰- د پښتو ادب دري مشهورې کورنۍ.
۲۱- د پښتو او سانسکریت نژدېوالی.
۲۲- پښتو ژبښودنه.
۲۳- نومیالي شاعران.
۲۴- ادبي اوتاریخي سمونې.
۲۵- ګرامري اصطلاحات.
۲۶- دیني هنداره: (له عربي نه ژباړه)
۲۷- د خوشال طب نامه: (چاپونه، کتنه او سمونه)
۲۸- د حمید نیرنګ عشق: (چاپونه، کتنه او سمونه).
۲۹- د میا شرف عروض: (چاپونه، کتنه او سمونه).
۳۰- پښتنې مېرمنې: (ډرامه، ناچاپ).
۳۱- د ژوند وظیفې: (ترجمه، ناچاپ)
۳۲- ځلاندې پلوشې: (ترجمه، ناچاپ).
۳۳- د پښتو اشعارو قسمونه: ناچاپ

۳۴- پښتو څېړنه: ناچاپ
۳۵- د ننګرهار او قطغن سفر: ناچاپ
۳۶- د پښتونستان مقالې: ناچاپ
۳۷- د معارف د دویم ټولګي پښتو قرائت: ناچاپ.
۳۸- د ژوند سندره: ناچاپ
۳۹- د مصر سفر: ناچاپ.
۴۰- د شوروي اتحاد سفر: ناچاپ.
۴۱- د قلمي نسخو د څېړنې لار: ناچاپ
۴۲- پښتو پېژندنه: ناچاپ
۴۳- روښان ستوري: ناچاپ
۴۴- سبک پېژندنه: ناچاپ
۴۵- د هېواد ننداره: ناچاپ
۴۶- نومیالي پوهان: ناچاپ
۴۷- پښتني لارښود: ناچاپ
۴۸- د هند کتابخانې: ناچاپ
۴۹- د پښتو قلمي نسخې: ناچاپ
۵۰- د مهتمم پېژندنه: ناچاپ
۵۱- د خپلواکۍ هڅې: ناچاپ
۵۲- د پښتو تاریخي څېړنه: ناچاپ
۵۳- تاریخي لیکونه: ناچاپ
۵۴- د فکر پلوشې: ناچاپ
۵۵- د شعرونو مجموعه: ناچاپ

۵۶- پښتو ګرامر: ناچاپ، دوه ټوکه کې.
۵۷- خوږه ورږمه: ناچاپ
۵۸- نړیوال کنفرانسونه: ناچاپ
۵۹- رنګارنګ ګلونه: ناچاپ
۶۰- د پښتو نثر هنداره: چاپ.[1]

۷- اکاډمیسین پوهاند عبدالشکور رشاد:

استاد عبدالشکور رشاد د هېواد له نومیالیو پوهانو څخه یو پوه دی. ډېره موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې د استاد په توګه پاتې شوی دی او زموږ د اوسني ادبي بهیر زیات لیکوال د استاد له پوهنیزو وړانګو څخه برخمن شوي دي. دا دی دلته د استاد د پښتو اثارو یادونه کوو:

((۱- لودي پښتانه: پښتو ټولنه، ۱۳۳۶ کال چاپ.
۲- د تولستوي دري نکلونه: ژباړه، د هېواد ورځپاڼې له خوا پر ۱۳۳۹ کال کې چاپ.
۳- د زړه وینې: شعرونه، ۱۳۷۰ل کال چاپ.
۴- د بېلتون غږ: ناچاپ.
۵- لاله: ناچاپ
۶- روڼې اوښکې: ناچاپ
۷- ملحد شاهي او ملا شاهي: شعرونه، ناچاپ.

[1] اوسني لیکوال: عبدالروف بېنوا، لومړی ټوک.

۸- پښتو قرائت: د (۱۱) ټولګي لپاره، د ښوونې او روزنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.

۹- پښتو قرائت: د (۱۲) ټولګي لپاره، د ښوونې او روزنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.

۱۰- د احمدشاه بابا د شهنامې تحشیه او تعلیق.

۱۱- د قیصه خوانۍ خونړۍ پېښه: د سرحدونو چارو وزارت له خوا چاپ شوی دی.

۱۲- مکتبي قاموس چې له (۲-۱۲) ټولګي پورې د ښوونځیو د پښتو کتابو د پنځو او شپږو زرو لغاتو تشریح کوي.))[۱]

۱۳- ډیلی د پښتنو په وخت کې: **۱۳۳۹**ل کال چاپ.

۱۴- دامیر خسرو دهلوي هندي شاعري: **۱۳۵۳**ل کال

۱۵- د خیرالبیان په سریزه کې درې مقالې: **۱۳۵۳**ل کال

۱۶- د خیرالبیان لغتونه: په ۱۲۲ مخونو کې د **۱۳۵۳**ل کال چاپ.

۱۷- د دولت لوانی د دېوان سریزه: د **۱۳۵۳**ل کال چاپ.

۱۸- د واصل روښاني د څو شعرونو سریزه او سموونه، د **۱۳۵۳**ل کال چاپ.

۱۹- پاڼي نيي، ابنت او هیايي او په هغه کې پښتو کلمې، د **۱۳۵۴** ل کال چاپ.

۲۰- ګیتانجلي سریزه په ۱۰۴ مخونو کې د **۱۳۵۴**ل کال چاپ.

۲۱- دتاج سریزه: د **۱۳۵۴**ل کال چاپ.

---

[۱] اوسني لیکوال، لومړی ټوک.

۲۲- د ګولډن شتت د فرهنګ سریزه، د **۱۳۵۲**ل کال چاپ
۲۳- د ګلشن روه سریزه، په ۱۹۲ مخونو کې د **۱۳۵۲**ل کال چاپ.
۲۴- د احمد شاه بابا د څو اشعارو د پښتو شرحې سریزه، د **۱۳۵۲**ل کال چاپ.
۲۵- د احمد شاه بابا د دېوان غورچاڼ د **۱۳۵۷**ل کال چاپ
۲۶- بدیع: درسي کتاب د دارالمعلمین له خوا پر **۱۳۵۹**ل کال کې چاپ شوی دی.
۲۷- د پښتو تجدیدونو تاریخچه، په ۷۴ مخونو کې د **۱۳۵۹**ل کال چاپ.
۲۸- د ابن سینا د مخارج الحروف پښتو ژباړه.
۲۹- د اسماالحسنی سریزه، د **۱۳۵۹**ل کال چاپ.
۳۰- د ثمکنو میا عمر، د ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۳۱- د حاجي جمعه بارکزي د دېوان سریزه او لغتنامه د ۱۳۶۱ل کال چاپ.
۳۲- پر افغانستان او هند برتانوي څو خبرې، د ۱۳۶۱ل کال چاپ.
۳۳- د پټې خزانې فرهنګ.
۳۴- درباره ظفرنامه اکبري و ناظم ان، د **۱۳۶۵**ل کال چاپ.
۳۵- لس مقالې.
۳۶- سوبهیاش چند رابوس.

د استاد ناچاپ اثار:

۱- پښتانه شعرا (په اردو کې): په دغه اثر کې هغه په خټه پښتانه شاعران معرفي شوي، چې په اردو ژبه یې شعرونه ویلي دي، په دغه اثر کې (۳۸۳) تنه شاعران راغلي دي.

۲- پښتانه شعرا: (په فارسي ژبه کې) په دغه اثر کې (۲۰۰) تنه شاعران معرفي شوي دي.

۳- ایا؟، په دغه اثر کې هغه تېروتنې په ګوته شوي، چې هغه په پښتو او فارسي ادبیاتو او تاریخ کې د پاملرنې وړ دي.

۴- غالب جنګ نواب احمد خان بنګښ او د هغه کورنۍ.

۵- د پښتني قومونو او قبایلو په باب یادا ښتونه، په ۲۰۰ مخونو کې.

۶- مستشرقین: په دغه اثر کې (۲۰۰) ختیځپوهان چې د افغانستان پښتو او فارسي ژبو په باب یې څېړنې کړي، معرفي شوي دي.

۷- امین الملک ګل محمد خان غوریاخېل بابړ او د هغه کورنۍ (چې د استاد له نیکونو څخه دی).

۸- ملي قهرمان غازي محمد اکبر خان.

۹- سوري پښتانه (لکه لودي پښتانه چې مخکې مو یاد کړل).

۱۰- د کندهار د مدرسو تدریسي نصاب.

۱۱- حضرت ابوبکر صدیق (رض) په پښتو ژبه، ۱۴۰ مخونو کې.

۱۲- په زړه فارسي او اوستا کې پښتو کلمې (د ماسترۍ دورې لپاره).

۱۳- د کندهار زیارتونه.

۱۴- ادبي قاموس: دغه اثر شپږ ټوکه دی:
لومړی ټوک: (۱۰۰۰) مخه.
دویم ټوک: (۵۰۰) مخه
دریيم ټوک: (۱۰۰۰) مخه
څلورم ټوک: (۴۷۰) مخه
پنځم ټوک: (۴۸۰) مخه
شپږم ټوک: (۹۲) مخه، چې تراوسه هم ترلاس لاندې دی.
۱۵- جغرافیايي یادښتونه: دغه اثر دوه ټوکه دی.
۱۶- د کندهار تاریخي یادښتونه: په دوه ټوکه کې:
لومړی ټوک: تر مغولو دمخه د کندهار په باب.
دویم ټوک: تر مغولو وروسته د کندهار په باب.
۱۷- د احمد شاهي عصر نومیالي، په دوه ټوکه کې:
لومړی ټوک: هغه برخه ده، چې د احمد شاهي شاهنامې د تعلیقاتو په نامه راغلي دي.
دویم ټوک: له احمد شاهي شاهنامې پرته نور نومیالي دي.
۱۸- پښتانه مشاهیر: دا اثر درې ټوکه دی:
لومړی ټوک: (۱۵۰) مخه، دویم ټوک(۲۰۰) مخه او دریيم ټوک تر لاس لاندې دی.
۱۹- د طریقت شجرې: د هغو طریقو په باب دی، چې په افغانستان او پښتنو کې مشهورې دي.
۲۰- نسبي شجرې: دغه شجرې څلور ټوکه دي:

لومړی ټوک: په هندوستان کې د پښتنو نوابی او مشهورې کورنۍ.

دويم ټوک: د سدوزيو پاچهانو او شهزاده ګانو په باب.

دربيم ټوک: د محمدزيو پاچهانو او شهزاده ګانو په باب.

څلورم ټوک: د پښتنو قومونو په باب عمومي شجرې.

۲۱- سل متله په اوو ژبو: دغه اثر په څلورو ټوکو کې تراوسه کښل شوی دی. دغه متلونه، په پښتو، فارسي، عربي، روسي، انګرېزي او اردو ژبو ليکل شوي دي.

۲۲- دوه زره (۲۰۰۰) پښتو متله په روسي ژبه.

۲۳- د خوشال فرهنګ: دغه اثر په اوو ټوکو کې دی:

لومړی ټوک: طب نامه، دويم ټوک: بازنامه، دربيم ټوک: رباعيات او قطعات، څلورم ټوک: دستارنامه، پنځم ټوک: غزليات او قصايد، شپږم ټوک: رباعيات او قطعات، اووم ټوک غزليات او قصايد.

۲۴- د پټې خزانې فرهنګ دويمه برخه.

۲۵- د ګلشن روه لغتنامه.

۲۶- د خيرالبيان لغتنامه.

۲۷- د فرهنګونو په باب: په دغه اثر کې ټول هغه فرهنګونه چې په ختيز کې کښل شوي دي، معرفي شوي:

ـ پښتو فرهنګونه د الفبا په ترتيب.

ـ پارسي فرهنګونه د الفبا په ترتيب.

ـ عربي فرهنګونه د الفبا په ترتيب.

ـ ترکي فرهنګونه د الفبا په ترتیب.
ـ هندي فرهنګونه د الفبا په ترتیب.
۲۸- بدیع: په (۲۷۱) مخونو کې.
۲۹- بیان: په (۳۱۷) مخونو کې.
۳۰- قافیه: په (۳۰۰) مخونو کې.
۳۱- عروض: په دوو ټوکو کې، لومړی ټوک (۷۲۷) او دویم ټوک (۳۵۰) مخونو کې.
۳۲- معاني: په (۳۸۳) مخونو کې.
۳۳- نقد: د پښتو، پارسي او عربي ادبیاتو په تاریخي او علمي برخو کې په (۲۹۳) مخونو کې.
۳۴- په ګلشن روه کې د بابوجان منتخباب نثر نه دی (د پوهاندی اثر).
۳۵- لوی احمد شاه بابا د خلکو له نظره)).[1]
۳۶- د کارنامو مېرمنې، ناچاپ.

۸- حبیب الله تږی نیازی:

حبیب الله تږی یوه ټاکلې او یوه د یادونې وړ موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې د استاد په توګه پاتې شوی دی.

پښتو اثار یې په دې ډول دي:

[1] خالق رشید، قلم جریده، ۱۳۷۰ل کال د لیندۍ ۳۴-۳۵ ګڼه، ۵-۷ مخونه.

۱- ژبه خپله سرته پرېږدئ: د کارنل پوهنتون د پروفیسور ښاغلي جان هال تالیف دی، چې استاد ترې ترجمه کړی، خو چاپ شوی نه دی.

۲- د شعرونو یوه مجموعه: چاپ شوې نه ده.

۳- د لیک تاریخ او تحول: په متفرق ډول په کابل مجله کې چاپ شوی دی.

۴- معاصر افغاني ادب: ډېره مختصره برخه یې د ۱۳۳۹ل کال په کابل کالنۍ کې خپره شوې ده.))[1]

۹- پوهاند دوکتور مجاور احمد زیار:

پوهاند دوکتور مجاور احمدزیار د هېواد له مخکښو لیکوالو او وتلو ژبپوهانو څخه دی. استاد د خپل ژوند یوه زیاته برخه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو څانگه کې د استاد په توگه تېره کړې ده او تر اوسه یې یو زیات شمېر اثار او لیکنې د هېواد په دننه او بهر کې خپرې شوې دي، دلته یې د ځانگړو اثارو یادونه کوو:

۱- نومترېنگونه یا اسمي ترکیبونه: په الماني ژبه د سویس د برن پوهنتون د ۱۹۷۴م کال خپرونه.

۲- پښتو پښویه (گرامر): د کابل پوهنتون د ۱۳۶۲ل کال خپرونه.

[1] اوسنی لیکوال، عبدالروف بېنوا، لومړی ټوک، ۱۹۲ مخ.

۳- پښتو ويي پوهنه (لکزيکولوژي): د کابل پوهنتون د ۱۳۶۰ل کال خپرونه.

۴- پښتو ليکلار: د ننګرهار د بايزيد روښان پوهنتون د ۱۳۶۰ل کال خپرونه.

۵- زنداني نغمې: د شعرونو مجموعه، ۱۳۵۹ل کال چاپ.

۶- سوزونه او سازونه: شعري ټولګه، د چاپ او خپرونې د دولتي کمېټې رياست، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۷- اور او وينې: د شعرونو ټولګه، د چاپ او خپرونې د دولتي کميټې رياست، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۸- وينه او مينه: شعري ټولګه، د ملي دفاع وزارت، د ۱۳۶۰ل کال خپرونه.

۹- نظر کوتاهی بر زبان وزبان شناسي: د کابل پوهنتون ګستنر چاپ ۱۳۶۳ل کال.

۱۰- پښتانه او ورونه مليتونه: ژباړه، د چاپ او خپرونې د دولتي کمېټې رياست، ۱۳۶۶ ل کال.

۱۱- مينه د زړه په وينه: رمان، ۱۳۷۲ل کال چاپ، لاهور.

۱۲- اندو ژوند: شعري طرحې او ځلوريځې، د سرحدونو چارو وزارت، ۱۳۶۸ل کال چاپ.

۱۳- پښتو-دري فرهنګ: د برلين د پوهنتون په غوښتنه کښل شوی دی.

۱۴- ګلکځونه: شعري ټولګه، د افغانستان د ليکوالو د انجمن خپرونه، ۱۳۶۷ل کال.

۱۵- الماني- پښتو فرهنګ: د برلين پوهنتون په غوښتنه کښل شوی دی.
۱۲- د پښتو الماني ژباړيز پرابلمونه (په الماني ژبه، ناچاپ
۱۷- سپين غر: شعري غونډ، ناچاپ.
۱۸- کارپوهه (رارګولوژي): برخه برخه په فولکور مجله کې خپره شوې ده.
۱۹- ټولنوال رياليزم: برخه برخه په هنر او ژوندون مجلو کې خپور شوی دی.
۲۰- پښتو ګړدودونه (لهجې): په وږمې مجله کې چاپ شوی دی.
۲۱- پښتو آر پوهه (اتمولوژي): تر ((ژ)) پورې په وږمه مجله کې خپره شوې ده.
۲۲- پښتو بدلمېچ يا پښتو شعر څنګه جوړېږي؟: د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۱۳۲۹ل کال.
۲۳- ليکونه (په پښتو ،دري،الماني او انګليسي) ناچاپ.
۲۴- ځان پېښې (په پښتو ، دري، الماني او انګليسي، ناچاپ
۲۵- د هېواد پر ۱۴ ژبو (پښتو ، دري، ازبکي، ترکمني، بلوڅي، براهوي، ورخي، پشه يي، پاراسوني، کتي (نورستان)، ګوجرو ، ((ګجراتي)) تيرو ((تيراهي))، شغني، کشمونډي، ۱۰۴ ټوکه ګړدودي (لهجوي څېړنې چې د سويس د ملي فونډ له خوا د يونسکو په سپارښتنه د افغانستان (د ژبپوهنې اتلس) په نامه په برن پوهنتون کې ترکار لاندې دي.
۲۲- پښتو ، دري، پشه يي فولکوري څېړنې.

۲۷- د سبرونو نڅا: شعري غونډ، د سید جمال الدین افغان فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
۲۸- ګلوییونه: شعري غونډ، د سید جمال الدین افغان فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
۲۹- رزم و بزم: شعري غونډ، د سید جمال الدین افغان فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
۳۰- څڅواکي: شعري غونډ، د سید جمال الدین افغان فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
۳۱- نندارلیک (ډرامه): پر ۱۳۵۷ل کال کښل شوې، خو چاپ او نندارې ته نه دی وړاندی شوی.
۳۲- د پټې خزانې لیکزیکي شننه (پټه خزانه، لغوي خزانه)، ۱۳۷۵ل کال چاپ.
۳۳- د هندو اروپایي ژبو لرغوني تاریخ (له الماني سرچینو څخه ژباړه)، د کابل مجلې د ۱۳۷۰ل کال د ۳ ګڼې برابر ۳۴ مخونه یې نیولي دي.
۳۴- د پټې خزانې الماني ژباړه او ګرامري شننه، دا ژباړه د فرانسوي افغانپوهاند (کیفر) لپاره شوې ده.
۳۵- سیندګی (جیبي قاموس) ۱۳۷۳ل کال چاپ.
۳۶- تر ۱۱۰۰ زیاتې علمي، ادبي، تحقیقي او ژورنالیستیکي لیکنې په پښتو، دري، انګلیسي او الماني د هېواد دننه او د باندې خپرې شوي دي. دغه راز یې یو لړ ادبي اثار (د شوروي

اتحاد) په څو ژبو او مجاري، الماني، انګليسي، بلغاريايي او داسې نورو ژبو اړول شوی دی.

د ژوندون مجلې د ۱۳۲۷ل کال د میزان او عقرب د ګڼې له مخې د زيارصيب د اثارو شمېر په دې ډول ښوول شوی دی: د اثارو ټول شمېر يې له مقالو پرته ادبي (۱۰) اثره، علمي (۱۲) اثره، تحقيقي (۱۰۴) اثره، مجموعي (۱۳۰) اثره.))[1]

۱۰- پوهاند محمد رحيم الهام:

استاد محمد رحیم الهام د علومو اکاډمۍ د غړي او یوه زياته موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د دري او پښتو څانګو د استاد په توګه پاتې شوی دی. استاد خپلې زياتې ليکنې په دري ژبه کړې دي. موږ به يې دلته د پښتو اثارو پېژندنه وکړو:

۱- په اسلامي تصوف يوه مقدمه، ناچاپ.

۲- د تشريحي ژبپوهنې مقدمه، په کابل مجله کې چاپ شوې ده.

۳- د ژبخېړنې مقدمه، په کابل، وږمه او رهبر مجلو کې خپره شوې ده.

۴- د پښتو ژبې فونيمي جوړښت تحليل (د پوهندوی علمي رتبې ته) ناچاپ.

۵- د پښتو ګرامر طرح: په وږمه مجله کې چاپ شوی دی.

---

[1] استاد زيار د پښتني فرهنګ يو ځلاند ستوری. محمد اسماعيل يون، ۱۳۷۲ل کال، لاهور.

۶- د پښتو ګرامر، هربرت پنزل، ژباړه، د ادبیاتو پوهنځي له خوا چاپ شوی دی.
۷- تطبیقي ادب: (پښتو ژباړه) په کابل مجله کې چاپ شوی دی.
۸- د پښتو او انګرېزي مقابله یي فونیم پېژندنه (د ماسټرۍ تیزس) ناچاپ.
۹- د سانسکریت د دوو ټوټو شعرونو ترجمه او تحلیل، ۲ ټوکونو کې، ناچاپ.
۱۰- ادبي مسالې: د لیکوالو انجمن خپور کړی دی.
۱۱- پښتو خجڅېړنه، یرژي پیچکا، ژباړه، ۱۳۶۸ل کال چاپ.

۱۱- پوهاند سید بهاوالدین مجروح:

استاد مجروح پر ۱۹۵۹م کال د ادبیاتو پوهنځي رئیس او هم پر ۱۹۷۰م کال د دویم ځل لپاره د نوموړي پوهنځي رئیس و. همدا راز استاد مجروح زیاته موده د ادبیاتو پوهنځي د تاریخ او فلسفې د څانګې استاد پاتې شوی دی.

د مجروح صیب پښتو اثار دادي:

۱- د جبر او اختیار ډیالکټیک: د ادبیاتو پوهنځي چاپ.
۲- ځانځاني ښامار: د ادبیاتو د پوهنځي چاپ.
۳- د مور پیغام: پښتو منظومه، د پېښور چاپ.
۴- دښمن وپېژنئ: یوه تحلیلي لیکنه ده، د پېښور چاپ.
۵- نا اشنا سندرې: د پېښور چاپ.

استاد مجروح په دري او فرانسوي ژبو هم يو شمېر اثار ليکلي دي.

۱۲- پوهاند عبدالرزاق زهير:

عبدالرزاق زهير هم يو وخت د ژبو او ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی، دلته يې د اثارو يادونه کوو:

۱- د اروپا ادبي ليکونه: پر **۱۳۳۵**ل کال يې تاليف کړی او ادبياتو پوهنځي ته يې سپارلی دی.

۲- د پښتو ادب سخنوران: پر **۱۳۳۶**ل کال يې د مطبوعاتو په کالنيو جايزو کې د خوشال خټک جايزه اخيستې.

۳- د انشا فن او ليکوالي: په عرفان مجله کې، پر **۱۳۴۱**ل کال خپور شوی دی.

۴- پښتو ادب: پر **۱۳۴۱**ل کال په پوهنې مجله کې خپور شوی دی.

۵- شهلا: ټولنيز- اقتصادي داستان، **۱۳۳۲**ل کال په انيس کې خپور شوی دی.

۶- پښتو متلونه: چاپ شوي نه دي.))[1]

۱۳- پوهاند دوکتور محمد حسن کاکړ:

---

[1] اوسنی ليکوال، ۲ ټوک، ۱۳۴۱ل کال، **۵۷۱-۵۷۲** مخونه.

((ښاغلی محمد حسن کاکړ هم یو وخت د ادبیاتو پوهنځي د بهرنیو ژبو کوونکو په کورس کې ښوونکی و. دغه لاندې اثار یې لیکلي دي.

۱- سود او زیان: ناچاپ

۲- د لرغوني یونان ژوند او فکر: ناچاپ

۳- پښتو د باندنیو لپاره: ناچاپ

۴- د ماکسیم ګورکي ادبي نکلونه: (ژباړه) پر ۱۳۳۹ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی.

۵- د برتانیې سیاسي سیستم: ژباړه، ناچاپ،

۶- اوسنی سیاسي فلسفې: ژباړه، ناچاپ.))[1]

۱۴- عبدالباري اشنا:

نوموړی هم ((یو وخت د ادبیاتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی تراوسه یې دغه اثر لاسته راغلی دی:

۱- ادبیات: پر ۱۳۶۶ل کال په طلوع افغان اوونیزه او هم په ځانګړي ډول خپور شوی دی.))[2]

ګل محمد نورزی:

---

[1] اوسنی لیکوال، درېیم ټوک، ۱۳۴۶ل کال، ۱۰۶۹-۱۳۷۰ مخونه.

[2] اوسنی لیکوال، درېیم ټوک، ۱۳۴۶ل کال، ۱۰۶۹-۱۰۷۷ مخونه.

د زیات وخت لپاره د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد پاتې شوی دی، دغه لاندې اثار یې لاسته راغلي دي:

۱- د مغلو په دولت کې د وروستیو کودتاوو تاریخ: له روسي ژبې نه پښتو ته ژباړل شوی او په دوو ټوکو کې پر **۱۳۵۲**ل کال، د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوی دی.

۲- د درانیانیو امپراتوري: ژباړه، **۱۳۵۸**ل کال، پښتو ټولنه.

۳- مفتش: د ګوګول د یو اثر ژباړه، د لیکوالو ټولنه.

۴- د ماشومانو قیصې: د ماشومانو لپاره دوه واړه کتابونه دي چې له روسي ژبې څخه ژباړل شوي او دواړه په شوروي کې چاپ شوي دي.

۵- خوشال پېژندنه: درسي نوټ دی، لنډیز یې په ګستنر ډول چاپ شوی دی.

۶- د پښتو ادبیاتو ژانرونه: ناچاپ

۷- ادبي مکتبونه: ناچاپ

سعدالدین شپون:

سعدالدین شپون د ادبیاتو پوهنځي فارغ التحصیل دی او هم په نوموړي پوهنځي کې استاد پاتې شوی دی، تراوسه یې دغه اثار لیکلي دي:

۱- پرخه په ترخه: د شعرونو جونګ، په پېښور کې چاپ شوی دی.

۲- د بنګي غاړه ((ناول)): په سپېدې مجله کې يې ځينې برخې خپرې شوې دي.
۳- ليکوالي: ۱۳۵۲ل کال، د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانګې له خوا.

نور احمد شاکر:

استاد نوراحمد شاکر څه د پاسه پنځه ويشت کاله د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی. دغه اثار يې تر اوسه چاپ شوي دي:
۱- بديع او بيان: د لسمو او دولسمو ټولګيو لپاره، د ښوونې او روزنې د وزارت له خوا، پر ۱۳۶۵ل کال خپور شوی دی.
۲- ژبنۍ څېړنې: د ادبياتو پوهنځي له خوا چاپ شوی دی.

_ پاينده محمد زهير:

يوه موده د ژبو او ادبياتو پوهنځي د استاد په توګه پاتې شوی دی. اثار يې په لاندې ډول دي:
۱- د افغانستان د معارف تاريخ: پاينده محمد زهير او ډاکتر محمد يوسف علمي په ګډه ترتيب کړی او پر ۱۳۳۹ل کال د پوهنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.
۲- پښتو خبرې: کابل، ۱۳۱۴ل کال چاپ.
۳- د پښتو لغات: (۴۰۰ لغات)، ۱۳۱۴ل کال چاپ.
۴- د پښتو زر متلونه: کابل مطبوعات، ۱۳۱۷ل کال چاپ.

۵- د پښتو يو زر لنډۍ.
۶- پښتو فولکوري مجموعه: (په دريو رسالو کې)، **۱۳۲۷**ل کال چاپ.
۷- د پښتو ادب او انشاء: ادبياتو پوهنځی، **۱۳۲۵**ل کال.
۸- د پښتو تحليلي او مقايسوي ګرامر.
۹- پښتو منثورې ادبي ټوټې.
۱۰- د پښتنو يرغل: (ژباړه).
۱۱- په پښتو ژبه د معارف وزارت لپاره د ځينو درسي کتابونو لکه: (فزيک، کيميا، **جغرافيه**، رياضي، هندسې، دينياتو، تاريخ او بيولوژي ژباړه.
۱۲- د راډيو درسونه: په پښتون ژغ مجله کې چاپ شوي دي.
۱۳- د پښتو رهنما: په نوي طرز د پښتو زده کوونکو لپاره.
۱۴- د پښتو بول چال: په پښتو او فارسي په نوي طرز.
۱۵- د کليوالو ښوونځيو لومړی کتاب: په نوي طرز، **۱۳۲۸**ل کال، کابل.
۱۶- د پښتو قرائت: د لومړيو ښوونځيو لپاره.
۱۷- د پښتو قرائت: د منځنيو ښوونځيو لپاره.
۱۸- د پښتو قرائت: د ثانوي ښوونځيو لپاره.
۱۹- د دايرة المعارف د رسالو ژباړه: ټولې ۱۴ رسالې.
۲۰- د مرحوم مستغني د کلياتو تدوين او د سريزې ليکنه.

۲۱- د پښتو الفباء: د مجلې او تحليل په اصولو د لومړيو ټولګيو لپاره پر ۱۳۲۲ل کال ليکل شوې ده.))[1]

محمد اعظم ايازی:

محمد اعظم ايازی يو وخت د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی، پښتو اثار يې دادي:

۱- قواعد پښتو: په کابل کې چاپ شوی دی.

۲- الفاروق: له اردو څخه ژباړل شوی، ناچاپ.

۳- رياضي او جغرافيه له لومړي څخه بيا تر څلورم جماعته پورې چاپ شوی دی.

۴- الانسان: له اردو څخه ژباړه، ناچاپ.

۵- لس زره لغاتونه: کابل چاپ.

۶- د پښتو ګرامر: چاپ.[2]

طاهر علمي:

د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی. اثار يې دادي:

۱- د روښانيانو د تصوف په باب: ناچاپ.

۲- د پښتو معاصر ادب: لکچر نوټ.

نصرالله سوبمن:

---

(۱) اوسنی ليکوال دويم ټوک، ۵۵۸-۵۵۹ مخونه.

(۲) اوسنی ليکوال، لومړی ټوک، ۱۱۵ مخ.

نوموړی هم یوه موده د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد پاتې شوی. اثار یې دادي:

۱- د لرې شرق او جنوبي شرقي اسیا جغرافیه: پر **۱۳۵۲**ل کال د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوی دی.

۲- د کابل سلطنت بیان (ژباړه): د پښتو څېړنو بین المللي مرکز، **۱۳۵۹**ل کال چاپ.

۳- دراني احمد شاه: ژباړه، د علومو اکاډمی، **۱۳۶۲**ل کال چاپ.

عبدالروف خپلواک:

پوهندوی خپلواک د یو وخت لپاره د ادبیاتو پوهنځي د تاریخ څانګې استاد پاتې شوی دی.

۱- د پرمختیایي هېوادونو ټولنیز، اقتصادي او سیاسي تحلیل: له الماني ژبې څخه ژباړه، **۱۳۵۸**ل کال چاپ.

نورمحمد غمجن:

اروابناد نورمحمد غمجن زیاته موده، د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد و. نوموړي استاد د خپل لنډ عمر په بهیر کې د یادونې وړ ادبي فعالیتونه ترسره کړي دي، دلته یې د پښتو اثارو یادونه کوو:

۱- د پشه یانو د محیط ژبې، خلکو، د ځینو شاعرانو او متلونو معرفي (مونوګراف).

۲- د پشه یانو شفاهي ادبیات.

۳- د پښتو او پشه يي ژبو د ګرامر نږدېوالی (د پوهنملی علمي ترفیع لپاره).

۴- پشه يي-پښتو قاموس (چې تر لسو زرو زيات لغتونه لري.)

۵- د پشه یانو متلونه (ناچاپ).

۶- د پشه یانو پیداوار (ناچاپ).

۷- د پشه یانو د جغرافیایي محیط معرفي (ناچاپ).

۸- د پشه يي ژبې د ادبیاتو تاریخ.

۹- پشه يي کیسې، روایتونه، (ناچاپ).

۱۰- د پښتو شعرونو مجموعه. (ناچاپ)

۱۱- په پښتو ژبه مقالې، (ناچاپ)

۱۲- پښتو خواږه نثرونه. (ناچاپ)

۱۳- د پشه يي ژبې تاریخچه: (ناچاپ)

۱۴- د نورستاني ژبې تاریخچه: (ناچاپ)

۱۵- د روښاني دورې منظوم متون، د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د دریم ټولګي لپاره درسي کتاب. ګستسنر چاپ.

۱۶- د روښاني دورې منظوم او منثور ادب تاریخ: د پښتو د دویم ټولګي لپاره (د دوکتور زېورالدین په ګډون).

۱۷- پښتو متلونه، راټولونه. [۱]

(۱) پښتانه شعرا، پنځم ټوک، عبدالله بختاني خدمتګار، ۱۳۴۴-۱۳۴۶ مخونه.

سرمحقق محمدصدیق روهي:

کاندید اکاډمیسین سرمحقق محمدصدیق روهي یوه زیاته موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد و. د استاد اثار په لاندې ډول دي:

۱- د ښېرني لارښود: د ۱۳۵۴ل کال چاپ.
۲- پښتو په ښېلګه یي جملو کې: د ۱۳۵۷ل کال چاپ.
۳- ادبي ښېرنې: ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۴- د ژبښودنې مسلې: د ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۵- د ادب او فلکور په باره کې: د ۱۳۶۵ل کال چاپ.
۶- فلکور پېژندنه: د ۱۳۶۵ل کال چاپ.
۷- پښتو معاصر ادبیات: دوه جزوې: د ۱۳۶۶ل کال چاپ.
۸- د روښاني غورځنګ ماهیت: ناچاپ
۹- شعر پېژندنه:
۱۰- د نصیحت اکسیر: یو علمي، انتقادي اثر، ناچاپ.
۱۱- د دولسم ټولګي لپاره د ادبیاتو تاریخ: ناچاپ.

بایزید اخک:

ډېره زیاته موده د ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد پاتې شوی دی.

۱- پښتو فونولوژي او مورفولوژي (پوهنملی رتبې لپاره): ژباړه.

دوکتور زېورالدین زېور:

پوهنوال دوکتور زېورالدین زېور هم ډېره زیاته موده د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد پاتې شوی دی، دغه اثار یې تراوسه پورې لیکلي دي:

۱- پښتو ادبیاتو تاریخ: د پښتو څانګې د دویم ټولګي لپاره، کابل پوهنتون، **۱۳۵۹**ل کال چاپ.

۲- پښتو ادبیاتو تاریخ اوسنۍ دوره: د پښتو څانګې څلورم ټولګي لپاره، کابل پوهنتون، ۱۳۶۰ل کال چاپ.

۳- پښتو معاصر ادبیات: د ماسترۍ دورې د محصلینو لپاره، کابل پوهنتون، **۱۳۶۵**ل کال چاپ.

۴- انګېرنې: یو درسي کتاب دی، چې پر **۱۳۶۴**ل کال چاپ شوی دی.[۱]

۵- پولاد څنګه کلکېده: په دوو ټوکو کې د نامتو لیکوال استروفسکي د رومان ژباړه، ۱۹۷۷م کال د مسکو چاپ.

۶- پښتو ادبیاتو تاریخ: د پښتو څانګې د درېیم ټولګي لپاره، کابل پوهنتون، **۱۳۵۷**ل کال.

۷- د ښاغلي ډزه: دا د مختار عوزوف رومان دی، چې په پښتو ژباړلی شوی، مسکو چاپ.

۸- د ادبیاتو اصطلاحي قاموس: کابل پوهنتون خپور کړی دی.

---

[۱] دا لیکوال او دا څېړې: افضل ټکور، ۱۳۶۲ل کال، ۲۳۲ مخ.

ډاکتره زرغونه ژبور:

نومورې هم له ډېرو کلونو راپدېخوا د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاده پاتې شوې او تراوسه د پوهندوی علمي رتبې ته رسېدلې ده، دغه اثار یې کښلي دي:

۱- د پښتو ژبې ګرامر، لومړۍ برخه (فونولوژي) لومړی چاپ، ۱۳۶۱ل کال، دویم چاپ، ۱۳۶۳ل کال ګستنر.

۲- پښتو ژبه کې د لرې او برې پښتونخوا د لهجې خصوصیات او د اجمل خټک ژبه، د ډاکترۍ تېزس، ناچاپ.[1]

۳- د پښتو ژبې نحوه: (ګستنرچاپ).

پوهندوی عبدالخالق رشید:

استاد عبدالخالق رشید تر ۱۳۵۸ل کال راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. دغه لاندې اثار یې تراوسه پورې لیکلي دي:

۱- پښتني لنډۍ: دا د پښتو لنډیو یوه کوچنۍ رساله ده، چې چاپ شوې ده.

۲- د پښتو ژبې تاریخي متون: یو درسي کتاب دی، چې په ګستنر ډول چاپ شوی دی.

۳- ډولۍ: د لنډو کیسو مجموعه ده، پر ۱۳۶۷ل کال د لیکوالو انجمن خپره کړې ده.

---

[1] دا لیکوال دا څېړې: افضل ټکور، ۱۳۶۲ل کال، ۲۰۳ مخ.

۴- د پښتو هنري کره کتنې تاریخچه: پر ۱۳۲۹ل کال د لیکوالو انجمن خپور کړی دی.

۵- د خطر زنګ: ناچاپ.

۶- مخکښه هیله: ناچاپ.

۷- مرسله (ناول):

۸- بارانونه او سېلابونه: ناچاپ.[1]

۹- استوګن او نا استوګن ادبي بهیر: (د پوهندوی علمي ترفیع لپاره)، ناچاپ.

۱۰- کنګل ژمی، کنګل لاسونه (د لنډو کیسو مجموعه) دغه مجموعه د خوشال فرهنګي ټولنې له خوا پر ۱۳۷۳ل کال په پېښور کې چاپ شوې ده.

پوهنوال جلال الدین:

استاد جلال الدین خان هم له ډېرو کلونو راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد دی، دغه اثار یې تر اوسه پورې لیکلي دي:

۱- پښتو مثنوي: ناچاپ، (د پوهندوی علمي ترفیع لپاره)

۲- د پښتو نظم شکلي ډولونه، (د پوهنوالۍ علمي ترفیع لپاره).

پوهنمل محمد رفیق:

[1] دا لیکوال او دا څېرې، افضل ټکور، ۱۳۶۲ل کال، ۱۹۴مخ.

پوهنمل محمد رفیق له **۱۳۵۸**ل کال راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. تراوسه یې دغه لاندې اثار لیکلي دي:

۱- وزن پوهنه، درسي نوټ، **۱۳۶۱**ل کال، ګستتنر.

۲- د بدیع علم څېړنه او اوډنه، درسي نوټ، **۱۳۶۲**ل کال، ګستتنر.

۳- ادبي فنون، درسي نوټ، **۱۳۶۳**ل کال، ګستتنر.

۴- قافیه، درسي نوټ، **۱۳۶۲**ل کال ګستتنر.

۵- د عبدالحی حبیبي د ژبنیو ادبي چاپي اثارو څېړنه، د پوهنیارۍ تیزس.

۶- د پښتو او سني شعر سبک، د پوهنملۍ علمي ترفیع لپاره.

۷- د پښتو هنري نثر.

بخت میر وزیري:

بخت میر وزیری د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. تراوسه یې دغه لاندې لیکنې کړې دي:

۱- د وزیرو د لهجې مقایسه له معیاري لهجې سره (د ماسترۍ تیزس).

۲- د وزیرستان د وزیرو پېژندل، (د لیسانس دورې مونوګراف).

محمد صابر خویشکی:

نوموړی هم له شلو کلونو راهیسې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد دی او تر دې وخته د پوهندوی علمي رتبې ته رسېدلی دی.

۱- په پښتو ادبیاتو کې ریالیزم. (د ماسترۍ تیزس).

بریالی باجوړی:

پوهنمل بریالی باجوړی له ۱۳۶۰ل کال راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. تراوسه یې دغه اثار لیکلي دي:

۱- تښتېدلی خوب: د لنډو کیسو مجموعه ده، چې پر ۱۳۶۴ل کال د لیکوالو انجمن خپره کړې ده.

۲- منزلونه: (تدوین او سریزه) د مصري خان خاطر د شعرونو مجموعه، ۱۳۶۵ل کال چاپ.

۳- ګیلې: د لنډو کیسو دویمه مجموعه، د قومونو او قبایلو وزارت له خوا چاپ شوې ده.

۴- سندریز شفقونه: (تدوین او سریزه) د سیف الرحمن سلیم د شعرونو مجموعه ده، چې پر ۱۳۶۵ل کال د چاپ او خپرولو د دولتي کمېټې له خوا چاپ شوې ده.[1]

۵- د خاطر د شعر څېړنه او تحلیل له ژوند لیک سره (د پوهنیارۍ تیزس).

---

[1] دا لیکوال او دا څېړې، افضل ټکور، ۱۳۶۶ل کال، ۵۹-۶۰ مخونه.

۶- د کوزې پښتونخوا د معاصر شعر ځانګړنې (د پوهنملې تيزس).
۷- زما د کلي لېوني بادونه (د خان بهادر حسرت د شعرونو مجموعه).
۸- د ناپښتو ځانګو لپاره د پښتو ژبې ګرامر او ادب، د آصف بهاند په ګډون.

احمد شاه وينښ:

احمد شاه وينښ له ۱۳۶۴ کال راهيسې د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. تراوسه د پوهنملې علمي رتبې ته رسېدلی دی، دا يې اثار دي:

۱- پښتو ازاد شعر، د پوهنيارۍ علمي رتبې ته، ناچاپ.
۲- د شعرونو لومړۍ مجموعه، ناچاپ.
۳- د شعرونو دويمه مجموعه، ناچاپ.
۴- د شعرونه درېيمه مجموعه، ناچاپ او هم يو شمېر نورې ادبي ټوټې او طنزونه.

لطيف بهاند:

پوهنيار لطيف بهاند هم د يو وخت لپاره د ژبو او ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی. نوموړي تراوسه پورې دغه اثار کښلي دي:

۱- ناول د ماه رخې: (د راحت زاخیلي)، دغه اثر پر ۱۳۲۳ل کال کابل پوهنتون خپور کړی دی.

۲- د اشرف خان هجري منتخبات: دا د هجري د شعرونو منتخب دی، چې پر ۱۳۲۴ل کال د اشرف خان هجري د علمي سيمينار په ویاړ د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو او فرهنګي چارو د ریاست له خوا چاپ شوی دی.

۳- د رڼا ناوې: د کوزې پښتونخوا د نامتو شاعرانو د شعرونو منتخب، لیکوالو انجمن، ۱۳۲۵ل کال.

۴- د پښتو ژبې ګرامر: دغه اثر پر ۱۳۵۹ل کال د کابل پوهنتون له خوا چاپ او خپور شوی دی.

۵- څلور اورنۍ کلونه: دا د کورنیو چارو وزارت له خوا پر ۱۳۲۵ل کال خپور شوی دی.

۶- د خیرالبیان منتخبات: پر ۱۳۲۱ل کال چاپ شوی دی.

۷- ریالیزم او د ریالیزم ضد (پښتو ژباړه) په ګستنړ ډول د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو او فرهنګي چارو د ریاست له خوا چاپ شوی دی.

۸- پل: د شعرونو مجموعه ده، چې پر ۱۳۲۹ل کال د لیکوالو انجمن له خوا چاپ او خپره شوې ده.

۹- ماتې کړې: د کوزې پښتونخوا د نامتو شاعرانو د ازاد شعر منتخب، ناچاپ.

۱۰- د هنر ټولنپوهنه: ژباړه، ناچاپ.

۱۱- لس مقالې: د مقالو مجموعه، ناچاپ.[1]

محمد آصف بهاند:

محمد آصف بهاند له **۱۳۲۵**ل کال راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. تر اوسه يې دا لاندې اثار لیکلي دي:

۱- د پښتو ژبې ګرامر، دویم کتاب، د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د ناپښتو څانګو درسي کتاب.

۲- د پښتو ژبې ګرامر، دریم کتاب، د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د ناپښتو څانګو درسي کتاب.

۳- د پښتو ادبیاتو د لرغوني دورې منظوم متون، د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې درسي کتاب، ۳،۲،۱ ګستسنر چاپ.

۴- د کوچنیانو ادبیات: د لیکوالو انجمن له خوا پر **۱۳۳۲**ل کال کې چاپ شوی دی.

۵- شعر د پښتو د کلاسیکو شاعرانو له نظره: د پوهنیارۍ تیزس، ناچاپ.

۶- پښتو ادبیات له ۱۲۵۰ څخه تر ۱۲۹۷ پورې، د لیسانس مونوګراف، ناچاپ.[1]

---

[1] دا لیکوال او دا څېړې، افضل ټکور، **۱۳۶۲**ل کال، **۷۵**-**۷۲** مخونه.

[1] دا لیکوال او دا څېړې، **۱۳۶۲**ل کال، ۸ مخ.

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي فارغان او د هغوی کتابونه

زلمی هېوادمل:

زلمی هېوادمل پـر **۱۳۵۲**ل کـال د ادبیـاتو او بشـري علومـو پـوهنځي د ژورنـالیزم لـه څـانګې څخـه فـارغ شـوی دی او تراوسـه پورې یې دغه لاندې اثار پښتو ادب ته وړاندې کړي دي.

الف- لیکنې: زاړه متون:

۱- حکایت رسول: د ارزاني روښاني یوه منظومه رساله ده، چې له څرګندونو او یادونو سره پر **۱۳۵۵**ل کال د وږمې مجلې له خوا چاپ شوې ده.

۲- د قلندر دېوان: ترتیب، سریزه او تعلیقات، **۱۳۵۲**ل کال چاپ، پښتو ټولنه.

۳- د سـره غـره ګلونـه: د جانـان هوتـک او جـان محمـد کـاکړ منتخبات او اثار دي (له حبیب الله رفیع سره یې په ګډه ترتیب کړی دی) د زېري کالنۍ لومړۍ ګڼه، **۱۳۵۷**ل کال چاپ.

۴- اسماء الحسنی: میا فقیرالله جلال ابادی (تدوین او د متن لاربنود) **۱۳۵۹**ل کال، کابل پوهنتون.

۵- فوايد فقیرالله: (تدوین)، **۱۳۵۹**ل کال، کابل پوهنتون.

۶- د حاجي جمعه بارکزي دېوان: (سریزه او تدوین)، ۱۳۶۰ل کال چاپ، پښتو ټولنه.

۷- د خانګل خلیل څو شعرونه: (تدوین، سریزه، لغتنامه او شرح)، ۱۳۶۰ل کال، پښتو ټولنه.

۸- حسن و دل، مسافر مروت، (مقدمه، لغتنامه او فهرست)، ۱۳۶۱ل کال، پښتو ټولنه.

۹- د عبدالحمید مومند دېوان: (سریزه، لغتنامه او فهرست)، ۱۳۶۱ل کال، پښتو ټولنه.

۱۰- د خوشال منظومه بازنامه: (سریزه او فهرست)، **۱۳۶۲**ل کال، پښتو ټولنه.

۱۱- د خوشال فراقنامه: (شرح او تعلیق)، **۱۹۸۴**م کال، د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي چاپ.

۱۲- نافع المسلمین، نور محمد علي: (سریزه او تعلیق) **۱۳۶۳**ل کال، د کلتور دولتي کمېټې چاپ.

۱۳- د مست منتخبات: د ملا مست له سلوک الغزات او نورو رسالو څخه د ده د اثارو انتخاب (له سریزې او تعلیقاتو سره)، **۱۳۶۴**ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوی دی.

۱۴- د سکندر خان خټک شمایل نامه او پند نامه: (سریزه، شرح او تعلیقات)، **۱۳۶۴**ل کال.

۱۵- د شمس الفلک دېوان: پښتو اکاډمي پېښور، ۱۹۹۳م کال.

۱۶- د خوشال پارسي منثوره بازنامه: (سريزه، ترتيب، شرح او تعليقات)، ۱۳۶۵ل کال، خراسان مجله.

۱۷- رابعه او بکتاش: ۱۳۷۱ل کال، پېښور چاپ.

۱۸- د واصل روښاني دېوان: (تدوين)، ۱۳۶۵ل کال چاپ.

۱۹- رستم او سهراب: د ملا نعمت الله نوښاري د رستم او سهراب د متن چاپ ته برابرول له سريزې سره، ۱۳۶۱ل کال، ناچاپ.

۲۰- د عبدالرحيم هوتک دېوان: د موجودو معلومو خطي او چاپي منتخبو نسخو له مخې چاپ ته تيارول.

۲۱- هدايت المبتدي: د پيرمحمد کاکړ د هدايت المبتدي د متن چاپ ته تيارول له سريزې او شرحې سره، ناچاپ.

۲۲- ياقوت السير: د محقق العلما عبدالحق خروټي د ياقوت السير د لومړي ټوک چاپ ته تيارول، پر ۱۳۶۰ل کال چاپ شوی دی.

ب- د معاصرو ادبياتو پر مجموعو کار:

۱- د غلام محی الدين افغان افکار او اثار: د سراج الاخبار له پاڼو څخه د غلام محی الدين افغان د اثارو راټولونه، د ده ژوند، اثارو افکارو په باب له يوې څېړنې سره، ۱۳۶۰ل کال، د کابل پوهنتون چاپ.

۲- د عقيدت ګلونه: د ارواښاد محمد نواز خټک پر مزار د يوې مشاعرې د نظمونو ترتيب له سريزې سره، ۱۳۶۳ل کال.

۳- داغستان، راحت زاخیلي، (سریزه او راټولونه) د هېواد ورځپاڼې له خوا ، **۱۳۲۳**ل کال (د عبدالله بختاني خدمتګار مقدمه هم ورسره مله ده).

۴- د غني کلیات: (تدوین)، **۱۳۲۴**ل کال، د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو ریاست.

۵- خوشال نامه: د مرحوم سرفراز خان عقاب د ځلورو لیکنو مجموعه له سریزې او تعلیق سره چاپ ته برابرول، پر **۱۳۲۵**ل کال چاپ شوی دی.

۶- د کره کتنې ډولونه، د لیکوالو انجمن، ۱۳۷۰ل کال.

ج- د کتابپوهنې او ادبي تاریخ په باب اثار:

۱- فرهنګ زبان و ادبیات پښتو، ۱ ټوک، **۱۳۵۲**ل کال چاپ، د ښوونې او روزنې وزارت.

۲- د محمد هوتک ژوند او مزار: **۱۳۲۲**ل کال، د بایزید روښان پوهنتون.

۳- بیدیاني ګلونه: (تذکره)، **۱۳۲۲**ل کال چاپ، پښتو ټولنه.

۴- د هند د کتابخانو پښتو خطي نسخې: د هند په کتابتونونو کې د پښتو د اثارو یوه ببلیوګرافي ده، له سریزې او تعلیقاتو سره، **۱۳۲۳**ل کال، پښتو ټولنه.

۵- فرهنګ زبان و ادبیات پښتو، ۲ ټوک، **۱۳۲۵**ل کال، د چاپ او خپرولو دولتي کمېټه.

۶- فرهنګ زبان و ادبیات پښتو، **۳** ټوک، کابل چاپ.

۷- پــه هنــد کــې د پښــتو ادبیــاتو د ایجــاد او ودې پړاوونــه، ۱۳۷۰/۱۳۷۳ل کال چاپ، پېښور.

۸- د پښــتو د ادبـي تـاریخ خطـي منـابع: (د تاشـکند ، دوشـنبې، ماسـکو ، لیننګـراد او ایـران) پـه کتـابتونونو کـې د پښـتو خطـي فهرست، د ۱۳۶۶ل کال په نشراتي پلان کې شامل و.

۹- د پښـتو شـاعرانو تـذکره: هېوادمـل صـیب وایـي: ((دا تـذکره اوس زما تر کار لاندې ده، نوم مې ورتـه نـه دی خـوښ کـړی، د چاپ او خپرونو د دولتي کمېټې د ۱۳۶۶ل کال په نشراتي پلان کې شامل وه)).

۱۰- د جاج په تله: د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو د ریاست له خوا ، ۱۳۶۵ل کال چاپ.

د- د مقــالو مجمــوعې چــې ښــاغلي هېوادمــل راټولې کړې دي:

۱- د پښتو ټولنې تاریخچه: پر ۱۳۵۲ل کال د پښتو ټولنې لـه خوا چاپ شوې دی.

۲- تاریخي پلټنې: پر ۱۳۵۷ل کال دعلومو اکاډمۍ لـه خوا چاپ شوې دی.

۳- امیرعلـي شـېر نـوایي: د نومـوړي پـر ژونـد او اثـار د مقـالو مجموعه، ۱۳۶۰، پښتو ټولنه.

۴- د افغـان یـاد: د غـلام محی الـدین افغـان د مړینـې د شـپېتمې کالیزې په درنښت د مقالو مجموعه، ۱۳۶۰ل کال، کابل پوهنتون.

۵- شیخ بوستان بړیځ: د شیخ د څلورم سوم تلین په مناسبت مقالې، ۱۳۶۰ل کال، د اطلاعاتو او کلتور وزارت.
۶- د الفت یاد: د استاد الفت د پنځم تلین په مناسبت د مقالو مجموعه، ۱۳۶۱ل کال، د قبایلو وزارت خپرونه.
۷- د زرغونې یاد: د مقالو مجموعه (تدوین)، ۱۳۶۲ل کال، پښتو ټولنه.
۸- د محمد هوتک یاد: د محمد هوتک د نمانځنې د غونډې په ویاړ د مقالو مجموعه، ۱۳۶۲ل کال، پښتو ټولنه.
۹- د نوري یاد: د محمدګل نوري د لسم تلین په ویاړ د مقالو مجموعه، ۱۳۶۲ل کال، پښتو ټولنه.
۱۰- د راحت یاد: د نوموړي د زوکړې د سلمې کلیزې په ویاړ د مقالو مجموعه، ۱۳۶۳ل کال، کابل پوهنتون.
۱۱- د استاد یاد: د علامه لوی استاد پوهاند حبیبي د مړینې په مناسبت د مقالو مجموعه، ۱۳۶۴ل کال، پښتو ټولنه.
۱۲- د امیر کروړ یاد: د امیر کروړ سوري د دولس سوه پنځوسم تلین په مناسبت مقالې، ۱۳۶۴ل کال چاپ.
۱۳- د ننګونو شاعر: د ارواښاد محمد اکبر خادم د زوکړې د سلمې کالیزې په مناسبت مقالې، ۱۳۶۴ل کال چاپ.
۱۴- غني او اجمل: د نوموړو د زوکړې د کلیزو په مناسبت مقالې، د قبایلو وزارت، ۱۳۶۵ل کال چاپ.
۱۵- تاریخ مرصع د څېړنو په بهیر کې: کابل پوهنتون، ۱۳۶۶ل کال چاپ.

۱۶- د حمزه یاد: د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو او فرهنګي چارو ریاست، **۱۳۶۹**ل کال چاپ.

۱۷- د عبدالحمید مومند یاد: د پښتو څېړنو نړیوال مرکز، **۱۳۶۵**ل کال چاپ.

ح- د نورو پر اثارو مقدمې:

۱- فولکوري مرغلرې: مولف یې عبدالکریم پتنګ دی او هېوادمل پرې یوه اوږده سریزه کښلې، **۱۳۵۶**ل کال چاپ.

۲- د خلکو تجربې: دا اثر هم ښاغلي پتنګ لیکلی چې هېوادمل صیب پرې اوږده سریزه کښلې، کابل پوهنتون، **۱۳۵۷**ل کال.

۳- پښتو روزنه: د استاد بېنوا اثر دی، د هېوادمل (۳۸) مخه مقدمه یې په پیل کې راغلې ده، **۱۳۵۷**ل کال چاپ.

۴- نوموړکي مورخین: د لوی استاد حبیبي صاحب اثر دی، د هېوادمل پر سریزه، کابل پوهنتون، **۱۳۵۹**ل کال چاپ.

۵- د غرونو څوکې: مولف یې عبدالکریم پتنګ دی، په (۵۰) مخونو کې هېوادمل پرې سریزه کښلې ده، کابل پوهنتون، **۱۳۵۹**ل کال چاپ.

۶- غرنۍ سندرې: د ښاغلي (م،ع،غ) اثر دی، هېوادمل پرې (۷۰) مخه سریزه کښلې ده، پښتو ټولنه، ۱۳۶۰ل کال.

۷- قصې او افسانې: د سلیمان لایق اثر دی، هېوادمل پرې سریزه کښلې ده، پښتو ټولنه، ۱۳۶۱ل کال چاپ.

۸- د ښکارندوی غوري پر قصیده مشاعره: د استاد الفت ټولونه ده، هېوادمل پرې سریزه کښلې، ۱۳۶۲ل کال چاپ.
۹- اریایي، پارسي، پښتو ویرنې: د استاد بېنوا اثر دی، هېوادمل پرې سریزه کښلې، پښتو ټولنه، ۱۳۶۲ل کال چاپ.
۱۰- د رضواني منتخب نثرونه: ښاغلي ځدراڼ ټول کړي دي، هېوادمل پرې سیزه کښلې، پښتو ټولنه، ۱۳۶۲ل کال.
۱۱- د خوشال په باب د خارجي پوهانو اثارو ته ژوره کتنه: د استاد کامل مومند د یو اثر پښتو ژباړه ده، چې ډګروال کریمي ترسره کړې ده، هېوادمل پرې سریزه کښلې ده، پښتو ټولنه، ۱۳۶۳ل کال چاپ.
۱۲- امیرکروړ سوري اور چند پښتو شاعران: د اردو رساله ده ښاغلي متین چاپ ته تیاره کړې ده، هېوادمل پرې سریزه کښلې ده، د قومونو قبایلو وزارت، ۱۳۶۳ل کال چاپ.
یادونه: پر ۷،۶،۵،۴، نومره کتابونو چې د هېوادمل کومې سریزې راغلي، بې نومه چاپ شوي دي، پر ۱۱،۱۰،۹،۸ او ۱۲ نومرو کتابونو چې کومې سریزې راغلي په پای کې د امیرکروړ سوري د بین المللي سیمینار د علمي سکرتریت امضا لیدل کېږي دا ځکه چې ددغه سیمسینار علمي سکرتر ښاغلی هېوادمل و.
۱۳- د هجري منتخبات: لطیف بهاند تدوین کړی، هېوادمل پرې سریزه کښلې، ۱۳۶۴ل کال چاپ.
۱۴- د زنځیرونو شاعر: زرین انځور لیکلی او هېوادمل پرې سریزه کښلې، پښتو ټولنه، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۱۵- د پټې خزانې پر څلورم چاپ یوه مقدمه (د کتابپوهنې) ، ۱۳۵۷ل کال، کابل پوهنتون.

د هېوادمل صیب د سریزو یادونې ځکه وکړ چې دده سریزې هم د یوې رسالې یا کتابګوټي، په اندازه او تناسب دي.

ط- د شفاهي ادبیاتو او فولکور په باب لیکنې:

۱- په ولسي شعرونو کې اړونه: دا رساله په فولکور مجله کې پرله پسې نشر شوې ده، ۱۳۵۲ل کال.

۲- پښتو سندرې د تاریخ د یوې منبع په توګه: د دې رسالې څو برخې متفرقې چاپ شوي دي، ۱۳۵۲ل کال.

۳- ولسي سندرې: لومړی ټوک یې پر ۱۳۶۱ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی، په دې مجموعه کې د ۲۲۰ په شاوخوا کې سندرې له مقدمې او تعلیقاتو سره راغلي دي.

۴- په پښتني فولکور کې د تصنیف مساله: ددې رسالې لنډیز د جاج په تله نومي اثر کې چاپ شوی دی.

۵- د پښتني فولکور ټولونې ربړې: ددې رسالې لنډیز (د افغان یاد) نومې مجموعه کې چاپ شوی دی.

۶- پښتني هنداره: د ختیز ولایت (لغمان) دودونه دي (له زانګو تر هدیرې) چاپ ته تیاره ده.

۷- ولسي سندرې: دویم ټوک، ۱۳۶۲ل کال چاپ.

۸- پښتو ځانتني ادب او موسیقي: دا د مرحوم جلالي یوه رساله ده، چې هېوادمل پرې یوه هر اړخیزه مقدمه او حاشیه لیکلې او اصلي متن یې هم ایډېټ کړی او چاپ ته تیار کړی دی.

ی- ژباړې:

۱- د پټې خزانې د دریېم چاپ د مقدمې پښتو ژباړه: لوی استاد حبیبي په پارسي کښلې او هېواد مل په پښتو ژباړلی او پر **۱۳۵۴**ل کال د پټې خزانې د دریېم چاپ په سریزه کې چاپ شوې

ده او ژباړه يې پر **۱۳۵۷**ل کال د څلورم چاپ د سريزې په توګه راغلې ده، کابل پوهنتون چاپ.

۲- د بوعلي سينا ژوند ليک: دا د (زنده گی نامه بوعلي سينا) پښتو ژباړه ده، چې لوی استاد حبيبي يې پارسي متن ترتيب کړی او پښتو ژباړه يې هېوادمل کړې ده، اصل پارسي متن او پښتو ژباړه يې پر **۱۳۵۹**ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې ده.

۳- د ميا فقيرالله ژوند ليک: دا رساله هم د (شناخت نامۀ فقيرالله) پښتو ژباړه ده، پارسي متن يې استاد حبيبي تهيه کړی دی. **۱۳۵۹**ل کال، کابل پوهنتون چاپ.

۴- اميرکروړ او دده کورنۍ: دا رساله د (امير کروړ و دودمان او) پښتو ژباړه ده، چې لوی استاد حبيبي په پارسي ژبه کښلې ده، دا ژباړه له پارسي متن او انګرېزي ژباړې سره يوځای پر **۱۳۶۱**ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې ده.

۵- متن پوهنه: هېوادمل د متن پوهنې او نسخه پوهنې د بېلابېلو څانګو په باب له اردو ژبې څخه تر شلو زياتې مقالې راژباړلي دي، چې په کابل مجله، عرفان مجله، کتاب مجله او زېري جريده کې نشر شوي دي.

۶- دملتان لودي شاهي کورنۍ: د لوی استاد حبيبي يوه اردو رساله ده، چې هېوادمل يې لنډيز په پښتو ژباړلی دی.

۷- خوشال خان خټک: دا ژباړه د ننګرهار مجلې په څو ګڼو کې خپره شوې ده.

۸- د شوروي د مطبوعاتو سیستم: د پوهاند حبیب الرحمن هاله د پوهندوی اثر، پښتو ژباړه. د لیسانس دورې مونوګراف، ۱۳۵۲ل کال.

ک- مقالې:

هېوادمل تر اوسه پورې تر دوو سو زیاتې اخباري او تحقیقي مقالې کښلي، چې د غو لاندې خپرونو کې خپرې شوي دي: اصلاح، هېواد، جمهوریت، ژوندون، (پخواني، اوسني) ورمه، پلوشه، اریانا، کابل، زېرې، ننګرهار مجله، کندهار مجله، پکتیا مجله، کتاب، عرفان، فولکور او خراسان.

ل- تخلیقي اثار:

۱- بېوزلي ګوجر (لنډه کیسه) وړمه مجله، ۱۳۵۰ل کال، ۲ ګڼه.

م- د کتابونو چاپ.

کومو موسسو ته چې هېوادمل کتابونه چاپ کړي دي دا دي:

۱- بایزید روښان پوهنتون: درې کتابونه.

۲- د اطلاعاتو او کلتور وزارت او کلتور کمېټه: درې کتابونه.

۳- د قومونو او قبایلو وزارت: دېرش کتابونه.

۴- پښتو ټولنه او د علومو اکاډمي: تر اتیاوو زیات کتابونه او رسالې.

۵- کابل پوهنتون: دېرش کتابونه.

۶- د هېواد ورځپاڼه: دوه کتابونه.

۷- د چاپ او خپرونې دولتي کمېټه: دوه کتابونه.

ټول تر (۱۲۰) څخه زيات بېلابېل عنوانه کتابونه.

ن- د جغرافيا په باب څېړنې:

۱- د لغمان اقتصادي جغرافيا: دا رساله پر **۱۳۵۱**ل کال د ننګرهار ورځپاڼې د يوې مياشتې په ګڼو کې پرله پسې نشر شوې ده.

۲- د لغمان تاريخي جغرافيا: دا رساله پر **۱۳۶۴**ل کال د کابل پوهنتون د اجتماعي علومو د پوهنځي له خوا چاپ شوې ده.[1]

۳- د ننګرهار تاريخي جغرافيه: پر **۱۳۶۷**ل کال د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوې ده.

خالد روښان:

نوموړی د ادبياتو پوهنځي فارغ دی او د لسو په شاوخوا کې اثار يې ليکلي دي. روښان خپل اثار په انګرېزي او تر هغې وروسته په پارسي ژبه ليکلي دي. دلته به يې د پښتو اثر يادونه وکړو:

۱- د شېرشاهي پېښه (پښتو ډرامه).[2]

محمد حسن ساپی:

محمد حسن ساپی هم د ادبياتو پوهنځي ليسانسه فارغ التحصيل دی او ددغو اثارو نومونه يې موږ ته د مطبوعاتو له لارې رارسېدلي دي:

---

[1] دا ليکوال او دا څېړې، افضل ټکور، **۴۴۹-۴۲۳** مخونه.
[2] اوسنی ليکوال، لومړی ټوک، **۵۱۳**مخ.

۱- سلطان شهاب الدین غوري: (د لیسانس دورې مونوګراف).

۲- دتاریخ په باره کې: د ادبیاتو پوهنځي له خوا په ۱۳۷مخونو کې پر ۱۳۳۸ل کال چاپ شوی.

۳- برېښنا: د برېښنا په باب یوه رساله ده، چې له انګرېزي څخه ژباړل شوې ده.[1]

محمد ظاهر افق:

دی هم د ادبیاتو پوهنځي فارغ التحصیل دی او تراوسه یې دا لاندې اثار لیکلي دي:

۱- لیک ننبې:

۲- هنر او ښکلا پېژندنه:

سلیمان لایق:

ښاغلی لایق هم د ژبو او ادبیاتو پوهنځي فارغ دی، اثار یې دادي:

۱- کېږدۍ: د شعرونو مجموعه، چاپ.

۲- چونغر: د شعرونو مجموعه، چاپ.

۳- ساحل: د شعرونو مجموعه، چاپ.

۴- یادونه او درمندونه: د شعرونو مجموعه، د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۱۳۵۷ل کال.

---

(۱) اوسنی لیکوال، دویم ټوک، ۲۰۴مخ.

عبد الرحیم هاتف:

ښاغلی هاتف هم له ژبو او ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی، پښتو اثار یې دادي:

۱- د حمید ماشوخېل احوال او اشعار: ناچاپ.

۲- د روزنې د نفسیاتو اساس: ناچاپ.[1]

عبد القدوس تندر:

د ادبیاتو له پوهنځي فارغ شوی دی او د (مینې سوغات) په نوم یې د لنډو کیسو یوه مجموعه لیکلې ده، چې تر اوسه چاپ شوې نه ده.

محمد اسماعیل زاهل:

د ادبیاتو له پوهنځي څخه فارغ شوی دی او د (کلي ژوند) په نوم یې یو اثر لیکلی دی، چې تر اوسه چاپ شوی نه دی.

محمد زرین انځور:

پر ۱۳۵۲ل کال کې د ژبو او ادبیاتو د ژورنالیزم له څانګې څخه فارغ شوی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

۱- دا سرونه او دا رسمونه: د لنډو کیسو مجموعه، ۱۳۶۳ل کال، د لیکوالو انجمن.

[1] اوسني لیکوال، دویم ټوک، ۱۳۵۰-۱۳۵۱ مخونه.

۲- د غزل په اننګو کې: (تدوین او سریزه)، ۱۳۶۴ل کال، د قومونو او قبایلو چارو وزارت د نشراتو او فرهنګي چارو ریاست.
۳- د شریف دېوان: راټولونه او سریزه، ۱۳۶۳ل کال، کتاب مجله.
۴- اشرف خان هجري د زنځیرونو شاعر: ۱۳۶۴ل کال، د علومو اکاډمي.
۵- اباسین کیسې کوي: (تدوین او سریزه)، ۱۳۶۴ل کال، د لیکوالو انجمن.
۶- شعرونه او نقدونه: ۱۳۶۵ل کال، د لیکوالو انجمن.
۷- د افغانستان د ژورنالیزم مخکښان: ۱۳۶۵ل کال، د چاپ او خپرونې دولتي کمېټه.
۸- د مهدي داستاني کلیات: (تدوین او سریزه) د لیکوالو انجمن.[1]
۹- ترورمې: د لنډو کیسو مجموعه، پېښور چاپ.
۱۰- د ثور په تراژیدي کې ادبیات....
۱۱- زمور د کلي پانې: د لنډو کیسو مجموعه، پېښور چاپ.
۱۲- د پښتو کیسو تاریخ: په دوه ټوکه کې، ناچاپ.

نور الله ولسپال:

نوموړی هم د کابل پوهنتون له ادبیاتو پوهنځي څخه پر ۱۳۵۱ل کال فارغ شوی، اثار یې دادي:

[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۳۳-۳۴ مخونه.

۱- د خوشال کليات: ۱، ۲، ۳ ټوکونه تيارول او چاپ ته برابرول (ګډه پروژه) لومړی ټوک يې پر ۱۳۵۸ل کال چاپ شوی دی.
۲- د عبدالقادر خان خټک ديوان.[۲]

عزيزي تحريک:

عزيز تحريک د ادبياتو پوهنځي له انګليسي څانګې څخه فارغ شوی دی او تراوسه يې دغه لاندې اثار ليکلي دي، خو د مجموعې په شکل نه دي چاپ شوي:

۱- رنګينه شعرونه، د شعرونو مجموعه.
۲- اوښتون: د شعرونو مجموعه.
۳- انقلابي تحفه: د شعرونو مجموعه.
۴- د اوښکو باران: د شعرونو مجموعه.[۱]
۵- الينګاري شاعران: (ادبي تذکره).

شاه محمود حسين:

شاه محمود حسين د ادبياتو پوهنځي له تاريخ څانګې نه فارغ شوی دی، نوموړي په پښتو او دري ژبو يو شمېر اثار ليکلي، پښتو اثار يې په دې ډول دي:

---

[۲] دا ليکوال او دا څېړې، ۴۱-۴۲ مخونه.
[۱] دا ليکوال او دا څېړې، ۹۸ مخ.

۱- د هیلو غوټۍ: (د شعرونو مجموعه)، ۱۳۲۳ل کال، د لیکوالو انجمن.

بسم الله حقمل:

نوموړی هم د ادبیاتو پوهنځي فارغ التحصیل دی، اثار یې په دې ډول دي:

۱- لنډې کیسې: دا رساله د افغانستان د علومو اکاډمۍ له خوا خپره شوې ده.

۲- د څارندوی غږ: دا رساله پر ۱۳۲۲ل کال کې د څارندوی مجلې له خوا چاپ شوې ده.

۳- حماسه هستوونکي: دا رساله هم د څارندوی مجلې له خوا خپره شوې ده.

۴- د خوست د خلکو اتنوګرافیک جوړښت، ناچاپ.

۵- ورکه دې وي وسله او جنګ: ناچاپ.

۶- هغه انسان چې د ځان دښمن دی: ناچاپ.

۷- د شعرونو مجموعه: ناچاپ.[1]

عبدالرحیم ځدراڼ:

ځدراڼ هم د ادبیاتو پوهنځي فارغ دی، تراوسه یې یو شمېر اثار لیکلي دي:

[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۱۲۸ مخ.

۱- په خارج کې پښتو څېړونکي: ۱۳۶۵ل کال، پښتو ټولنه.

۲- روهیله پښتانه: ۱۳۵۷ل کال، پښتو ټولنه.

۳- په ملي ازادي بښونکو نهضتونو کې د ښځو برخه: پر ۱۳۵۴ل کال په کابل مجله کې په پرله پسې توګه چاپ شوې ده.

۴- د شعر او شاعرۍ په باب يې يوه رساله هم پر ۱۳۵۲ل کال د کابل مجلې له لارې چاپ شوې ده.

۵- شېرشاه افغان: دغه رساله پر ۱۳۵۷ل کال په زېري کالنۍ مجله کې چاپ شوې ده.

۶- د شرق د تمدن تاريخ: پر ۱۳۶۴ل کال يې ژباړلی او د ادبياتو پوهنځي د درسي کتاب په توګه د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوی دی.

۷- د ادب مطالعه: دا د ليکوال ژباړل شوی اثر دی، د قومونو او قبايلو وزارت چاپ.

۸- د رضواني منتخب نثرونه: د افغانستان د علومو اکاډمۍ چاپ.

۹- پښتو-پښتو تشريحي قاموس، ګډه پروژه، د افغانستان د علومو اکاډمۍ چاپ.

۱۰- پښتو کلي، دريم، څلورم او پنځم ټوک کې يې هم له يو درې کسيز هئيت سره کار کړی دی.

۱۱- خوشال او د هغه ادبي کورنۍ: ژباړه، د کابل مجلې له لارې چاپ شوی دی.

۱۲- د ملا لتاړ ديوان: په کابل کې چاپ شوی دی.

۱۳- نژادي توپیر: ناچاپ.

۱۴- د نړۍ د غوره لیکوالانو او ادبیاتو معرفي: ناچاپ.

۱۵- مادي او معنوي کلتور: ناچاپ.

۱۶- د لنډې کیسې فني او تخنیکي خواوې، پر دې سربېره یې یو شمېر لیکنې او مقالې هم د هېواد په مطبوعاتو کې چاپ شوي دي.[1]

سهراب دیدار:

دیدار پر **۱۳۵۲**ل کال له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:

۱- د لنډو کیسو مجموعه، ناچاپ.

۲- د فولکوري کیسو مجموعه، ناچاپ.

۳- ولسي لوبې: ناچاپ.[1]

داد محمد راسا:

راسا پر **۱۳۶۴**ل کال د ادبیاتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی او د (رڼا استازی) په نوم یې د شعرونو یوه مجموعه خپره شوې ده.

محمد نعیم سالارزی:

---

[1] دا لیکوال او دا څېرې، **۱۲۳-۱۲۴**مخونه.

[1] دا لیکوال او دا څېرې، **۱۷۶**مخ.

سالارزی پر **۱۳۴۲**ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

۱- پښتو-پښتو تشریحي قاموس، ګډه پروژه، پنځه ټوکه، ۳ ټوکه چاپ شوي دي.

۲- شیخ ملي او د ځمکو وېش: **۱۳۲۳**ل کال، د قومونو او قبایلو وزارت چاپ.

۳- د خوشال فرهنګ: **۱۳۲۵**ل کال چاپ.

۴- پخوانیو پښتو چاپي دېوانونو کې متلونه او اصطلاحات، د کابل مجلې له لارې په متفرق ډول خپور شوي دي.[1]

محمد اسماعیل سړه بن:

سړه بن پر **۱۳۴۵**ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی او دغه اثار یې تر اوسه پورې پښتو ادب ته وړاندې کړي دي:

۱- د خوشال رباعیات: چاپ.

۲- د دولت لواڼي دېوان، چاپ.

۳- د خوشال خټک دېوان لومړی او دویم ټوک، چاپ.

۴- پښتو لنډۍ، چاپ.

۵- فولکوري طب، چاپ.

۶- د خوشال خټک فرهنګ، چاپ.

[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۲۳۰مخ.

۷- د پښتو ادب په تاریخ کې د اخوند درویزه او دده د پیروانو ادبي مقام، چاپ.

۸- د اماني دورې ریفورمونه، چاپ.[۱]

نورمحمد سهیم:

سهیم پر **۱۳۵۵**ل کال د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي د ژورنالیزم له څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې په دې ډول دي:

۱- د څراغ ارمان: د لنډو کیسو مجموعه، **۱۳۶۴**ل کال، د لیکوالو انجمن.

۲- په پښتو لنډو کیسو کې ریالیستیکي افکار، چاپ.

۳- څلور مقالې پر فردوسي او شهنامه (ژباړه).

۴- د محمد رسول د جغتو د دېوان تحقیقي متن، ناچاپ.

۵- د برې پښتونخوا او سنیو لنډو کیسو ته کره کتنه، ناچاپ.

۶- په پښتو او سني شعر کې د نوښت مسئله، **۱۳۶۹**ل کال، د لیکوالو انجمن.[۲]

شریفه شریف:

نوموړې پر **۱۳۵۴**ل کال د کابل پوهنتون له ادبیاتو پوهنځي فارغه شوې ده، دغه اثار یې لیکلي دي:

---

[۱] دا لیکوال او دا څېړې، **۲۴۳**مخ.

[۲] دا لیکوال او دا څېړې، **۲۲۲**مخ.

۱- د ژوند انځور (د پښتو د نثر او شعر منتخب)، **۱۳۵۲**ل کال، پښتو ټولنه.

۲- د لنډې کيسې تيوري (ژباړه).[۱]

محمد نبي صلاحي:

صلاحي پر **۱۳۶۱**ل کال له ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی او اثار يې دادي:

۱- نوې ادبي تيوري، پر **۱۳۶۹**ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې ده.

۲- ادبي ګلشن (شعرونه او مقالې) ناچاپ.

۳- د حافظ کانۍ، د لنډو کيسو مجموعه.

۴- په پښتو شعر کې د انځور مسئله: ناچاپ.[۲]

فرهاد ظريفي:

ظريفي پر **۱۳۵۲**ل کال له ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی، اثار يې دادي:

۱- حيات افغاني: لطيف طالبي او ظريفي په ګډه ژباړلی، د قومونو او قبايلو وزارت چاپ.

---

[۱] دا ليکوال او دا څېړې، ۲۸۱مخ.
[۲] دا ليکوال او دا څېړې، ۳۰مخ.

۲- د غازي امان الله خان سقوط، له اردو نه په پښتو ژباړل شوی دی.

۳- د صفاري کورنۍ تر مشرۍ لاندې د افغانستان د خلکو د ازادۍ غوښتلو مبارزه، (رساله) ناچاپ.

۴- همدا ډول یې د پکتیا د دودونو په باب یو څه معلومات راټول کړي دي، چې تر اوسه لا چاپ شوي نه دي.[۱]

محمد عیان عیان:

عیان پر **۱۳۴۹**ل کال د ادبیاتو پوهنځي د ژورنالیزم له څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې په لاندې ډول دي:

۱- علمي سوسیالیزم: په پښتو یې ژباړلی او تر **۱۳۵۷**کال د مخه چاپ شوی دی.

۲- چپه کنښ: یوه کیسه ده، چې پر **۱۳۵۷**ل کال چاپ شوې او په روسي ژبه ژباړل شوې ده.

۳- کوچۍ: د لنډو کیسو مجموعه ده، چې پر **۱۳۶۴**ل کال د لیکوالو انجمن له خوا خپره شوې ده.

۴- د ډیالکتیکي ماتریالیزم لنډ کورس په نوم یې یو اثر هم ژباړلی، چې تر اوسه چاپ شوی نه دی.[۱]

غوټۍ خاورې:

---

[۱] دا لیکوال او دا څېړې، ۳۲۰ مخ.
[۱] دا لیکوال او دا څېړې، ۳۲۲مخ.

غوټۍ خاورې پر ۱۳۶۲ل کال د کابل پوهنتون له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغه شوې او دا یې اثار دي:

۱- د ننګرهار نکلونه، چاپ.

۲- د پښتو په شفاهي ادب کې شکل او مضمون.[1]

عاشق الله فریاد:

فریاد پر **۱۳۶۴**ل کال د ژبو او ادبیاتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی، اثار یې په دې ډول دي:

۱- ډیوې: د شعرونو مجموعه، د لیکوالو انجمن چاپ.

۲- د چاربیتو د پیدا ینښت او جوړښت په باب یې تحقیقي څېړنه هم کړې ده، چې تراوسه چاپ شوې نه ده.

۳- د لغمان د ځینو شاعرانو شعرونه یې هم راټول او د مجموعې په شکل ترتیب کړي دي.[2]

محمد اکبر کرګر:

کرګر پر **۱۳۵۲**ل کال د ادبیاتو پوهنځي له فلسفې څانګې څخه فارغ شوی دی او تراوسه یې لاندې اثار ټولنې ته وړاندې کړي دي:

۱- کیسې او حماسې (څېړنه او ژباړه)، چاپ.

۲- د اګست یو دېرشمه یا بلشویکا: چاپ.

۳- شپې: د لنډو کیسو مجموعه، **۱۳۶۴**ل کال چاپ.

۴- لیننیزم په تیورۍ او عمل کې (ژباړه) چاپ.

---

[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۳۳۰ مخ.

[2] دا لیکوال او دا څېړې، ۳۲۴-۳۲۷مخونه.

۵- غني د شګو په محل کې: ۱۳۶۵ل کال چاپ.
۶- څو ادبي يادونې، ۱۳۶۶ل کال چاپ.
۷- سينده ځه، سينده بهېږه، د لنډو کيسو مجموعه، چاپ.
۸- استتيک مقولې، چاپ.
۹- په حالنامه کې د بايزيد روښان عرفاني افکار، چاپ.
۱۰- د ثور انقلاب او د ملي او قبايلي مسايلو مقدماتي څېړنه، ناچاپ.
۱۱- د پښتو ګرنې يا اصطلاحات، ناچاپ.
۱۲- منځنۍ پېړۍ او سکولاستيکي افکار، ناچاپ.[1]

فضل الهي ګران:

ګران پر ۱۳۶۰ل کال د ادبياتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار يې دادي:
۱- د هيلو ګودرونه: د شعرونو مجموعه، د ليکوالو انجمن.
۲- د برېښنا پړک: ناچاپ.
۳- افغاني غورځنګ، ناچاپ.
۴- د ننګرهار غږ: ناچاپ.
۵- شنې لوخوړې: ناچاپ.
۶- لګېدلی اور: ناچاپ.
۷- سرې سکروټې: ناچاپ.

[1] دا ليکوال او دا څېړې، ۳۵۹مخ.

۸- د خپګان څپې: ناچاپ.
۹- د پیوستون نغمې: ناچاپ.
۱۰- د ګران شاهیکوټي شاعري (حالنامه).
۱۱- لاسنیوی.
۱۲- د شاهیکوټ دودونه او رواجونه.
۱۳- د پښتنو د تاریخ میتودولوژي.[۱]

میراحمد ګوربز:

نوموړی پر ۱۳۴۸ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی او (د ګوربزو نکلونه) په نوم یې اثر لیکلی، چې د افغانستان د علومو اکاډمۍ له خوا خپور شوی دی.

عبدالمتین متین:

متین پر ۱۳۴۵ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی او دغه لاندې اثار یې ټولنې ته وړاندې کړي دي:
۱- د کامګار خټک دیوان انتقادي متن: ۱۳۵۸ل کال چاپ.
۲- د خوشال کلیات لومړی ټوک: ۱۳۵۸ل کال چاپ.
۳- د خوشال خان خټک سواتنامه.
۴- د خوشال خان خټک دستارنامه.

[۱] دا لیکوال او دا څېړې، ۳۷۱مخ.

۵- امیر کروړ اور چند شاعران، یوه کوچنۍ رساله ده، چې د نوموړي په زیار چاپ شوې ده.[1]

کمال الدین مستان:

مستان پر ۱۳۶۴ل کال د ژبو او ادبیاتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی، دغه یې اثار دي:

۱- ولسي پانګه: د فرهنګ مجلې له لارې خپره شوې ده.

۲- ولسي شاعران: د هنر مجلې له لارې یې ځینې ولسي شاعران معرفي کړي دي.

۳- د خوږ ژبي شاعر بهایي جان ژوند لیک: د رسالې په شکل چاپ شوی دی.

۴- توفان: دګورکي د لنډو کیسو ژباړه ده، ۱۳۶۳ل کال چاپ.

۵- د لمر شغلو ته: د شعرونو لومړۍ مجموعه، چاپ.

۶- د شهادت پاڼې: د شعرونو دویمه مجموعه، چاپ.

۷- زما پوهنځی: د ګورکي د یو اثر ژباړه ده، چې چاپ شوی دی.[1]

نصر الله خان ناصر:

---

[1] دالیکوال او دا څېړې، ۳۹۸ مخ.

[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۳۹۸مخ.

نوموړی پر **۱۳۵۷**ل کال د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی او (د پښتني فولکور د ترجمو تاریخي سیر ته یوه کتنه) تر نامه لاندې یو اثر لیکلی چې چاپ شوی نه دی.

نظري اریانا:

له ادبیاتو پوهنځي فارغ شوی دی او تراوسه یې د (لیکوال) په نامه یو اثر په پښتو ژبه ژباړلی دی او چاپ کړی دی.

تاج محمد یاري:

نوموړی د ژبو او ادبیاتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی او د (ستوری او سیوری) تر نامه لاندې یې د شعرونو یوه مجموعه د لیکوالو د انجمن له خوا چاپ شوې ده.

سید الشاه پولاد:

نوموړی پر **۱۳۴۰**ل کال د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی او د (ښکلا پېژندنه) په نوم یې یوه رساله د زېري جریدې له خوا په متفرق ډول خپره شوې ده.

نور الله ولسپال:

ولسپال پر **۱۳۵۱**ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی او دغه ادبي کارونه یې ترسره کړي دي:

۱- د خوشال کلیات، ۱،۲،۳ ټوک (ګډه پروژه) چې لومړی ټوک یې پر **۱۳۵۸**ل کال چاپ شوی دی.

۲- د عبدالقادر خان ختک دیوان، د علومو اکاډمۍ چاپ.

معروف شاه خان:

نوموړی له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی او اثار یې دادي:

۱- د حمید په دېوان کې د تلمیح صنعت ډولونه (د پوهنیارۍ تیزس) ناچاپ.

۲- په پښتو کې د فاعلي جملو د استعمال جوړښت او ځانګړتیاوې (دماسترۍ تیزس) ناچاپ.

۳- پښتو پښويز سمونونه یا پښتو ګرامري مطابقتونه (د پوهندوی رتبې ته)، ناچاپ.

خان سلام:

د ادبیاتو له پوهنځي پښتو څانګې څخه فارغ شوی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

۱- د میرزاخان انصاري د دېوان قافیوي نیمګړتیاوې (پوهنیارۍ رتبې ته) ناچاپ.

۲- د حمید په دېوان کې د استعارې او کنایې ادبي صنعتونو لټونه او تحلیل، ناچاپ.

محبوب شاه ارزومند:

د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:

۱- د امانت او اور لمبې: د داستانو نقد (د پوهنیارۍ تیزس) ناچاپ.

۲- د پښتو نظم کلاسیک ژانرونه (د پوهنملۍ تیزس) ، ناچاپ.

شاه ولي خان:

نوموړی د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

۱- پښتو ویي پانګه (د پوهنملۍ تیزس) ناچاپ.

۲- د پښتو نثر دولونه او بشپړتیایي پړاوونه (د پوهندوی تیزس) ناچاپ.

پري اقبال:

د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغه شوې ده او اثار یې دادي:

۱- د خوګیاڼو د وزیرو ګړدود (د ماسترۍ تیزس) ، ناچاپ.

۲- د لوی ننګرهار نوموړکي شاعران، ناچاپ.

فیاض:

نوموړی د ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې فارغ التحصیل دی، اثار یې دادي:

۱- په پښتو لنډو کیسو کې د ریالیزم څرنګوالی (د پوهنملۍ تیزس) ناچاپ.

۲- د روښاني ادبیاتو په هنداره کې د روښاني نهضت په باب د بېلابېلو نظریو کره کتنه (د پوهندوی تیزس) ناچاپ.

عزیزالله جبارخېل:

جبارخېل د ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې فارغ التحصیل دی او د (غلجایي حصارک ګړدودونه) په نوم یې یو اثر لیکلی، خو چاپ شوی نه دی.

سید محی الدین هاشمي:

هاشمي پر ۱۳۶۱ل کال د کابل پوهنتون له ژبو او ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:

۱- ابدي ژوند، چاپ.
۲- د سردرو توتیان، (د ولسي شاعرانو تذکره) چاپ.
۳- پښتو ګرامر (ژباړه) چاپ.
۴- د ادبي- هنري او کلتوري اصطلاحاتو تشریحي فرهنګ (دوه ټوکه) ناچاپ.
۵- په پښتو لنډیو کې انځېرنې، چاپ.
۶- لیدلی خوب (د اشعارو مجموعه) ناچاپ.
۷- د سرمنزل په لور، د ادبي ټوټو مجموعه، ناچاپ.
۸- د کونړ سادات، ناچاپ.
۹- په کوز کونړ کې د جهاد پیلامه او ادامه، ناچاپ.
۱۰- د روسانو د مزدور رژیم په زندانو کې لیدلي او اورېدلي حالات، ناچاپ.
۱۱- د ادب پوهنې بنسټونه (درسي کتاب).
۱۲- د هجرت پر لار او دیار (سفرنامه) ناچاپ.
۱۳- د پښتو معاصر ادب تاریخ (د ادبیاتو درسي کتاب)
۱۴- د لیکوالۍ فن، چاپ.
۱۵- د جهاد او مقاومت فرهنګي مرکزونه او خپرونې.[1]

---

[1] د لیکوالۍ فن: سید محی الدین هاشمي، پېښور، چاپ.

توریالی ځاځی:

پر ۱۳۵۳ل کال د ادبیاتو پوهنځي له ژورنالیزم څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:

۱- د شعرونو مجموعه: چاپ.

۲- جهادي لنډۍ: چاپ.

۳- د لنډو کیسو مجموعه: چاپ.

سید ګلاب سباوون:

پر ۱۳۵۵ل کال د ادبیاتو پوهنځي له ژورنالیزم څانګې نه فارغ شوی دی:

۱- د حمزه ژوند و اند: ناچاپ.

محمد نسیم ستانیزی:

پر ۱۳۵۵ل کال له ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي څخه فارغ شوی دی. پښتو اثار یې دادي:

۱- ځاله او طوفان (د لنډو کیسو مجموعه).

۲- د لارې مشال (ژباړه).

۳- د مارکسیزم اشتباه، چاپ.

۴- د اسلام څلور ستر فاتحین.

۵- د توحید، نبوت او له مرګه وروسته ژوند عقلي ثبوت، ژباړه.

۶- جونګړه او مانۍ (دلنډو کیسو مجموعه) چاپ.

۷- د اسلامي انقلاب هنداره: (ژباړه) چاپ.
۸- هغه ټول پسې ليواله وو: د لنډو کیسو مجموعه. چاپ.
۹- توري حاشيې: د لنډو کيسو مجموعه، چاپ.
۱۰- ځلايي کونجې: د لنډو کيسو مجموعه، چاپ.
۱۱- د اسلامي دعوت اصول: (ژباړه).
۱۲- سور ښامار: (ژباړه).
۱۳- د ايشيا په زړه کې طوفان، چاپ.
۱۴- د اسلام اقتصادي اصول، ناچاپ.
۱۵- څلور زندانونه، ناچاپ.

محمد آصف صميم:

په ۱۳۵۲ل کال د ادبياتو او بشري علومو پوهنځي عربي څانګې څخه فارغ شوی دی. اثار يې دادي:

۱- رښتيانې کيسې (ژباړه) چاپ.
۲- د رحمان بابا ديوان نوم ښود، چاپ.
۳- مړه يې مه بولئ ژوندي دي، ۲ ټوکه، چاپ.
۴- توحيدي ټولنه او ټولنيز عدالت، (ژباړه) ناچاپ.
۵- د حضرت علي(رض) لنډې ويناوې (ژباړه)، ناچاپ.
۶- رښتيا خبرې، درې جلده، (ژباړه) ناچاپ.
۷- خوشال او قران.
۸- خوشال ياد کړي شاعران.
۹- شاعر د شاعر په هنداره کې.

۱۰- خوشال نومښود.
۱۱- د رحمان بابا فرهنګ.
۱۲- پښتو درسي کتاب د ۴ او ۲ ټولګي لپاره.
۱۳- وهابيت د قران او سنتو په رڼا کې (ژباړه) چاپ.
۱۴- د اسلام په جامه کې د استعمار مزدوران، چاپ.
۱۵- د پټې خزانې ميزان ربنتيا ميزان دی (ګډ اثر) چاپ.
۱۲- په کلاسيکو ادبياتو کې پښتو ګړنې، ناچاپ.
۱۷- زندان خوړلي يادونه (ژباړه). ناچاپ.
۱۸- ګام پر ګام له خوشال سره، (پوهه) مجله کې چاپ شوی دی.
۱۹- د شعرونو مجموعه (سانګې).
۲۰- پښتو نامې.
۲۱- زړه ويي پانګه.
۲۲- د خوشال د ژبې ټوپک.
۲۳- د لرغونې شاعرۍ غورچاڼ.
۲۴- په پښتو لرغونې شاعرۍ کې متلونه.
۲۵- شعرونه اياتونه.
۲۲- شعرونه حديثونه.
۲۷- د پښتو د ليکنۍ ژبې د معياري اړخ يوجاج.
۲۸- رښتيني اتلان (ژباړه).
۲۹- د ملا لتاړ د ديوان د چاپي او خطي نسخو مقابله.
۳۰- خوشال ياد کړي کتابونه.
۳۱- د حمزه ليکونه.

۳۲- په انساني غرو پورې اړوند ګړنې.
۳۳- روهیلې په هندوبار کې.
۳۴- ځان پېښې له (۹۴-۸۴) پورې.
۳۵- روښاني روحاني فرهنګ.
۳۶- رښتیانی خبرې.

محمد عارف غروال:

پر ۱۳۴۷ل کال د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی. اثار یې دادي:

۱- د دولت لواني د دېوان انتقادي متن، چاپ.
۲- د رحمان بابا د دېوان انتقادي متن، چاپ.
۳- د خوشال خټک د کلیاتو د لومړي ټوک انتقادي متن، چاپ.
۴- د سید جمال الدین افغان العروة الوثقی، چاپ.
۵- د حبیب الله دېوان، چاپ.
۶- غرنۍ سندرې، چاپ.
۷- د بنګړو شرنګ (د معاصرو شاعرانو د اشعارو مجموعه) چاپ.
۸- د وینو فوارې، د جهادي شعرونو مجموعه، چاپ.
۹- تورزن تورن افغان، د جهادي شعرونو مجموعه، چاپ.
۱۰- بمونه او غمونه، د جهادي شعرونو مجموعه، چاپ.
۱۱- راه عمل فارسی ترجمه، چاپ.

۱۲- منظر مرگ، فارسی ترجمه، چاپ.
۱۳- انګلیسي پښتو ورځنۍ خبرې (ژباړه) چاپ.
۱۴- د خوشال خټک د کلیاتو د دویم ټوک انتقادي متن، ناچاپ.
۱۵- اختیارات بدیعي د پښتو یوناني طب، ناچاپ.
۱۶- د پکتیا ولسي شاعران، ناچاپ.
۱۷- د وطن مینه د شعرونو مجموعه، ناچاپ.
۱۸- کورنی طب، (ژباړه). ناچاپ.
۱۹- غوټۍ نامه د شعرونو مجموعه، ناچاپ.
۲۰- قصص الانبیاء (ژباړه)، ناچاپ.

فدا محمد فایض:

پر **۱۳۵۶**ل کال د ادبیاتو پوهنځي له دري څانګې څخه فارغ شوی دی، یوه د شعرونو مجموعه لري، چې تر اوسه نه ده چاپ شوې.

ذکریا ملاتړ:

پر **۱۳۵۶**ل کال د ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:

۱- د پښتو متلونو او اصطلاحاتو قاموس لومړی ټوک، (تالیف).
۲- په پښتو ادب کې د طالب په نوم شاعرانو تذکره، (تالیف)
۳- چې نه غواړم مه یې راپېښوې، دزندان کیسه، (تالیف).
۴- د پښتو په ولسي ادب کې د ماشومانو شاعري، (تالیف)

۵- تیرایان او تیرایي ژبه، (تالیف).
۶- پر افغانستان باندې د روسانو د تېري اساسي علتونه، (تالیف).
۷- عملي لار او علمي فلسفه، (ژباړه).

فضل ولي ناګار:

د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، ((دا هغه بالا حصار دی)) په نوم یې د شعرونو یوه مجموعه خپره شوې ده.

محمد حسن ولسمل:

پر ۱۳۴۲ل کال له ادبیاتو پوهنځي فارغ شوی دی.
۱- ظاهر شاه د قضاوت په تله کې، (د ګډو مقالو مجموعه)، چاپ.
۲- زنداني سوغات، چاپ.

محمد معصوم هوتک:

پر ۱۳۶۶ل کال د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی. اثار یې دادي:
۱- پاشلې وینا وې، د مولوي صالح محمد هوتک، ترتیب، سریزه، تحشیه او تعلیقات، ۱۳۶۹ل کال چاپ.
۲- سرا منې اوښکې، (شعرونو مجموعه)، ۱۳۶۹ل کال چاپ.

۳- د میرزا حنان بارکزي دېوان، ترتیب، سمون، سریزه، مقابله او ویي پانګه، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

۴- میرزا عبدالودود هوتک، ناچاپ.

۵- ښکار او کندهار، ناچاپ.

۶- احمدشاهي کندهار، ناچاپ.

۷- پښتنې قبیلې او روایتي شجرې، ناچاپ.

۸- بحرالعلوم، دوست محمد خټک، ۱ټوک، ترتیب، سریزه، سمون او حاشیه، ناچاپ.

۹- خیرالبیان او دربیم قرائت، چاپ، (ګډ هڅه).

۱۰- د ملا امیر دېوان، ترتیب او سریزه، ناچاپ.

۱۱- د غره او دوره (ژوند لیک)، ناچاپ.

۱۲- د زړه ایشناو، د شعرونو مجموعه، ناچاپ.[1]

وسیع الله سیار:

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی.

۱- په پښتو کې د مسجع نثر د پیدا ایښت او پاییښت مسئله، پر ۱۴۱۳هـ ق کال لیکل شوی.

افضل شېرزاد:

---

[1] پوخ کانې، محمد معصوم هوتک، ټورنټو، کاناډا، ۱۳۷۵ل کال چاپ د پښتنې څلورم مخ.

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له انګلیسي څانګې څخه فارغ شوی دی، د شعرونو یوه مجموعه لري، چې تراوسه لا چاپ شوې نه ده.

عبید الله محک:

محک د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي انګلیسي څانګه لوستې، نوموړی په پښتو او دري ژبو یو شمېر اثار لیکلي دي، پښتو اثار یې دا دي:

۱- د نیمو شپو چغې: د لنډو کیسو مجموعه، د لیکوالو انجمن، کابل چاپ.

۲- ګل په جبه زار کې (ناول)، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

لعل پاچا ازمون:

ازمون تر دریېم ټولګي پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو څانګه لوستې او بیا یې د جګړو له امله خپل وروستی کال د ننګرهار په پوهنتون کې بشپړ کړ، تراوسه یې دغه ادبي فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱- د ملنګ جان خوږې نغمې له نویو زیاتونو سره، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

۲- د سیند غاړې ګلونه، د محمد نور د شعرونو راټولونه او سریزه، لاهور چاپ.

۳- پرهرونه دي چې خاندي: د شعرونو مجموعه، پېښور، ۱۳۷۲ل کال چاپ.
۴- کابل د وينو او لمبو په سين کې: د کابل په باب د شعرونو مجموعه، راټولونه، پېښور، ۱۳۷۳ل کال چاپ.
۵- د خسرو شعرونه: سريزه او راټولونه، ناچاپ.

غلام نبي فراهي:

غلام نبي فراهي د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي له پښتو څانګې فارغ شوی او بيا يې له همدې څانګې ماسترۍ هم ترلاسه کړې ده. د ليسانس دورې پر مونوګراف سربېره (د استاد بېنوا ر ژوند او اثار په نامه يې د ماسترۍ دورې د تيزس په توګه يو بل اثر هم ليکلی دی.

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو مونوګرافونه

۱- د رحمان بابا او خوشال شعر او شاعري:

د شریفې خوګیانۍ (اسلمي) له خوا پر ۱۳۴۲ل کال د پوهاند صدیق الله رښتین تر لارښوونې لاندې لیکل شوی، د مخونو شمېر یې (۲۴) دی. په دغه مونوګراف کې د رحمان بابا د اشعارو پر اخلاقي، ټولنیزو، تصوفي او د خوشال د اشعارو پر اخلاقي، ټولنیزو، عشقي او حماسي خواوو لنډې خبرې شوي دي.

۲- بلوڅ او بلوڅي:

عبدالرحمن بلوڅ د پوهاند صدیق الله رښتین تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۳ل کال لیکلی دی، د مخونو شمېر یې (۴۴) دی. دغه مونوګراف پر شپږو څپرکو وېشل شوی، چې په هره برخه کې یې د بلوڅو او بلوڅي ژبې په باب لنډه رڼا اچولې.

۳- د باختري او ایرانیو تاریخي انکشاف:

د محمد کریم اڅکزي له خوا پر ۱۳۴۳ل کال لیکل شوی، لارښود استاد یې حبیب الله جاج پښتون زوی دی، د مخونو شمېر یې (۲۰) ته رسېږي.

۴- د کوچنیانو شفاهي ادب یا د کوچنیانو فولکور:

د شاه ولي له خوا پر **۱۳۴۴**ل کال په **۹۷** مخونو کې لیکل شوی، په مونوګراف کې د کوچنیانو شفاهي ادب ته پر کتنې سربېره د هغو پر روزنیز اړخ هم رڼا اچول شوې ده.

۵- پښتنې شاعرانې:

د زرغونې زېور له خوا پر **۱۳۴۵**ل کال په (**۷۵**) مخونو کې د لوی استاد علامه عبدالحی حبیبي تر لارښوونې لاندې لیکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې ټولې (**۳۳**) پښتنې شاعرانې معرفي شوې او د شعرونو بېلګې یې راوړل شوې دي.

۶- د ننګرهار د سیمې ولسي شاعران:

د زېورالدین زېور له خوا پر **۱۳۴۵**ل کال په (**۵۱**) مخونو کې لیکل شوی، لارښود استاد یې پوهاند عبدالحی حبیبي دی، په دغه مونوګراف کې د (**۳۶**) تنو شاعرانو ژوند لیک او د شعرونو بېلګې خوندي دي.

۷- د ادبي تاریخ تیوري:

پر **۱۳۴۶**ل کال په (**۴۸**) مخونو کې د حبیب الله تږي له خوا لیکل شوی دی. په دې مونوګراف کې د ادب تاریخ تیوري، تاریخي سیر او د تیورۍ د میتود په باب خبرې شوې دي.

۸- د تګاب د سیمې ولسي شاعران:

لیکوال یې سید امیر دی، پر ۱۳۴۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې لیکل شوی دی. د مخونو شمېر یې (۸۱) ته رسېږي، په دې مونوګراف کې د تګاب د څلورو تنو شاعرانو ژوند لیک او د شعرونو بېلګې راغلي دي.

۹- د ننګرهار مجله:

دا مونوګراف د شاه ولي قرار له خوا پر ۱۳۴۶ل کال د استاد محمد حسین راضي تر لارښوونې لاندې لیکل شوی، د مخونو شمېر یې (۴۷) ته رسېږي. دا مونوګراف شپږ څپرکي لري او د ننګرهار مجلې د موضوعي نیولیک (فهرست) په باب په کې خبرې شوې دي.

۱۰- د کونړ د سیمې اجتماعي دودونه:

د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې د جلال الدین کونړي له خوا پر ۱۳۴۶ل کال په (۲۷) مخونو کې لیکل شوی دی. په دې مونوګراف کې د کونړ د خلکو په ځینو دودونو او رواجونو لنډه رڼا اچول شوې ده.

۱۱- بازارک او څخوبی:

د عبدالباقي (شینواري) له خوا پر ۱۳۴۶ل کال لیکل شوی، د مخونو شمېر یې (۲۷) دی. یاد شوی مونوګراف دوه برخې لري، په

لومړۍ برخه کې يې د بازارک او په دويمه برخه کې يې د څڅوبي سيمو په باب خبرې شوي دي.

۱۲- د افغانستان په تاريخ او ادبياتو کې د روښانيانو د نهضت مقام:

د عبدالقيوم نورزي له خوا په (۲۴) مخونو کې پر ۱۳۴۷ل کال ليکل شوی، په دغه مونوګراف کې د روښانيانو د نهضت ماهيت، اصولو او عقايدو په باب خبرې شوي دي.

۱۳- د شګې پخواني شاعران:

عبدالمجيد زاخېل د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۸ل کال ليکلی، د مخونو شمېر يې (۵۱) ته رسېږي. په دې مونوګراف کې د شګې د څو تنو شاعرانو ژوند ليک او د شعرونو بېلګې راوړل شوي دي.

۱۴- پښتني دودونه-کړنې او فالونه:

د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې علي محمد منګل پر ۱۳۴۸ل کال ليکلی دی. دغه مونوګراف (۷۰) مخونه لري او د پکتيا د خلکو د ځينو دودونو په باب په کې لنډه رڼا اچول شوې ده.

۱۵- د لغمان بشري جغرافیه:

اسدالله (رویا) پر ۱۳۴۸ل کال په (۴۷) مخونو کې لیکلی دی. لارښود استاد یې حمیدالله امین دی، په یاد شوي مونوګراف کې د لغمان ولایت پر ځینو دودونو، رواجونو او ځینو سپورتي لوبو لنډه رڼا اچول شوې ده.

۱۶- مېرمن حمیده او د هغې ژوند او اشعارو ته یوه کتنه:

عبدالصبور ملیار په (۴۰) مخونو کې پر ۱۳۴۸ل کال د حبیب الله جاج تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د مېرمن حمیدې ژوند لیک او د شعرونو نمونې راوړل شوي دي.

۱۷- د شیدا په فکر او شعر لنډه څېړنه:

خیرمحمد شینواري پر ۱۳۴۹ل کال لیکلی دی، (۳۸) مخه لري د کاظم خان شیدا د ژوند پر حالاتو او د شعر پر ځینو ځانګړنو خبرې شوي دي.

۱۸- د پکتیا ولایت د ګوملې پېژندنه:

محمدعلم نواب خېل د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۹ل کال لیکلی دی، (۷۹) مخونه لري. په دې مونوګراف کې د پکتیا ولایت د ګوملې د سیمې پر لنډې پېژندنې سربېره د نوموړې سیمې پر ځینو قوانینو او دودونو هم لنډې خبرې شوي دي.

۱۹- د پکتیا ولایت د ځائیو ولسي شاعران:

د سید محمد کارګر لـه خوا د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۹ل کال لیکل شوی دی. (**۵۵**) مخونه لري، پـه نومـوړي مونـوګراف کـې د پکتیـا ولایـت د هاشـم خېلـو او عمرخېلو د سیمو (۷۲) تنه شاعرانو پېژندګلوي او شعري بېلګې راغلي دي.

۲۰- د نوزاد رواجونه:

نصر الله نوزادي پر ۱۳۴۹ل کال پـه (۲۸) مخونو کې لیکلی دی. پـه نوموړي مونوګراف کې پـه دریو برخو کې د نوزاد د خلکو پـر ځینو رواجونو خبرې شوي دي.

۲۱- خوشال خان او د پښتنو د ازادۍ تحریک:

عبدالمالک شهبازخېل پر ۱۳۵۰ل کال د پوهاند میرحسن شاه تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۵۰) مخونه لري. پـه نوموړي مونوګراف کې د خوشال خان پر ژوند، اقتصادي او ټولنیزو حالاتو باندې لنډه رڼا اچول شوې ده.

۲۲- د راډیـــو افغانســـتان د پروګرامونـــو شـــکل او څرنګوالي ته یوه کتنه:

شاه محمود زیارمل پر ۱۳۵۰ل کال په (۲۰) مخونو کې لیکلی، په نوموړي مونوګراف کې د کابل راډیو د پروګرامونو او دهغو د نشر او خپرېدو د وختونو په باب معلومات ورکړل شوي دي.

۲۳- د پشه یي د خلکو محیط او د ژبې معرفي:

نورمحمد غمجن الینګاري په (۲۸) مخونو کې پر ۱۳۵۰ل کال لیکلی، په یاد شوي مونوګراف کې د پشه یي ژبې او د پشه یانو د محیط په باب رڼا اچول شوې ده.

۲۴- د افغانستان کالنۍ د مضامینو فهرست:

سید عبدالستار رازي پر ۱۳۵۰ل کال په (۵۵) مخونو کې لیکلی، لارښود استاد یې محب الله رحمتي دی.

۲۵- د اندړو دودونه:

د محمد اسلم قربانخېل له خوا د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې پر ۱۳۵۰ل کال لیکل شوی دی، په یاد شوي مونوګراف کې د غزني د اندړو ولسوالۍ د خلکو د ټولنیزو دودونو په باب خبرې شوې دي.

۲۶- د احمدشاه بابا لښکرکشي او دده د امپراطورۍ حدود:

امان الله ایازي پر **۱۳۵۱**ل کال د پوهاند میرحسین شاه تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی. په دغه مونوګراف کې د احمد شاه بابا د واکمنۍ د حدودو او لښکر کشیو په باب په لنډیز سره خبرې شوې دي.

۲۷- د پښتونستان مسئله د تاریخ په اوږدو کې:

عبدالشاه ظفرخېل پر **۱۳۵۱**ل کال د پوهنوال حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. (**۵۲**) مخونه لري.

۲۸- پښتونستان:

لیکواله یې حفیظه ده، پر **۱۳۵۱**ل کال یې د پوهاند میرحسین شاه تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی. (۸۲) مخونه لري، په یاد شوي مونوګراف کې د پښتونستان پر جغرافیایي موقعیت خبرې شوي او د پښتونستان د ځینو ملي مبارزو لکه خان عبدالغفار خان پېژندګلوي په کې راغلې ده.

۲۹- عربي ژبه د پېړیو په بهیر کې:

عبدالغفور رسول پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۳۰) مخونه لري. مونوګراف درې برخې لري او د عربي ژبې د پرمختګ او ځانګوالي په باب په کې خبرې شوې دي.

۳۰- د قره باغ پښتني دودونه:

محمد حسن پر ۱۳۵۲ل کال په (۵۸) مخونو کې لیکلی، د غزني ولایت د قره باغ د سیمې د پښتنو د ځینو دودونو په باب په کې معلومات وړاندې شوي دي.

۳۱- د لغمان ولایت د ملي شاعرانو په شعرونو کې د ځایونو نومونه:

محب الدین محب پر ۱۳۵۲ل کال په (۵۱) مخونو کې لیکلی، په دې مونوګراف کې د یادې شوې سیمې د اتو تنو شاعرانو د شعرونو له مخې سیمه ییزو نومونو ته ګوته نیول شوې ده.

۳۲- وړانګې ورځپاڼه:

محمد انور پر ۱۳۵۲ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۳۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د یادې شوې خپرونې او د هغې د مضامینو په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۳۴- د قرغیو د ولسوالۍ جغرافیه:

محمد اعظم حیدري پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند حمیدالله امین تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۷۵) مخونه لري، په دې

مونوگراف کې د لغمان ولایت د قرغیو سیمې د یو شمېر غرونو او سیندونو په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۳۵- ۱۸۹۳م څخه راپه‌ دېخوا د تاریخ په اوږدو کې د پښتونستان مسئله:

د جان محمد، دوړ له خوا پر **۱۳۵۲**ل کال لیکل شوی دی. لارښود استاد یې برهان الدین حساس دی، مخونه یې (۴۸) دي. مونوگراف څلور څپرکي لري او په هر څپرکي کې د پښتونستان په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۳۶- په افغاني ټولنه کې د ښځو دریځ:

لطیفې پر **۱۳۵۲**ل کال د زرغونې زېور تر لارښوونې لاندې لیکلی، (**۳۵**) مخونه لري. په دغه مونوگراف کې په افغاني ټولنه کې د ښځو د دریځ په باب خبرې شوي او هم د ځینو افغاني ښځمنو شاعرانو پېژندګلوي او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۳۷- د خوست لهجې او مروج لیکدود:

حضرت محمد ویاړ پر **۱۳۵۲**ل کال د شیریندل ګردیوال تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. دغه مونوگراف (۲۷) مخونه لري.

۳۸- د پروفیسور ډاکتر برنارډورن د پښتو منتخباتو او د رحمان بابا د چاپي دیوان مقایسه:

د میرزا محمد له خوا پر **۱۳۵۲**ل کال په (۷۹) مخونو کې لیکل شوی دی.

۳۹- په کندهار کې د ډله ییزو مفاهیمو وسایلو تاریخي سیر:

احمد الله پر **۱۳۵۲**ل کال د عنایت الله تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۲۲) مخونه لري. په دې مونوګراف کې د کندهار د مطبوعاتو او خپرو شویو مطالبو په اړه خبرې شوې دي.

۴۰- پښتني جرګې او دودونه:

سهراب مومند پر **۱۳۵۲**ل کال د مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۳۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د پښتني جرګې پر اهمیت او په اولسمه او اتلسمه پېړۍ کې د پښتنو د ځینو دودونو په باب خبرې شوې دي.

۴۱- د سراج الاخبار او هېواد مقایسوي مطالعه:

لعل پاچا ځدراڼ پر **۱۳۵۳**ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۴۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د

سراج الاخبار او هېواد د ورځپاڼو پرتلنه شوې ده او د دواړو ورځپاڼو توپيرونو ته ګوته نيول شوې ده.

۴۲- د هسکې مېنې جغرافيه:

د سيدبادشاه له خوا پر **۱۳۵۳**ل کال د حميدالله امين تر لارښوونې لاندې ليکل شوی، (۳۰) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د شينوارو د هسکې مېنې د ولسوالۍ پر جغرافيه لنډه رڼا اچول شوې ده.

۴۳- د پښتو فولکور او ادب:

حفيظ الله جمالي پر **۱۳۵۳**ل کال د دوکتور مجاور احمد زيار تر لارښوونې لاندې ليکلی، (۳۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د پښتني فولکور پر ځينو اړخونو رڼا اچول شوې ده.

۴۴- پښتونستان و پېژنئ:

محمد نعيم پر **۱۳۵۳**ل کال د دوکتور مجاور احمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې بشپړ کړی دی. په مونوګراف کې د پښتونستان د سيمې په باب ځينې معلومات راغلي دي.

۴۵- د جمعي مفاهيمې وسايل په کندهار کې:

حبیب الله حبیب پر ۱۳۵۳ل کال د استاد حبیب الله تر لارښوونې لاندې په (۲۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کندهار د خپرونو په باب یو لړ معلومات وړاندې شوي دي.

۴۶- د پښتونستان په مسئله کې د هېواد ورځپاڼې رول:

شیخ محمد پر ۱۳۵۳ل کال د پوهنوال حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۴۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې هغو لیکنو ته نغوته شوې ده، چې د پښتونستان په باب په هېواد ورځپاڼه کې خپرې شوې دي.

۴۷- د انګولا مسئله:

رحیم داد همزولي پر ۱۳۵۳ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د نوموړي هېواد جغرافیا او تاریخ ته لنډه کتنه شوې ده.

۴۸- د مطبوعاتو رول د هېواد او ازادۍ په برخه کې:

خان زمان پر ۱۳۵۳ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې بشپړ کړی دی. دغه مونوګراف پر څلورو برخو وېشل او د هېواد د ازادۍ په برخه کې د مطبوعاتو پر اغېز او تاثیر خبرې کوي.

۴۹- تربګني:

د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې (وزير) ليکلی دی، د ليکلو کال يې **۱۳۵۳**ل دی، (۳۸) مخونه لري او د لنډې کيسې، ډرامې او تربګنۍ په باب په کې معلومات راغلي دي.

۵۰- له جغرافيايي نومونو سره د رواياتو تړون:

د وزير محمد له خوا پر **۱۳۵۳**ل کال ليکل شوی، (**۳۵**) مخونه لري، په دغه مونوګراف کې د ځينو رواياتو په باب خبرې شوي دي.

۵۱- ژبه او د ژبې د پيدا کېدو سرچينه:

د الله باز له خوا د دوکتور مجاور احمد زيار تر لارښوونې لاندې پر **۱۳۵۳**ل کال په (۲۲) مخونو کې ليکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې د ژبې د پيدا کېدو پر علتونو او عواملو لنډې خبرې شوې دي.

۵۲- د پښتو څېړنو بين المللي مرکز:

عبدالهادي هاند پر **۱۳۵۳**ل کال په **۲۳** مخونو کې ليکلی دی، په دغه مونوګراف کې د پښتو ژبې د بين المللي مرکز په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۵۳- د تصوف اغېز پر ټولنه باندې:

مصرخان پر ۱۳۵۳ل کال د زیورالدین زیور تر لارښوونې لاندې په ۳۳ مخونو کې بشپړ کړی دی او د روښانیانو د غورځنګ په باب په کې خبرې شوې دي.

۵۴- د ملنګ جان ورک اشعار:

اخندخان پر ۱۳۵۳ل کال د مجاوراحمدزیار تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی. ۲۵ مخونه لري، په نوموړي مونوګراف کې د ملنګ جان پر پېژندګلوي سربېره د هغه ځینې شعرونه او د هغه په باب د کورنیو او بهرنیو لیکوالو ځینې اشعار راغلي دي.

۵۵- د کندهار د سیمې فکاهیات:

د بریالي پکتا له خوا پر ۱۳۵۳ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې لیکل شوی. دغه مونوګراف (۲۲) مخونه لري او په کې د کندهار د سیمې ځینې ټوکې ټکالې راټولې شوې دي.

۵۶- د پښتو ټولنې نشراتي فعالیتونه:

زمري محقق پر ۱۳۵۴ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی. دغه مونوګراف (۳۰) مخونه لري او په کې د پښتو ټولنې لنډه تاریخچه بیان او ددې ټولنې پر خپرنیو فعالیتونو رڼا اچول شوې ده.

۵۷- د پښتونستان د مطبوعاتو وضع د صدر بوټو د حکومت په دوره کې:

محمد زمان پر **۱۳۵۴**ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. نوموړي مونوګراف کې د ذوالفقار علي بوټو د واکمنۍ پر وخت د پښتونستان د غورځنګ او د پښتنو د مطبوعاتو د ځرنګوالي په باب خبرې شوې دي.

۵۸- د کټواز د سیمې دودونه:

محمد نواز پر **۱۳۵۴**ل کال د دوکتور مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی، (۳۴) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د غزني د کټواز د سیمې پر ځینو دودونو او پښتني رواجونو لنډه رڼا اچول شوې ده.

۵۹- مقلوبې پښتو کلمې:

محمد قاسم سالمي پر **۱۳۵۴**ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۱۹) مخونو کې لیکلی. په دغه مونوګراف کې د پښتو د مقلوبو کلمو په باب معلومات راغلي دي لکه: اغزی agzay ، ازغی azgay

۲۰- د مومندو ورزشي لوبې:

د سرفراز له خوا د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۵۴ل کال په (۲۱) مخونو کې لیکل شوی دی. په یاد شوي مونوګراف کې د مومندو پر ځینو سیمه ییزو لوبو رڼا اچول شوې ده.

۲۱- په افغانستان کې د مطبوعاتو لوړ او ځوړ او د هغو پرمختیا:

نام حق ځیرک پر ۱۳۵۴ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۴۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې په افغانستان کې د مطبوعاتو پر څرنګوالي او همدارنګه پر ځینو اقتصادي، فرهنګي، سیاسي، مذهبي او ټولنیزو حالاتو هم لنډه رڼا اچول شوې ده.

۲۲- د جمهوري پلوشه د مطبوعاتو په لمن کې:

پر ۱۳۵۴ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې عبدالشکور لیکلی دی، (۳۵) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د پلوشې جریدې د مضامینو او همدارنګه له کابل مجلې سره د نوموړې جریدې پرتلنه شوې ده.

۲۳- د پښتو په ګړني (شفاهي) ادب کې د ښځو ونډه:
شریفې شریف پر ۱۳۵۴ل کال د مجاوراحمد زیار ترلارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۵۵) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې په لنډیو کې د ښځو پر ونډې او دریځ خبرې شوې دي.

۲۴- د زده کوونکو د درسي وروسته والي علتونه:
محمد نسیم قسیمي پر ۱۳۵۴ل کال د ډاکتر ګل جانان ظریف تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، ۲۴مخونه لري. دا مونوګراف اته څپرکي لري، چې د زده کوونکو پر درسي ستونزو او د هغو پر د عواملو خبرې شوي.

۲۵- د سرخورد په پارسي کې د پښتو ګډون او اغېزه:
جمال الدین وطنمل پر ۱۳۵۴ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۱۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې په ورځنیو خبرو کې په یاد شوې سیمه کې پر پارسي باندې د پښتو ژبې اغېزې ته نغوتې شوې دي.

۲۶- د میرویس هوتکي او احمدشاه دراني زمامداري ته مقایسوي کتنه:

محمد صدیق خالقي پر **۱۳۵۴**ل کال د پاینده محمد (سرهنګ) تر لارښوونې لاندې لیکلی او (۳۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د میرویس نیکه او احمدشاه بابا د جګړو، اتلولیو او واکمنیو په باب لنډه رڼا اچول شوې ده.

۲۷- د خوشال خان خټک عصر ته یوه کتنه او د هغه معاصرین:

ذکریا پر **۱۳۵۴**ل کال لیکلی دی، (۳۱) مخونه لري، په دغه مونوګراف کې د خوشال خان خټک پر پېژندګلوۍ سربېره د هغه وخت پر حالاتو هم لنډه رڼا اچول شوې ده.

۲۸- د ماشومانو د بد اخلاقۍ سببونه:

زرشاه حق یار پر **۱۳۵۵**ل کال د پوهاند محمد فاضل تر لارښوونې لاندې لیکلی، نوموړی مونوګراف شپږ څپرکي لري او د ماشومانو د روزنې او همدارنګه پر ناوړه چارو د هغو د اخته کېدو پر سببونو خبرې شوې دي.

۲۹- د افغانستان د ثانوي ښوونځیو ازموینې:

شبرخان رښتین پر **۱۳۵۵**ل کال د پوهندوی عطاالله روف تر لارښوونې لاندې په ۴۲ مخونو کې لیکلی دی. پر دغه اثر کې د افغانستان د ثانوي ښوونځیو په درسي میتود خبرې شوې دي.

۷۰- ښوونه او روزنه د اسلام له نظره:

عبدالقیوم وزیر پر **۱۳۵۵**ل کال د استاد دانش تر لارښوونې لاندې په (۷۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د اسلام له نظره پر ښوونه او روزنه خبرې شوې دي.

۷۱- د وردګو د قبیلې د واده او مړي دودونه:

محمد مبارک پر **۱۳۵۵**ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په ۴۹ مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوګراف کې د ودرګو د قبیلې د مړي او ژوندي او د واده پر دودونو او رواجونو رڼا اچول شوې ده.

۷۲- په ننګرهار کې فولکوریکې کیسې:

عبدالروف پت یار پر **۱۳۵۵**ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۱۲۰) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ننګرهار ولایت (۹) فولکوریکې کیسې راټولې شوې دي.

۷۳- سرې لمبې:

سعد الله فیضي پر **۱۳۵۵**ل کال لیکلی دی، (۸۳) مخونه لري او په دغه مونوګراف کې د ملا عبدالحنان حیرت پر ژوند او ټولنیزو شرایطو او اشعارو خبرې شوې دي.

۷۴- د اماني دولت د سقوط سببونه:

غلام احمد واک پر **۱۳۵۵**ل کال د پوهندوی سید سعدالدین هاشمي تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. (۲۳) مخونه لري، په نوموړي مونوګراف کې د اماني دولت د ظهور په مقابل کې د بریتانوي ښکېلاک د مخالفتونو عوامل ترکتنې لاندې نیول شوي دي.

۷۵- زیتون په افغانستان کې:

بخت جمال پر **۱۳۵۵**ل کال لیکلی دی. لارښود استاد یې محب الله رحمتي دی. په دغه مونوګراف کې په افغانستان کې د زیتون د حاصلاتو په باب معلومات راټول شوي دي.

۷۶- د لغمان ولایت د کلمان د سیمې معرفي:

عبدالمومن پر **۱۳۵۵**ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۶) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کلمان د سیمې، اقتصادي څرنګوالی او

جغرافيايي موقعيت او د سيمې د ځينو دودونو په باب څرګندونې شوې دي.

۷۷- د امـان افغـان جريـدې خپرونــې پــه سياســي، اقتصادي، اجتماعي او کلتوري ساحه کې:

محمد صفر خواريکښ پر ۱۳۵۲ل کال ليکلی، لارښود استاد يې حبيب الرحمن هاله دی. (۳۹) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د (امـان افغـان) جريـدې د خپـر شـوو ليکنـو پـه بـاب ځينـې معلومات راټول شوي دي.

۷۸- سيکان او د هغوی دودونه:

شـفيق الله دردمـل پـر ۱۳۵۲ل کـال د حبيـب الـرحمن هالـه تـر لارښـوونې لانـدې پـه(۷۲) مخونـو کـې ليکلـی دی. پـه يـاد شـوي مونوګراف کې د هندوستان سيکانو د کلتور او د هغو د دودونو په باب ځينې معلومات راټول شوي دي.

۷۹- د مرکخېلو دود او دستور:

محمـد صـابر پـر ۱۳۵۲ل کـال د پوهانـد عبدالشـکور رشـاد تـر لارښـوونې لانـدې پـه(۴۷) مخونـو کـې ليکلـی دی. پـه نومـوړي مونوګراف کې د مرکخېلو د دود او دستور په باب په لنډه توګه رڼا اچول شوې ده.

۸۰- د پاينده محمد کرېږوال ژوند او ځينې شعرونه:
محمد سراب پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (**۳۵**) مخونو کې ليکلی دی. په ياد شوي مونوګراف کې د پاينده محمد کرېږوال د ژوند او شاعرۍ په باب څرګندونې راغلې دي.

۸۱- د غزني د قره باغ د سيمې منطقوي جغرافيه:
د قيوم داد حکيمزي له خوا پر **۱۳۵۲**ل کال ليکل شوی، لارښود استاد يې پوهنوال حميدالله امين دی. د يادې شوې سيمې جغرافيايي موقعيت يې څېړلی دی.

۸۲- د ګوجري ژبې لغوي ذخيره:
عبداللطيف دلسوز پر **۱۳۵۲**ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ګوجرو د ژبې (ګوجري) په باب لنډ معلومات راغلي دي.

۷۳- په افغانستان کې د ښوونې او روزنې د ښه والي لپاره لازمې طريقې:

ګلبدین نېکمل پر ۱۳۵۲ل کال د عطاالله روف تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د یادې شوې موضوع په باب څرګندونې شوې دي.

۸۴- د پکتیا ولایت د سید کرم ولسوالۍ عمومي جغرافیه:

اشرف شریفي پر ۱۳۵۲ل کال د پوهنوال حمیدالله امین تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، چې د سید کرم ولسوالۍ عمومي جغرافیه په کې تشریح شوې ده.

۸۵- د منځنۍ پېړۍ او اسکولاستیکي افکار:

د محمد اکبر ارینمل له خوا پر ۱۳۵۲ل کال په (۳۲) مخونو کې لیکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې د افغانستان د منځنیو پېړیو د ټولنیز، اقتصادي جوړښت او د ښوونې او روزنې په باب لنډ معلومات وړاندې شوې دي.

۸۶- د ساووجي ژبې لغات:

محمد نادر مشواڼي پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ساووجي ژبې ځینې وییونه (لغات) د هغو فونیټیک شکل او پښتو ماناوې راغلي دي.

۸۷- خبر په امان افغان کې:

سید امین مجاهد پر ۱۳۵۲ل کال د محمد کاظم اهنگ تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۳۴) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د امان افغان جریدې د ځینو لیکنو فهرست او د نوموړي جریدې لنډه تاریخچه راغلې ده.

۸۸- د مزار درې د ادیت او شماش دودونه:

رحمت سید پر ۱۳۵۲ل کال د دوکتور مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د مزار درې د ادیت او شوماش د جغرافیې پېژندګلوي او د هغو د ځینو دودونو په باب معلومات راغلي دي.

۸۹- د ګوشتې ولسوالۍ دودونه:

عبدالجبار پر ۱۳۵۲ل کال د پوهنمل محمد طاهر علمي، تر لارښوونې لاندې په (۱۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ګوشتې ولسوالۍ د ځینو دودونو په باب خبرې شوې دي.

۹۰- د خوست محلي ګړنې:

شازالي پر **۱۳۵۲**ل کال د محمد طاهر علمي تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د خوست د خلکو یو شمېر عامیانه ګړنې څېړل شوې دي.

۹۱- د ښاغلي محمد داود سفرونه بهرنیو هېوادونو ته:

محمد شریف شاذ پر **۱۳۵۲**ل کال د محمد کاظم اهنګ تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د سردارمحمدداود د سفرونو یادونه راغلې او هم د دې سفرونو د موخو په باب رڼا اچول شوې ده.

۹۲- د سید عبدالخالق کندهاري پېژندګلوي او د اشعارو مجموعه:

عبدالطیف پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۲۸) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د سید عبدالخالق کندهاري ژوند لیک او د هغه د شعرونو بېلګې راغلي دي.

۹۳- د چپرهار د سیمې د ولسي شاعر امیرزاده (خاکسار) د اشعارو مجموعه:

شېرزاده پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د امیرزاده لنډ ژوند لیک او د هغه د شعرونو بېلګې خوندي دي.

۹۴- د کونړونو ولایت بشري جغرافیه:

سید احمد پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهنمل دوکتور عبدالله (روحاني) تر لارښوونې لاندې په (۴۶) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کونړونو د عمومي جغرافیې، ټولنیز څرنګوالي او د اداري تشکیلاتو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۹۵- د محمد باقي بادل (بارکزي) اشعار:

د عوذ بالله له خوا پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (**۵۱**) مخونو کې لیکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د یاد شوي شاعر لنډه پېژندنه او د کلام بېلګې خوندي دي.

۹۶- په شینوارو کې د کونه تیر غزا:

معروف شاه خان پر **۱۳۵۲**ل کال د استاد رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د

شینوارو د غزا علتونه او د غزا د ګډون کوونکو په باب معلومات راغلي دي.

۹۷- د محمد نواب اشعار:

محمد ظاهر (همت) پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (**۵۰**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د محمد نواب پېژندګلوي، دهغه اشعارو په باب تبصره او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۹۸- د شینوارو د سیمې اصطلاحات:

سید عیسی نېکمل پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (**۵۵**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د شینوارو د سیمې یو لړ عامیانه اصطلاحات ځای شوي.

۹۹- د اشرف خان هجري په شعر کې ادبي تصلفات (باتې):

محمد ګل کوچي پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د اشرف خان هجري په شعر کې تصلفات څېړل شوي دي.

۱۰۰- د یوه ولسي شاعر پېژندنه:

د عبدالاحد ښکاره له خوا پر ۱۳۵۶ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې لیکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ولسي شاعر حاجي محمد پر ژوند لیک او شاعرۍ رڼا اچول شوې ده.

۱۰۱- د حضرت ولي پېژندنه او نظمونه یې:

فضل ولي ناګار پر ۱۳۵۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د حضرت ولي پېژندنه او د هغه د نظمونو په باب معلومات راغلي دي.

۱۰۲- د ارچې تجارت د کونړونو په ولایت کې:

د غلام قادر جلیلي له خوا پر ۱۳۵۶ل کال د عبدالله روحاني تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې لیکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کونړونو ولایت پېژندنه، د ولایت جغرافیایي موقعیت او د ارچې د لرګیو د سوداګرۍ په باب معلومات راغلي دي.

۱۰۳- د تګاب د سیمې نوي او زاړه شاعران:

ګلداد بېژني پر **۱۳۵۲**ل کال ليکلی دی. لارښود استاد يې پوهاند عبدالشکور رشاد دی، (۲۸) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د تګاب د سيمې د څلورو تنو شاعرانو پېژندنه او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۰۴- د جانان فدوي هوتک پېژندنه او اثار:

محمد حنيف پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (**۵۰**) مخونو کې ليکلی. په دغه مونوګراف کې د جانان فدوي پېژندګلوي او د شعرونو بېلګې خوندي دي.

۱۰۵- د زابل ولايت د بادامو او انګورو توليد او تجارت:

د سيد علي هوتک له خوا پر **۱۳۵۲**ل کال د حميدالله امين تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې لومړی د زابل ولايت د جغرافيې په باب خبرې شوي، بيا د اوسېدونکو د اقتصادي حالت او هم په اقتصاد کې د بادامو پر اهميت او د هغو پر تجارت خبرې شوې دي.

۱۰۶- د ولسي شاعر بهاوجان پېژندنه:

محمدعارف پېژاند پر **۱۳۵۲**ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې ليکلی دی، چې په کې د سيدبهاوجان پېژندګلوي او د شعرونو بېلګې خوندي دي.

۱۰۷- د پښتو ادب طالبان:

ذکريا ملاتړ پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهندوی دوکتور ګل محمد نورزي تـر لارښـووني لانـدې پـه (۲۳) مخونـو کـې ليکلـی دی. پـه دغـه مونوګراف کې د پښتو ادب (۲۲) طالبانو په باب معلومات راغلي دي.

۱۰۸- د پښتو ژبې د ځينو ولسي شاعرانو پېژندګلوي:

محمـد معـين بـاجوړي پـر **۱۳۵۲**ل کـال د ګـل محمـد نـورزي تـر لارښـووني لانـدې ليکلـی دی، چې (۴۱) مخونـه لـري. پـه نومـوړي مونـوګراف کې د پښـتو ژبې د (۱۸) تنو شاعرانو پېژندګلوي او د کلام بېلګې راغلي دي.

۱۰۹- د کندهار په سيمې کې کرکې:

محمـد رحـيم سلطاني پـر **۱۳۵۷**ل کـال د حبيب الله جـاج پښـتون زوی تر لارښووني لاندې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کندهار د خلکو په فولکور کې کرکې څېړل شوې دي.

۱۱۰- د بېسوادۍ د مسلې حل په افغانستان کې:

خوشحال یاسیني پر ۱۳۵۷ل کال لیکلی دی. دا مونوګراف پنځه برخې لري، په هره برخه کې یې د سواد د ګټې او د بېسوادۍ د له منځه وړلو لارې چارې څه نا څه په ګوته شوې دي.

۱۱۱- د نوم صرف (نوم ګړپوهه):

نصرالله ناصر پر ۱۳۵۷ل کال د پوهاند دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د نوم پر صرف باندې خبرې شوې دي او د نوم ډولونه هم په ګوته شوې دي.

۱۱۲- د شینوارو ولسي ادب:

تاج محمد پر ۱۳۵۷ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۵) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د شینوارو ولسوالۍ پر ولسي ادب رڼا اچول شوې ده.

۱۱۳- د ګرشک د خلکو ګړنی ادب:

سخیداد هلمندي پر ۱۳۵۷ل کال د پوهاند دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د ګرشک د خلکو ولسي اصطلاحات څېړل شوي او بېلګې یې راوړل شوې دي.

۱۱۴- تولنیزه پراختیا:
فیض محمد فیاض پر **۱۳۵۷**ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې تولنیزه پراختیا له علمي نړۍ لید او د هغه د مخالف فکر دواړو له مخې څېړل شوې ده.

۱۱۵- اجتماعي انقلابونه او ښوونې روزنې سره د هغو اړیکي:
سراج الدین پر **۱۳۵۷**ل کال د رڼا ګل رڼا تر لارښوونې لاندې په (۲۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې پر ښوونه او روزنه باندې د تولنیزو بدلونونو اغېزې څېړل شوې دي.

۱۱۲- د تره خېلو ګړدود:
مصطفی نژدې پر **۱۳۵۷**ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی، چې د تره خېلو د ګړدود په باب معلومات په کې راغونډ شوي دي.

۱۱۷- د شوروي اتحاد د مطبوعاتو سیستم:
زلمي هېوادمل پر **۱۳۵۷**ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۱۷) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د

شوروي اتحاد د مطبوعاتو، راډيو او ټلويزيون په باره کې په لنډيز سره معلومات راوړل شوي دي.

۱۱۸- د ممتاز کارګر اشعار:

نادرخان پر **۱۳۵۷**ل کال د دوکتور مجاور احمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۴۴) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ممتاز کارګر ژوندليک او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۱۹- د حيات الله بشري اشعار:

نورمحمد پر **۱۳۵۷**ل د مجاور احمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۲۱) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د شاعر پېژندګلوي او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۲۰- د حصارک غلجايي د ولسوالۍ بشري جغرافيه:

زلمي داد پر **۱۳۵۷**ل کال د لطف الله ساپي تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د حصارک د ولسوالۍ پر ټولنيز ژوند، اداري تشکيلاتو، دود او دستور باندې رڼا اچول شوې ده.

۱۲۱- ښځه په پښتو منثورو ادبياتو کې:

امیرمحمد پاڅون پر **۱۳۵۷**ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ښځې د ټولنیز او طبقاتي ژوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۲- د شغني ژبې فولکور (ګړنی ادب):

دلبرشاه سرچشمه پر **۱۳۵۷**ل کال د مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې لیکلی دی. نوموړی مونوګراف درې څپرکي لري، چې په هر څپرکي کې یې د شغنان د خلکو د ولسي ادب او ټولنیز ژوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۳- د تګاو ولسوالۍ د خلکو ګړنی ادب:

محمد ابراهیم پر **۱۳۵۷**ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې لیکلی دی. نوموړي مونوګراف کې د تګاو ولسوالۍ جغرافیایي موقعیت، ټولنیزه او اقتصادي بڼه او پر ولسي ادب رڼا اچول شوې ده.

۱۲۴- د حمید د شاه ګدا په مثنوي کې د قافیې د عیبونو مطالعه:

خان اباد پر ۱۳۵۷ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۲۷) مخونو کې لیکلی دی. دې مونوګراف کې د حمید د یاد شوي اثر د قافیې نیمګړتیاوې په ګوته شوې دي.

۱۲۵- د غلام حسین پېژندګلوي او اشعار:

محمد عمر دایمزي پر ۱۳۵۷ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د غلام حسین ژوند لیک او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۲۶- په پکتیا کې د له ییزه مفاهمه او د هغې وسایل:

عزیزخان عدلي پر ۱۳۵۷ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې لیکلی دی. نوموړی مونوګراف پنځه څپرکي لري او د پکتیا ولایت د مطبوعاتو په باب په کې معلومات راغونډ شوي دي.

۱۲۷- د سید اباد د ولسوالۍ انګېرنې او کړنې:

محمد اصف پر ۱۳۵۷ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د سید اباد د ولسوالۍ لنډه پېژندنه او د هغې سیمې د کړنو او انګېرنو په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۸- د ګلستان د ولسوالۍ جغرافيايي څېړنه:

عبدالعزيز اکرمي پر **۱۳۵۷**ل کال د محمد ظريفي تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ګلستان د ولسوالۍ جغرافيايي موقعيت او بشري او اقتصادي بنې په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۹- د ننګرهار ولايت د غني خېلو د ولسوالۍ اصطلاحات:

داود شاه خوشال پر **۱۳۵۷**ل کال د حبيب الله حاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې ليکلی دی، چې د غني خېلو د ولسوالۍ عاميانه اصطلاحات په کې راغلي دي.

۱۳۰- کيسې:

عاصم شرر پر **۱۳۵۷**ل کال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې څلور فولکوريکې کيسې راټولې شوې دي.

۱۳۱- د دولت تطبيقي شکل په افغانستان کې:

د مسافر لـه خوا پـر ۱۳۵۷ل کـال د لطف الله ساپي تـر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې ليکلی شوی دی. په دغه مونوګراف کې د دولت د تاسيس، منشا، ماهيت او بڼو پـه بـاب معلومـات راټول شوي دي.

۱۳۲- د نجونو او هلکانو روابط د پوهنتون په ساحه کې:

عـاليې تنـوير پـر ۱۳۵۷ل کـال د حبيـب الله جـاج پښـتون زوی تـر لارښـوونې لانـدې پـه (۴۱) مخونـو کـې ليکلـی دی. پـه نومـوړي مونـوګراف کې د تحصيل پـه دوره کې د پوهنتـون پـه سـاحه کې د هلکانو او نجونو، يا ښځو او نارينه وو اړيکي تر بحث لاندې نيول شوي دي.

۱۳۳- د محمـد عثمـان د اشـعارو مجموعـه او ژونـد پېښې:

نظـام الـدين پـر ۱۳۵۷ل کـال د جـاج پښـتون زوی تـر لارښـوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې ليکلی دی، چې د شاعر ژوند ليک او د شعرونو بېلګې په کې خوندي دي.

۱۳۴- بالابلوک د ولسوالۍ ګړنی ادب:

غـلام سـخي پـر ۱۳۵۸ل کـال د جـاج پښـتون زوی تـر لارښـوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د يادې

شوې ولسوالۍ پر جغرافيايي موقعيت، ټولنيزو اړخونو او ځينو عاميانه اصطلاحاتو خبرې شوې دي.

۱۳۵- د وزيرستان د برملې پښتني دودونه:

الياس وزيري پر **۱۳۵۸**ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د وزيرستان د برملې ځينې پښتني دودونه معرفي شوي دي.

۱۳۶- د تاريخي ماترياليزم د څلورو مفاهيمو لنډه توضيح:

داود سرلوړي پر **۱۳۵۸**ل کال په (**۵۵**) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د ماترياليزم ځينې موضوعات څېړل شوي دي.

۱۳۷- د چک ولسوالۍ شفاهي ادبيات:

خرم دل پر **۱۳۵۸**ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د وردګو د ولايت پېژندنه، د چک ولسوالۍ پېژندنه او همدارنګه د نوموړي ولسوالۍ د خلکو پر شفاهي ادبياتو خبرې شوې دي.

۱۳۸- د حميد په دېوان کې تلميح:

رحمت الله پر ۱۳۵۸ل کال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۲۴) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د حميد مومند پر پېژندنې سربېره د هغه په شعرونو کې د تلميح ادبي صنعت په ګوته شوی دی.

۱۳۹- د کارګرې طبقې نوی ډول ګوند:

مثل خان نثار پر ۱۳۵۸ل کال د توريالي (دايم) تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کارګرې طبقې ګوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۴۰- په سراج الاخبار کې د پښتو ادبياتو ونډه:

حبيب الرحمن زلمي پر ۱۳۵۸ل کال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د سراج الاخبار لنډه تاريخچه او په دې جريده کې د پښتو ليکنو نيوليک راغلی دی.

۱۴۱- مېرمن حميده او د هغې اشعار:

بريالي زهير باجوړي پر ۱۳۵۸ل کال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د مېرمن حميدې د نثر او نظم بېلګې راغلي دي.

۱۴۲- د ښځينه لنډيو غنايي غشقي برخه:

د سپوږمۍ له خوا پر ۱۳۵۸ل کال د نورمحمد عمجن تر لاربښوونې لاندې په (۴۴) مخونو کې لیکل شوی دی. په نوموړې مونوګراف کې د ښځینه لنډیو عشقي برخه د الفبا په ترتیب (بېلتون، وصال، د یار خاطر، سپوږمۍ او د مینانو دنیا) په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۱۴۳- د الینګار ولسوالۍ د نیازیو د قوم کلیوالي لوبې:

د صدیق راشوجان له خوا پر ۱۳۵۸ل کال د نورمحمد غمجن تر لاربښوونې لاندې لیکل شوی ، چې د نیازیو د قوم یو شمېر سیمه ییزې لوبې یې تشریح کړې دي.

۱۴۴- د شوروي اتحاد د ځینو معاصرو لیکوالو بیوګرافي:

شاه صنم پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوګراف کې د ((شوروي اتحاد) د څوارلسو لیکوالانو بیوګرافي راغلې ده.

۱۴۵- د کونړ ولایت د نرنګ علاقه دارۍ کلیوالي ورزشي لوبې:

غلام حسین پر ۱۳۵۸ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې لیکلی دی او د یادې شوې علاقه داری ځینې ورزشي لوبې یې په کې راوړې دي.

۱۴۶- د خراسانیانو نهضت د عربو په مقابل کې:

ظابط الله پر ۱۳۵۸ل کال د پاینده محمد سرهنګ تر لارښوونې لاندې په (۸۴) مخونو کې لیکلی دی، چې د عربو پر وړاندې د خراسانیانو د مبارزو څرګندونه په کې شوې ده.

۱۴۷- د نارینه وو له خوا ښځو ته غنایي لنډۍ:

وړانګې پر ۱۳۵۸ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۲۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د الفبا په ترتیب د نارینه وو له خوا ښځو ته غنایي لنډۍ راوړل شوې دي.

۱۴۸- وزیرستان وپېژنئ:

بخت میر وزیري پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو کې لیکلی دی، چې د وزیرستان جغرافیایي موقعیت، د هغه ځای ژبه، کرنه او ځینې دودونه په کې بیان شوي دي.

۱۴۹- د ګیلان په ورځنیو خبرو اترو کې ځینې نادر لغتونه:

عبدالرزاق پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۵) مخونو کې لیکلی دی، چې د ګیلان د سیمې ځینې نادر لغتونه په کې راغلې دي.

۱۵۰- پښتو ادبیات له ۱۴۵۰ څخه تر ۱۲۹۷ پورې:

آصف بهاند پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د یاد شوي عصر عمومي وضعې ته یوه کتنه، د پښتو د نثر او نظم ځانګړتیاوې، د صنعتي انقلاب اغېزې او د ځینو لیکوالو د نظم او نثر بېلګې راوړل شوي دي.

۱۵۱- د خوشال خان سیاسي موضع:

محمد اسمعیل پر ۱۳۵۸ل کال د زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د خوشال خان ژوند لیک، د بند دوره، د ځوانۍ دوره، مبارزې، د بند علتونه، له مغلو سره جنګ او د خوشال سیاسي او ټولنیز موقف بیان شوي دي.

۱۵۲- د شیګل په شینوارو کې د ځمکې د وېش سیستم:

شہرزمین پر ۱۳۵۸ل کال د حکیم تنہیوال تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د کونړ ولایت د شیګل د سیمې جغرافیایي موقعیت تاریخچه او د ځمکو د وېش سیتسم څېړل شوی دی.

۱۵۳- پښتو ادبیاتو ته د ثور انقلاب په رڼا کې یوه کتنه:

خالق رشید پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۴۴) مخونه لري. دا مونوګراف دوه برخې لري چې له لرغونې دورې څخه تر ۱۳۵۷ل کال او بیا له ۱۳۵۷ څخه تر ۱۳۵۸ کاله پورې پښتو ادبیاتو ته په کې کتنه شوې ده.

۱۵۴- د ورګون د ولسوالۍ سیمه ییزه جغرافیه:

حفیظ الله وزیر پر ۱۳۵۸ل کال د محمد ظریف تنہیوال تر لارښوونې لاندې په (۷۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د ورګون بشري، فزیکي او اقتصادي بنې بیان شوي دي.

۱۵۵- د خلق په جریده کې د علمي مضامینو فهرست:

مکمل پر ۱۳۵۹ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې په یاد

شوې جريده کې د علمي ليکنو عنوان، لنډيز او د ليکوال نوم راوړل شوي دي.

۱۵۶- د تعليمي نصاب په رڼا کې د پښتو ژبې تاريخي سير ته يوه کتنه:

ګل محمد پر ۱۳۵۹ل کال د نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د تعليمي نصاب په باب خبرې شوي او هم د ځينو ليکوالو د تعليمي نصاب کتابونه معرفي شوي دي.

۱۵۷- د پښتو په شفاهي ادبياتو کې د حماسي لنډيو يوه برخه:

د ورمې يوسفي له خوا پر ۱۳۵۹ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو ليکل شوی دی، چې په کې يو شمېر حماسي لنډۍ او د هغو د ځينو لغتونو مانا راوړل شوې دي.

۱۵۸- د پښتنې ښځې تصوير په لنډيو کې:

زرغونې عزيز وردګ پر ۱۳۵۹ل کال په (۵۸) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې هغه لنډۍ راوړل شوي چې د ښځو د ژوند څېره په کې ځلېږي.

۱۵۹- د پښتنو ښځو مبارزې:

الینیس قیوم پر ۱۳۵۹ل کال په (۵۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د افغانستان د ښځو ټولنیز موقف، په ملي مبارزو کې د هغوی ونډه او بیا د (۱۳) مبارزو ښځو معرفي د دوی فکري او ادبي کارونه او د هغوی د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۲۰- پښتنې شاعرانې:

حبیبي پر ۱۳۵۹ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې (۱۷) تنه پښتنې شاعرانې معرفي شوي دي.

۱۲۱- په کندهار کې پښتني دودونه:

د زینب فروغ له خوا پر ۱۳۵۹ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې لیکلی شوی دی، چې د کندهار ولایت ځینې پښتني دودونه په کې معرفي شوي دي.

۱۲۲- د فراه د سیمې پښتني دودونه:

پر ۱۳۵۹ل کال د عبدالرزاق له خوا په (۳۵) مخونو کې لیکل شوی دی، چې دفراه ولایت ځینې دودونه په کې معرفي شوي دي.

۱۲۳- د خوشال په غزلیاتو کې ښکلا:

غلام مصطفی نږدي پر **۱۳۵۹**ل کال د ډاکتر زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (**۵۸**) مخونو کې لیکلی دی، چې د خوشال په شعرونو کې حسن، مینه، عشق، هنر او اقتصادي موقف په کې څېړل شوی دی.

۱۲۴- د دولت لواڼي په دېوان کې د نومونو برخه:
محمدصابر حقمل پر ۱۳۶۰ل کال د زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (**۵۳**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د دولت لواڼي په دېوان کې د راغلیو نومونو لکه د مېرېو، ګلانو او مرغانو یادونه شوې ده.

۱۲۵- سترګې:
فاطمې اسد حسیني پر ۱۳۶۰ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (**۴۲**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې هغه لنډۍ د الفبا په حساب راوړل شوي، چې سترګې په کې یادې شوې دي.

۱۲۶- د خوست په خبرو اترو کې نادر لغات:
ګلاب خان پر ۱۳۶۰ل کال د حاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې په

ورځنيو خبرو کې د خوست ځينې نادر لغات په ګوته شوي او بيا تشريح شوي دي.

۱۲۷- يو لړ هغه لنډۍ چې د ښځو له لوري په محروميت کې ويل شوي:

هما اختري پر ۱۳۶۰ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې ليکلی دی او هغو لنډيو ته په کې اشاره شوې، چې د ژوند د ځينو برخو د محروميت په نتيجه کې د ښځو له خوا ويل شوي دي.

۱۲۸- د کونړ ولايت په باره کې عمومي معلومات:

محمد قدير پر ۱۳۶۰ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کونړ ولايت جغرافيايي موقعيت، د خلکو پېژندنه، تاريخي سوابق، زراعت، کرنې، اداري تشکيلات او ټولنيزو دودونو په باب ځينې معلومات راغلي دي.

۱۲۹- د کرکو او کرو د پيدا ښت عوامل او ډولونه:

نواز پر ۱۳۶۰ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کرکو او

کړنو په باب ځینې معلومات راغلي دي، لکه: له یو چا څخه کرکه، له ناروغۍ څخه کرکه او داسې نورې بېلګې.

۱۷۰- فولکوري طب:

حضرت ګل احساس پر ۱۳۶۰ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د فولکوري طب په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۷۱- د مقر د ګیلان علاقه دارۍ د واده دودونه:

محمد عمر ګیلاني مقري پر ۱۳۶۱ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې لیکلی دی او د یادې شوې سیمې د واده دودونه په کې بیان شوي دي.

۱۷۲- په پښتو لنډیو کې شونډې، خوله، خالونه او مخ:

نظیفې پر ۱۳۶۱ل کال د بایزید اڅک تر لارښوونې لاندې په (۲۷) مخونو کې لیکلی دی او هغه لنډۍ په کې راغلي دي، چې یاد شوي موضوعګانې په کې یادې شوې دي.

۱۷۳- د محمد جان فنا ادبي تودې:

کاملې پښېمان پر ۱۳۶۱ل کال د لطیف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د محمد جان

فنا ژوند لیک د هغه اثار او تالیفاتو پېژندنه او د هغه یو لړ ادبي تړوتې راغلي دي.

۱۷۴- د لوګر دودونه:

آصفي احمدزی پر ۱۳۶۱ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د لوګر جغرافیایي موقعیت او د هغه ځای ځینې پښتني دودونه بیان شوي دي.

۱۷۵- د کونړونو ولسي شاعران:

سید محی الدین پر ۱۳۶۲ل کال د زبورالدین زبور تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کونړ د سیمې یو شمېر ولسي شاعران او د هغوی د ځینو شعرونو بېلګې راوړل شوي دي.

۱۷۶- د کلیوالو پر ورځني ژوند د فولکور اغېزه:

غوټۍ خاورې پر ۱۳۶۲ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۱۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کلیوالو د مېرانې، اتلولۍ، زړورتیا او ټولنیز ژوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۷۷- په فولکور کې د کیسې ماهیت او وظیفه:

زرغونې احمدزۍ پر ۱۳۶۲ل کال د حاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د اتلانو د کیسو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۷۸- خوشال خان د پخوانیو او اوسنیو شاعرانو په نظر کې:

خدایداد پر ۱۳۶۳ل کال د زبورالدین زبور تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۵۳) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې لومړی د خوشال د ملي مبارزو په باب یو لړ معلومات راغلي او بیا د خوشال په باب د پخوانیو او اوسنیو شاعرانو نظرونه راوړل شوي دي.

۱۷۹- د دولت لواڼي په دېوان کې قافیوي نیمګړتیاوې:

عزیزالله پاک جبارخېل پر ۱۳۶۳ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د دولت لواڼي د دېوان ځینو قافیوي نیمګړتیاوو ته نغوته شوې ده.

۱۸۰- په اندړو کې د واده دودونه:

مهتاب الدین وحدت پر ۱۳۶۴ل کال د پوهنیار حاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه

مونوګراف کې د غزني ولایت د اندړو ولسوالۍ د واده دودونه تشریح شوي دي.

۱۸۱- کلمه داره روپۍ:

عزیزې شېرزاد پر ۱۳۶۴ل کال د دوکتور زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۲۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې کلمه داره روپۍ (ډرامې) خبرې شوي.

۱۸۲- د خوشال په دېوان کې د ځینو ځایونو نومونه:

ذکریا پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۹) مخونو کې لیکلی دی. په دې مونوګراف کې د خوشال په غزلونو، رباعیاتو او قصایدو کې د مهمو ځایونو نومونه په ګوته شوي دي.

۱۸۳- د روښاني نهضت ببل ببل اړخونه:

محمدرسول باوري پر ۱۳۶۴ل کال د استاد ضمیر ساپي تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د بایزید روښان ژوند لیک، مبارزې، اثار، مذهبي عرفاني اړخ او ملي فکر بیان شوي دي.

۱۸۴- د خوشال خان ژوند لیک:

محمد قدوس پر ۱۳۶۴ل کال د ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د خوشال د کوچنیوالي دوره، د ژوند ځینې پېښې او د کورنۍ په باب معلومات راغلي دي.

۱۸۵- د خوشال خان په اشعارو کې د ازادۍ انعکاس او د ازادۍ له اوسني مفهوم سره د هغه پرتله:

حکیم محمد خاورین پر ۱۳۶۴ل کال د ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۵۵) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د خوشال خان په شعرونو کې د ازادۍ موضوع څېړل شوې ده او د هغه یو شمېر حماسي شعرونه هم راوړل شوي دي.

۱۸۶- د تاریخ په پوړیو کې د پښتو هنري ادبیاتو ته یوه کتنه:

دادمحمد راسا پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۲۲) مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوګراف کې د لرغونې دورې د ادبیاتو او شاعرانو او همدارنګه د معاصرې دورې د ادبیاتو او شاعرانو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۸۷- د سید جمال الدین افغان ژوند او مبارزې:

پر ۱۳۶۴ل کال محمد عارف طاهر د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د سید جمال الدین افغان د ژوند او مبارزو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۸۸- د لرغوني مصر، یونان او روم په افسانو کې د خلقت مفکوره:

محمد قاسم هیله من پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د لرغوني مصر تاریخچه او په افسانو کې د ارباب الانواعو خلقت څېړل شوی دی.

۱۸۹- په پښتو معاصرو ادبیاتو کې ځینې ریالستیکي موضوعات:

د شمس الله مجمر له خوا پر ۱۳۶۴ل کال د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی شوی دی. په دغه مونوګراف کې د ریالیزم په هکله، د ریالستیکي هنر او د رنساس د دورې د ریالیزم په باب معلومات لیکل شوي دي، دغه راز د استاد الفت، اجمل خټک او سلیمان لایق په اثارو کې ځینې ریالستیکي افکار څېړل شوي دي.

۱۹۰- په پښتو ادب کې د مولوي صالح محمد ونډه:

اسدالله کاروان پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د مولوي صالح محمد ژوند لیک او اثارو په باب معلومات راغلي دي.

۱۹۱- د لعل ګل شاعر پېژندنه:

محمدنذیر بري پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د **لعل ګل** د کورني ژوند او د شعر د ویلو د عواملو په باب معلومات راغلي دي او هم د شاعر د شعرونو بېلګې په کې راوړل شوي دي.

۱۹۲- د حمید په دېوان کې بدیع صنایع:

حضرت یوسف افتخار پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د حمید په دېوان کې بدیع صنایع په ترتیب سره ښوول شوي دي.

۱۹۳- پښتو منظومې کیسې:

عبدالغني اقبال پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې (۹) منظومې او مشهورې فولکوري کیسې لیکل شوي دي.

۱۹۴- په پښتو منظوم ادب کې د نظم شکلي ډولونه:

سید کریم ملگري پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې ځینې شعري فورمونه لکه: مربع، رباعي، مثنوي، قصیده، مخمس او داسې نور تشریح شوي دي.

۱۹۵- چاربیته او د هغې ډولونه:

عاشق الله فریاد پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د چاربیتو پر فورم باندې رڼا اچول شوې ده او هم د چاربیتو بېلگې راوړل شوي دي.

۱۹۶- د لنډۍ داستان پیدا ایښت:

نفیسې طوطاخېل پر ۱۳۶۴ل کال د زهورالدین زهور تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوگراف کې د لنډې کیسې ځانگړنې او پړاوونه بیان شوي دي او وسنۍ لنډې کیسې ته په کې هم کتنه شوې ده.

۱۹۷- د اديپوس افسانه او پر هغې يوه انتقادي تبصره:
ګـل غـوټۍ نايـب خېـل پـر ۱۳۶۴ل کـال د جـاج پښـتون زوی تـر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې ليکلی دی، په دغه مونوګراف کـې د يونـان لنـډه تاريخچـه او د اديپـوس پـاچـا د کيسـې مضـمون ليکل شوی دی.

۱۹۸- په ولسي ادب کې د جمعه ګل د اشعارو دريځ:
د احمدشـاه ويښ لـه خـوا پـر ۱۳۶۴ل کـال د زېورالـدين زېـور تـر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې ليکـل شـوی دی. پـه نومـوړي مونوګراف کې د شاعر پېژندګلوي، د هغه چاپېريال، د هغه په شعر کې انځورونه بيان او د شعرونو بېلګې راوړل شوي دي.

۱۹۹- په پښتو ادبياتو کې د ناول پيدايښت:
شـريفې احمـدزۍ کـوچۍ پـر ۱۳۶۴ل کـال د زېورالـدين زېـور تـر لارښوونې لاندې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د نـاول ډولونـه، ځانګړنې او په پښتو ادب کې د ناول په باب خبرې شوي دي.

۲۰۰- پښتو د امير شېرعلي خان په دوره کې:
مـامور ممـوزي پـر ۱۳۶۴ل کـال د جلال الـدين خـان تـر لارښـوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې پښـتو ژبه د امير شېرعلي خان په دوره کې د پوځي او رسمي ژبې پـه توګـه

څېړل شوې ده او د هغه وخت سیاسي او اقتصادي اوضاع هم تر څېړنې لاندې نیول شوې ده.

۲۰۱- یوسفزي د خوشال بابا په نظر:

عبدالغني بشردوست پر ۱۳۶۴ل کال د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د خوشال د ژوند حالات، د سوات یوسفزي او د هغوی ژوند او د خوشال او یوسفزیو ترمنځ مناسبات څېړل شوي دي.

۲۰۲- د پرامېته داستان ته یوه انتقادي کتنه:

جانانې ځائی پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۵) مخونو کې لیکلی دی او د پرومېتې پر داستان یې یوه انتقادي تبصره کړې ده.

۲۰۳- مومن خان او شیرینو:

هنګامې ظاهر پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د داستان اصلي متن، د لغتونو څېړنه، د ځایونو نومونه او د فولکوري عباراتو څېړنه راغلې ده.

۲۰۴- نمرو او تاج محمد:

ماه جبینې لمر پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د دغه منظوم داستان د نظم د برخې وزن و قافیه، د لغتونو څېړنه، د ځایونو نومونه، د شعر ساده ګي او د داستان د موضوع څېړنه راغلې ده.

۲۰۵- د قصیدې وده او پیدا ینښت:

محبوبې پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د قصیدې تعریف او د غوریانو روښانیانو او خوشال په دوره کې د قصیدې په باب معلومات راټول شوي دي.

۲۰۶- د الفت په نثر کې د لنډې کیسې ببلګې:

نفس ګل شریفي پر ۱۳۶۴ل کال د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د الفت ژوند لیک، د الفت په نثر کې دلنډو کیسو ځانګړتیاوو او د نثر ببلګې راوړل شوي دي.

۲۰۷- اویرجل د اینیا د تحلیل او د روم تشکل:

د راحلې احمدي وردګ له خوا د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۶۴ل کال لیکل شوی، چې (۳۱) مخونه لري. په دغه

مونوګراف کې د ټرای او سپارتا ترمنځ د لس کلن جنګ علتونه بیان شوي دي.

۲۰۸- په فولکور مجله کې د پښتني فولکور انعکاس:

زرلښتې اوریاخېلې پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهنمل بایزید اڅک تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې هغو لیکنو ته اشاره شوې، چې د پښتني فولکور په باب په فولکور مجله کې خپرې شوې دي.

۲۰۹- په سراج الاخبار کې د پښتو شعر:

محمدشاه پور احمدزي پر **۱۳۶۵**ل کال د دوکتور زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۷۸) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې په سراج الاخبار کې د پښتو شعر د خپرېدو او څومره والي په باب معلومات راغلي دي.

۲۱۰- د کندهار مجلې فهرست د تاسیس له وخته تر ۱۳۵۲ل کال پورې:

سردار محمد راستمل پر **۱۳۶۵**ل کال د دوکتور زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کندهار مجلې نیولیک راغلی (د لیکوال نوم او د لیکنې سرلیک).

۲۱۱- د روښان د مبارزې تصوفي اړخ:

نسيمې فقير پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهنمل محمدصابر خويشکي تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی دی. دا مونوګراف دوه څپرکي لري، په لومړي څپرکي کې يې د روښان پېژندنه او په دويم کې يې د روښاني تصوف د اتو مرحلو په باب خبرې شوې دي.

۲۱۲- د بي بي نېکبختې مموزۍ ژوند او ادب:

صاحب ګل مموزي پر **۱۳۶۵**ل کال د دوکتور زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې ليکلی دی. په نومووړي مونوګراف کې د بي بي نېکبختې پر ژوند ليک سربېره د هغې پر ادبي ژوند هم رڼا اچول شوې ده.

۲۱۳- د ګيلګه مېش حماسه او د هغې څېړنه:

مصري خان کليوال پر **۱۳۶۵**ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په نومووړي مونوګراف کې د ګيلګه مېش د حماسې پيدايښت او مضمون شامل دی.

۲۱۴- د چغه سرای نرخونه او دودونه:

مرسلين روغوال پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهندوی جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې ليکلی دی. په نومووړي

مونوګراف کې د چغه سرای د پېژندګلوۍ او دودونو په باب معلومات راغلي دي.

۲۱۵- د کوهدامن د داودزو اجتماعي، تاريخي او ادبي فعاليت:

وجيهې داودزۍ پر ۱۳۶۵ل کال د زهورالدين زهور تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د سيمې د داودزيو ټولنيز، تاريخي او ادبي فعاليتونه ياد شوي دي.

۲۱۶- د مستورې شال شاعري:

سيد محقق پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی ډاکترې زرغونې زهور تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پښتنې شاعرې (مستورې شال) پر ادبي ژوند رڼا اچول شوې ده.

۲۱۷- د خوشال په کلياتو کې ادبي صنايع:

فهيمې هاشمي پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د خوشال ژوند ليک، اثار او د هغه په کلياتو کې ادبي صنايع په ګوته شوي دي.

۲۱۸- د ماشوم ادبیات:

سدو ټکني پر **۱۳۶۵**ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. د ماشومانو د ادبیاتو په باب معلومات په کې راغلي دي.

۲۱۹- پر نظم باندې ختیځې کیسې او اسطورې:

میاجان مشفق پر **۱۳۶۵**ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې (۱۲) افسانوي کیسې راغلې دي.

۲۲۰- د پښتو ژبې باقاعده او بې قاعده مصدرونه:

نورس امرخېل پر **۱۳۶۵**ل کال د نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د پښتو باقاعدې او بې قاعدې مصدرونو ته ګوته نیول شوې ده.

۲۲۱- د پښتو ژبې د باقاعده او بې قاعده لغاتو مجموعه چې مصدر یې په (یدل) ختمېږي:

زرغونې برېښ پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهندوی نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پښتو ژبې د باقاعده او بې قاعده لغتونو تشریح راغلې ده.

۲۲۲- د بهايي جان په اشعارو کې ادبي صنايع:

محمد داود ساپي پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهندوی جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۴۸) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د بهايي جان پر ژوند ليک سربېره د هغه په شعرونو کې ادبي صنايع هم ښوول شوي دي.

۲۲۳- په معاصرو هنري پښتو ادبياتو کې د ويښ ځلميانو د خپرونو او اثارو تحليل:

زرغونې درانۍ پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهنوال ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې ليکلی دی. نوموړي مونوګراف کې د ويښ ځلميانو له جملې څخه د بېنوا د اثارو تحليل او په دويمه برخه کې د ګل پاچا الفت د اثارو تحليل راغلی دی.

۲۲۴- د ماه رخې ناول ته لنډه انتقادي کتنه:

پروين منګل پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهنوال ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (**۵۴**) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د سيد راحت زاخېلي د (ماه رخې ناول) ته يوه انتقادي کتنه شوې ده.

۲۲۵- د ننګرهار د مجلې فهرست:

شاه ولي پر **۱۳۶۵**ل کال د دوکتور زیورالدین زیور تر لارښوونې لاندې پـه (**۵۰**) مخونـو کې لیکلی دی. پـه دغـه مونـوګراف کې د ننګرهـار مجلـې د لیکنـو فهرسـت (د لیکـوال نـوم او د لیکنـې سرلیک) برابر شوي دي.

۲۲۶- د رحمان بابا په دېوان کې ادبي صنایع:

بي بي حیا خلازی، پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهندوی جلال الدین تر لارښوونې لاندې په (**۴۷**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د رحمان بابا پر پېژندګلوی، سربېره د هغه په دېوان کې ادبي صنایع هم په ګوته شوي دي.

۲۲۷- په معاصر پښتو شعر کې ملي او مترقي افکار:

محمد حکیم تڼیوال پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهنوال زېورالدین زېور تر لارښوونې لانـدې پـه (۸۰) مخونـو کـې لیکلـی دی. نومـوړی مونوګراف درې څپرکي لري، چې د پښتو د معاصرو ادبیاتو پـه ځانګړي ډول د شعر د فکري خوا (مترقي افکارو) پـه باب پـه کې خبرې شوي دي.

۲۲۸- په پښتو لنډیو کې تاریخي پېښې:

محمد قسیم پر ۱۳۶۲ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې لیکلی، چې په لنډیو کې تاریخي پېښې په کې څېړل شوې دي.

۲۲۹- په پښتو ادب کې ټوکې ټکالې:

میراجان غروال پر ۱۳۶۲ل کال د پوهنوال زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د پښتو ژبې یو شمېر ټوکې او عامیانه اصطلاحات راغلې دي.

۲۳۰- د سراجي دورې پښتو منظوم ادبیات:

محمد علي قریشي پر ۱۳۶۲ل کال د پوهنوال زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۵) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د پښتو ادبیاتو د نظم او شعر پر برخې یو څه خبرې شوې او بیا په یاد شوې دوره کې ځینې پښتو نظمونه راوړل شوي دي.

۲۳۱- پښتانه په بلخ کې:

عبدالقیوم پر ۱۳۶۲ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۲۴) مخونو کې لیکی دی. نوموړی مونوګراف شپږ څپرکي لري او د بلخ د پښتنو په باب معلومات په کې خوندي شوي دي.

۲۳۲- په پښتو ادبیاتو کې سفرنامه:

حیات الله صبور پر ۱۳۶۲ل کال د پوهنوال زهورالدین زهور تر لارښوونې لاندې په (۴۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پښتو ژبې یونلیکونو (سفرنامو) په باب معلومات راغلي دي.

۲۳۳- په بره او کوزه پښتونخوا کې ادبي تاریخ لیکنه:

غلام نبي فراهي پر ۱۳۶۲ل کال د پوهنوال زهورالدین زهور تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د یادې شوې موضوع په باب یو لړ معلومات راټول شوي دي.

۲۳۴- شعر او شاعري د لرغوني یونان د پوهانو له نظره:

غلام مصطفی رحیمي شلګري پر ۱۳۶۲ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۹۲) مخونو کې لیکلی دی. نوموړی مونوګراف شپږ څپرکي لري، چې د موضوع په باب معلومات په کې راغلي دي.

۲۳۵- مهمې فولکوري شپې او ورځې:

داکتر خان پر ۱۳۶۶ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د فولکوري روایاتو له مخې مهمې شپې او ورځې په ګوته شوې دي.

۲۳۶- د منګلو د پښتونولۍ نرخ:

ګلات منګل پر ۱۳۶۶ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د منګلو د قوم د پښتونولۍ، دود او دستور په باب معلومات راټول شوي دي.

۲۳۷- په پښتو ژبه کې د باقاعده او بې قاعده مصدرونو ډېتیا:

شیرین شاه پر ۱۳۶۶ل کال د نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی.

۲۳۸- د ګودر په باره کې لنډۍ:

محمد اسحق پر ۱۳۶۷ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د الفبا په ترتیب هغه لنډۍ راټولې شوي چې د (ګودر) په باب ویل شوي دي.

۲۳۹- لازمـــي افعـــال او د هغـــوی مورفولـــوژیکي خصوصیات:

ګل غوټۍ پر ۱۳۶۷ل کال د زرغونې زیور تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونـو کـې لیکلـی دی. پـه دغـه مونـوګراف کـې د فعلـي کټګورۍ او لازمي فعلونو په باب معلومات راغونډ شوي دي.

۲۴۰- د افغانستان د لیکوالو انجمن له تاسیس (۱۳۵۹- ۱۳۶۶) کلونو پورې د پښتو چاپ شویو اثارو فهرست:

تاج محمد یاري پر ۱۳۶۷ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د هغو پښتو کتابونو یادونه شوې، چې په یاد شوي زماني واټن کې د لیکوالو ټولنې خپاره کړي دي.

۲۴۱- د ملګرو ملتو منشور او زموږ ملي روغه جوړه:

میـرزا محمـد توتاخیـل پـر ۱۳۶۷ل کـال د جـاج پښـتون زوی تـر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د یاد شویو موضوعګانو فکري نږدېوالی تر بحث لاندې نیول شوی دی.

یادښـت: پـر ۱۳۷۰ل کـال د کابـل پوهنتـون د ژبـو او ادبیـاتو پـوهنځي د پښـتو څـانګې پـه امریـت کـې یـو زیـات شـمېر پښـتو مونوګرافونه خوندي وو، په دې لړ کې یو شمېر داسې مونوګرافونه

هم وو، چې د کابل پوهنتون په مرکزي کتابتون کې یې کاپي نه وې، ددې خبرې یوه وجه شاید دا وي، چې مرکزي کتابتون ته یې کاپي نه وې استول شوې او یا هم د کتابتون د کارکوونکو د تخنیکي ستونزو او ځینو نورو لاملونو له امله د دغو مونوګرافونو نقل د پوهنتون په مرکزي کتابتون کې نه وي خوندي شوی. په هر حال دلته به د کال په ترتیب د دغو مونوګرافونو یادونه هم وکړو. د پېژندنې لپاره (د پوهنتون په مرکزي کتابتون کې د هغو د کتلاک نومره هم ثبت شوې وه خو څرنګه چې د مرکزي کتابتون اکثره خطي نسخې چور او یا سیزل شوي چې دې کې پښتو مونوګرافونه هم شامل وو، نو ځکه د کتلاک نومره یې رانه ورل شوه، اوس ددې مونوګراف یو شمېر د زیاتو سیلاوونو او ناتارونو له بلاوو سره سره په پښتو ځانګه کې خوندي پاتې دي او ځینې یې کېدی شي د هغو له خپلو لیکوالو سره هم خوندي وي.

۲۴۲- غرځستان:

بسم الله ځیرمن پر ۱۳۳۹ل کال لیکلی، چې (۵۹) مخونه لري او د یاد شوې سیمې سیاسي، ټولنیز او اقتصادي حالات په کې څېړل شوي دي.

۲۴۳- د خوشال خان ادبي لار:

عزیزالله پښتونمل پر ۱۳۳۹ل کال، پـه (۱۲۷) مخونو کې لیکلی او د خوشال د ادبي ژوند په باب په کې معلومات ورکړل شوي دي.

۲۴۴- د غرب او سنی تمدن:

نوراحمد پر ۱۳۳۹ل کال په (۴۰) مخونو کې لیکلی، چې د غـرب د تمدن په باب یې یو لړ معلومات وړاندې کړي دي.

۲۴۵- د افغانستان د لمـر ختیځـو او مرکـزي برخـو کوچیان:

محمد عزیز کاکړ پر ۱۳۴۰ل کال په (۱۷۵) مخونو کې لیکلی او د یاد شوې موضوع په هکله په کې یو لړ معلومات ورکړل شوي دي.

۲۴۶- د لغمان محلي شاعران:

عبدالرشید پر ۱۳۴۱ل کال لیکلی، (۱۰۵) مخه لري او د لغمـان د ځینو محلي شاعرانو ژوند لیک او د شعرونو بېلګې پـه کې راوړل شوي دي.

۲۴۷- ابدالیان:

امین الله پر ۱۳۴۱ل کال په (۵۹) مخونو کې لیکلی او د پښـتنو د یوه نامتو ټبر (ابدالیانو) په باب معلومات په کې راټول کړي دي.

۲۴۸- د ښځې تاریخي او محیطي موقف:

صفورا پر ۱۳۴۱ل کال په (۲۴) مخونو کې لیکلی او د تاریخ په اوږدو کې او بیا تر نوي عصره پورې په ټولنه کې د ښځې پر ژوند او دریځ خبرې شوې دي.

۲۴۹- د پکتیا ولایت یو لړ ملي او اجتماعي دودونه:

پر ۱۳۴۳ل کال محمد رحیم شملزي په (۷۰) مخونو کې لیکلی او د یاد شوې ولایت یو لړ ملي او ټولنیز دودونه په کې بیان شوي دي.

۲۵۰- د پښتو اصطلاحات:

حبیب الله جاج پښتو زوی پر ۱۳۴۳ل کال په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی او د پښتو ژبې ځینې اصطلاحات یې په کې راټول کړي دي.

۲۵۱- د نباتاتو او مرغانو په باب تحقیق:

محمد اسمعیل پر ۱۳۴۵ل کال په (۳۵) مخونو کې لیکلی او د یاد شوې موضوع په باب په کې یو لړ معلومات راغونډ شوي دي.

۲۵۲- د هلمند ولایت د مارجې د ناقلو حوزه:

پایاب پر ۱۳۴۸ل کال د استاد احمدي تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی او د یاد شوې موضوع په باب په کې یو لړ معلومات راټول شوي دي.

۲۵۳- د پښتو پخوانیو ګرامرونو ته یوه کتنه:

جانباز پر ۱۳۴۸ل کال په (۵۹) مخونو کې لیکلی او د پښتو د ځینو پخوانیو ګرامرونو پر معرفۍ سربېره یې پر هغوی یو لړ خبرې کړې دي.

۲۵۴- د لوګر ولایت د فیض اخوندزاده سوانح او اشعار:

شاه الله احمدزي پر ۱۳۴۹ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې لیکلی او د یاد شوي شخص پر ژوند لیک سربېره یې د شعرونو بېلګې هم راوړې دي.

۲۵۵- د سپرې ولسوالۍ دودونه:

عبدالودود پر ۱۳۵۰ل کال د پوهاند عبدالحی حبیبي تر لارښوونې لاندې په (۱۵) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې لومړی د سپرې ولسوالۍ موقعیت، دکلیو نومونه او د همغه ځای د ځینو پښتني دودونو په باب معلومات لیکل شوي دي.

۲۵۶- د کندهار سیاسي او اجتماعي اوضاع:

حیات الله رفیقي پر ۱۳۵۰ل کال د پوهاند عبدالحی حبیبي تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کندهار تاریخي اهمیت، د هغه ټولنیزه وضع، اقتصادي اوضاع او جغرافیایي حالت څېړل شوي دي.

۲۵۷- ولسي ادب:
محمد صابر خویشکي پر ۱۳۵۱ل کال د مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې پښتو لنډۍ، ناول او د ولسي ادب ځینې نور ډولونه بیان شوي دي.

۲۵۸- د باجوړ متلونه:
پذیرګل سالارزي پر ۱۳۵۱ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې لیکلی او د الفبا په حساب یو شمېر هغه متلونه په کې راټول شوي، چې د باجوړ د خلکو په خبرو اترو کې کارول کېږي.

۲۵۹- ژوند او هنر:
محمد جان ګیاني پر ۱۳۵۲ل کال د ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د

هنر او ادبياتو ارزونې، شعر او هنر، فن او ژوند او د خلکو او هنر په باب يو لړ معلومات راټول شوي دي.

۲۲۰- په لغمان کې لاسي صنايع او د هغو اقتصادي ارزښت:

عبدالظاهر نوري پر ۱۳۵۲ل کال په (۵۲) مخونو کې ليکلی او د لغمان ولايت د جغرافيايي موقعيت او لاسي صنايعو په باب په کې معلومات ځای کړای شوي دي.

۲۲۱- په افغانستان کې د ښځو د عصري تربيې تاريخ:

فاطمې ساپۍ پر ۱۳۵۳ل کال د مجاور احمد زيار تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې ليکلی او په افغانستان کې يې د ښځو د عصري تربيې او تعليم په باب رڼا اچولې ده.

۲۲۲- د راډيو افغانستان د پروګرامونو شکل او څرنګوالي ته يوه کتنه:

شامحمود زيارمل پر ۱۳۵۳ل کال په (۳۰) مخونو کې ليکلی. په دغه مونوګراف کې د ۱۳۵۲ل کال او تر هغه وړاندې د راډيو پروګرامونه معرفي شوي او هم د دغو پروګرامونو پر مطالبو خبرې شوې دي.

۲۲۳- د کیسو په باره کې:

پر **۱۳۵۳**ل کال د محمود ساپي له خوا د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (**۵۷**) مخونو کې لیکل شوی. په دغه مونوګراف کې د کیسې تعریف، مرام او بیا په بېلابېلو سیمو کې د کیسو ویل څېړل شوي او هم یې د ویلو طرز بیان شوی دی.

۲۲۴- د ننګرهار ولایت د برېنې د سیمې فولکور:

سیمین پر **۱۳۵۲**ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی او د یادې شوې سیمې پښتنې دودونه لکه: واده، کوژده او ځینې نور دودونه بیان شوي دي.

۲۲۵- د زین الله لنډه پېژندګلوي او اشعار یې:

عزیزالله پر **۱۳۵۲**ل کال د مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې لیکلی او د یاد شوي شاعر پر ژوند لیک سربېره یې د هغه پر اشعارو خبرې کړې او د شعرونو بېلګې یې ورته راوړې دي.

۲۲۶- د لال پورې څو وګړني شاعران:

خیبر برم پر **۱۳۵۲**ل کال د مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۷۰) مخونو کې لیکلی او د لال پورې څلور تنه ولسي شاعران په کې معرفي شوي او د شعرونو بېلګې یې راوړل شوې دي.

۲۲۷- د تعلیمي نصاب په رڼا کې د پښتو ژبې تاریخچې ته یوه لنډه کتنه او د هغو د لیکوالانو پېژندګلوي:

ګل محمد شینزي پر **۱۳۵۹**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پښتو ژبې د تعلیمي نصاب میتود، د پښتو ادبیاتو د لیکوالو پېژندګلوي او د ځینې درسي کتابونو پر میتود رڼا اچول شوې ده.

۲۲۸- د خوشال په اشعارو کې مېړانه:

الله نظر پر ۱۳۶۱ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د خوشال پر پېژندګلوۍ سربېره د هغه مبارزې او هم خوشال د نورو له نظره څېړل شوی او بیا یې د کلام بېلګې راوړل شوې دي.

۲۲۹- ادبي کره کتنه او ګټې یې:

شاه محمود زرمتي پر **۱۳۶۳**ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف

کې د پوهانو له نظره کره کتنه څېړل شوې، د کره کتنې تعریف وړاندې شوی او هم د کره کتنې ډولونه په ګوته شوي دي.

۲۷۰- د حضرت یوسف علیه السلا قیصه:

شریفې یونس وردګ پر ۱۳۶۴ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې لیکلی. په نوموړي مونوګراف کې لومړی د اتلانو او پیریانو کیسې او بیا د حضرت یوسف علیه السلام د کیسې بیان شوی دی.

۲۷۱- د خوشال په اشعارو کې د غیر لفظي مفاهموي خپلونو انعکاس:

زرغونې حلیمې پر ۱۳۶۲ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د سر، وچولي، وروځو، سترګو، شونډو او داسې غړو په واسطه د غیر لفظي مفاهمې ډولونه ښوول شوي دي.

۲۷۲- په پښتو معاصرو ادبیاتو کې د (منان ملګري) ادبي او هنري دریځ:

عبدالشکور قیومي د زبورالدین زبور تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۶۷ل کال په (۴۵) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف

کې د پښتو په اوسنیو ادبیاتو کې د منان ملګري پر ادبي څېرې او مقام خبرې شوې دي.

۲۷۳- په پښتو لنډیو کې د مسافر څېره:

میرزامحمد ګړندي پر ۱۳۶۷ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د لنډیو محتوا، وېش او بېلګې راغلي دي او بیا په پښتو لنډیو کې د مسافر څېرې ته ګوته نیول شوې ده.

۲۷۴- د ماه رخې ناول او ټولنیز ارزښتونه:

زرغونې شهی پر ۱۳۶۷ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د راحت زاخېلي پېژندګلوي او د هغه د اثارو د پېژندنې په باب معلومات راغلي دي او بیا د ماه رخې ناول اړتیا، ټولنیز او هنري ارزښت او د ناول ټولنیز پیغام بیان شوی دی.

۲۷۵- پښتو ترانې:

حبیبې پر ۱۳۶۷ل کال د زرغونې زېور تر لارښوونې لاندې په (۲۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د پښتو ژبې یو شمېر ترانې راټولې شوې دي.

۲۷۶- په پښتو لنډيو کې د (جانان) څېړه:

راحلې بابکرخېل پر ۱۳۶۷ل کال د محمد صابر خويشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلې او هغه پښتو لنډۍ په کې راوړل شوې، چې د (جانان) ياد په کې راغلی دی.

۲۷۷- د پښتني پېغلو او مېرمنو ادبي او ژبنۍ هلې ځلې:

صالحې سروري پر ۱۳۶۷ل کال د زرغونې زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلې دی. په نوموړي مونوګراف کې د ځينو هغو پښتنو پېغلو او مېرمنو پېژندګلوي راغلې، چې د پښتو ژبې او ادب په پراختيا او بډاينه کې يې برخه اخيستې ده.

۲۷۸- د وينېتيايي پېر سياسي، ملي جريدو پښتو برخې ته يوه کتنه:

محمد حسن مطع پر ۱۳۶۷ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۸۰) مخونو کې ليکلی. په دغه مونوګراف کې د وينښتيايي پېر د جريدو پر پښتو برخې يو لړ خبرې شوې دي.

۲۷۹- د ازاد افغانستان پښتو برخه:

خیرمحمد شېرزي پر ۱۳۶۷ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۵۳) مخونو کې لیکلی دی.

۲۸۰- د انګرېزي استعمار پر ضد د پښتنو د لیکني او ګړني ادب ونډه:

نورمحمد پر ۱۳۶۸ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د انګرېزانو راتګ، د انګرېزانو پر وړاندې د خلکو کرکه او پر هغه وخت د پښتو ادب پر ځرنګوالي رڼا اچول شوې ده.

۲۸۱- د لرغوني یونان او روم نامتو پوهان او لیکوالان:

عاطفې حرکت پر ۱۳۶۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی او د یونان او روم (۲۹) نامتو پوهان او لیکوالان په کې معرفي شوي او د هغوی پر ځینو اثارو خبرې شوې دي.

۲۸۲- د خوشال په کلیاتو کې تلمیحات:

نسیمې ارغندیوال پر ۱۳۶۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی او د خوشال په کلیاتو کې د تلمیح ادبي صنایع په ګوته شوې دي.

۲۸۳- په فولکوریک ولسي ادب کې د پښتنو د واده دود او دستور:

عمر ګل پر ۱۳۲۸ل کال د جلال الدین تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې په پښتو ادبیاتو کې د فولکور اهمیت په باب خبرې شوي او ځینې پښتني دودونه بیان شوي دي.

۲۸۴- د شپون تحقیقي او نوښتي اثار:

نفیسې هاشمي پر ۱۳۲۸ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۴۹) مخونو کې لیکلی او د سعدالدین شپون پر پېژندګلوۍ، سربېره د هغه پر ادبي اثارو یې هم رڼا اچول شوې ده.

۲۸۵- د ادب مجلې پښتو برخه:

اصفې اندړې پر ۱۳۲۸ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی او د ادب مجلې د پښتو برخې نیولیک یې په کې ترتیب کړی دی.

۲۸۶- د پټې خزانې د تاریخي متونو بېلګې: منثور، منظوم متن:

د اسې رحماني له خوا پر ۱۳۲۸ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې لیکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پټې خزانې د تاریخي متونو پر بېلګو خبرې شوې دي.

۲۸۷- د استاد زیار معرفي او د هغه اثار:

پلوشې جبارخېلې پر ۱۳۲۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې لیکلی او په هغه کې یې د استاد زیار پر پېژندګلوۍ سربېره د هغه د اثارو په باب هم یو لړ معلومات وړاندې کړي دي.

۲۸۸- د خوشال په اثارو کې د سواتنامې ارزښت:

سپوږمۍ پر ۱۳۲۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۵۹) مخونو کې لیکلی او په هغه کې د خوشال پر پېژندګلوۍ سربېره پر (سواتنامې) هم خبرې شوې دي.

۲۸۹- ټوټکې:

د لیلما وردګ له خوا پر ۱۳۲۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکل شوی او په هغه کې بېلابېلې ټوټکې لکه پر زوم باندې ټوټکې، د ایرو او سپېلنو ټوټکې او داسې نورې راټولې شوې دي.

۲۹۰- د لرغونې دورې د شعر شکل او مضمون:

د جلات خان له خوا پر ۱۳۲۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکل شوی. په دغه مونوګراف کې په لرغونې دوره کې پر ملي اوزانو برابرو شعرونو، لکه: د امیر کروړ

پر وياړنې، د ببېتنيکه، شيخ تيمن او داسې نورو پر شعرونو خبرې شوې دي.

۲۹۱- خوشال ولې دستار نامه وليکله:

محمد نعيم پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې ليکلې دی. په نوموړي مونوګراف کې پر دستارنامه او د هغې د ليکلو پر علتونو خبرې شوې دي.

۲۹۲- د کاظم خان شيدا په شعر کې د غربت او مساپرۍ انعکاس:

پلوشې عمر پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کاظم خان شيدا پېژندنه، د شيدا شاعري او د شيدا د مسافرۍ او غربت علتونه بيان شوي او هم د بېلګې په توګه د شيدا ځينې غزلونه، څلوريزې، مخمسات او قطعات راوړل شوي دي.

۲۹۳- د پخواني يونان او روم وتلي اثار:

عبدالرسول جبارخېل پر ۱۳۶۹ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی او د لرغوني يونان او روم يو شمېر اثار په کې معرفي شوي دي.

۲۹۴- د میر مهدي شاه د لنډو کیسو مهم موضوعات:

شریفې پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۲۵) مخونو کې لیکلی او د مهدي پر ژوند لیک سربېره یې د هغه د لنډو کیسو مهمو موضوعاتو ته ګوته نیولې ده.

۲۹۵- د سید بهاوالدین مجروح ژوند او دده د پښتو اثارو معرفي:

نصیرې نوري پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې لیکلی او د سید بهاوالدین مجروح پر ژوند او پښتو اثارو یې رڼا اچولې ده.

۲۹۶- د رحمت شاه سایل د شعر رنګین اړخونه:

امنې پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی او د رحمت شاه سایل د ژوند او اثارو پر پېژندنه سربېره یې د هغه د شعر پر ځینو محتوایي اړخونو رڼا اچولې ده.

۲۹۷- د پخواني یونان پنځه اتلان:

ناجیې مقبلې پر ۱۳۶۹ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی او د پخواني یونان د پنځو اتلانو په باب یې معلومات په کې راټول کړي دي.

۲۹۸- د دولت لواڼي په دېوان کې د توجيه تغير:

جميلې پر ۱۳۶۹ل کال ليکلی، لارښود استاد يې جلال الدين خان دی. دا مونوګراف (۳۶) مخونه لري او د دولت لواڼي د دېوان په قافيه کې يې ياده شوې موضوع څېړلې ده.

۲۹۹- د محمد ګل خان مومند اند و ژوند ته يوه لنډه کتنه:

د محمد اسمعيل يون له خوا ليکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې د وزير محمد ګل خان مومند د ژوند، مبارزو او افکارو په باب څرګندونې شوي دي. دا مونوګراف پر ۱۳۷۳ل کال چاپ شوی دی.

۳۰۰- لنډيو ته يوه لنډه کتنه:

د ارين مومندې له خوا پر ۱۳۷۰ل کال ليکل شوی، چې د لنډيو د جوړښت او د هغو د ځينو اړخونو په باب په کې څرګندونې شوې دي.

۳۰۱- پښتو ډرامه:

د ګل غوټۍ له خوا پر ۱۳۷۰ل کال ليکل شوی، په دغه مونوګراف کې لومړی په تاريخي لحاظ د ډرامې په باب معلومات راغلي او بيا د پښتو ډرامې په باب څرګندونې په کې شوې دي.

۳۰۲- د راحت زاخیلي ژوند او اثار:

بلقیس اندړ پر ۱۳۷۰ل کال لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د راحت زاخیلي د ژوند او اثار په باب معلومات راغلي دي.

۳۰۳- د عبدالروف بېنوا ژوند او اثار:

د شیما جبارخېلې له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی دی، د مرحوم بېنوا ژوند لیک او د هغه اثارو په باب معلومات په کې راغلې دي.

۳۰۴- د محمد صدیق روهي ژوند او اثار:

د محمد رحیم له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی او د کاندید اکاډمیسین محمد صدیق روهي د ژوند او د هغه د ادبي فعالیتونو په باب معلومات په کې راغلي دي.

د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه

محمد اسمعیل یـون د حـاجي محمـد خان زوی پـر ۱۳۴۲ل کـال، د لغمان ولایت د الینګـــار ولســـوالۍ دنیازیو پـه یوې روښـــنفکرې کـــورنۍ کـــې زېږېدلی دی.

لـومړنۍ زده کړې یـې د الینګار ولسـوالۍ د سلینګار پـه لـومړني ښوونځي کې سرته رسولي دي، تر هغه وروسته کابل ته راغی او په خوشال خان لېسه کې شامل شو. پر ۱۳۶۲ل کال له نوموړې لېسې څخه په دویم نومره بریالی او پر ۱۳۶۷ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې محصل شو. پـر ۱۳۷۰ل کـال لـه نومـوړې څـانګې څخه اول نـومره بریـالی او پـر همـدې کـال بېرتـه دپښتو څانګې د کدر غړی شو. پر ۱۳۸۵ل کال پـه نوموړې څانګه

کې د ماسترۍ دوره پیل شوه، یون په ډېر ښه او بریالي ډول دا دوره پایته ورسوله.

محمد اسمعیل یون له ۱۳۷۰ ل کال څخه بیا تر ننه پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي تدریسي غړی او د(پوهندوی) علمي پوړۍ ته رسېدلی دی، پر استادۍ سربېره، استاد یون د ((کابل پوهنتون))، ((هیلې)) او((شمشاد))مجلو د چلوونکې دنده هم په ښه ډول ترسره کړې ده. په پېښور کې د چاپېدونکې ((معارف)) مجلې کتونکی غړی هم و. همدارنګه د یو شمېر نورو چاپي خپرونو همکار هم پاتې شوی دی.

استاد یون پر ۱۳۸۱ ل کال، په جلال اباد کې بېړنۍ لویې جرګې ته د ختیزو ولایتونو د انتخاباتو د دفتر مشر شو، د دې جرګې لپاره تر ټاکنو وروسته د جرګې غړی، بیا د جرګې د غړو له خوا د بېړنۍ لویې جرګې دلومړي منشي په توګه انتخاب شو. استاد یون په دې جرګه کې تر خپل وروستي وسه خپل ملي او تاریخي مسولیت ادا کړ او د هېواد دښمنه عناصرو د توطیو مخه یې ونیوله.

تر دې جرګې وروسته، کله چې د افغانستان د اساسي قانون د تدوین بهیر پیل شو، نو استاد یون بیا د دې بهیر لپاره د ختیزو ولایتونو د دارالانشاد دفتر مشر وټاکل شو. په ختیزو ولایتونو کې د اساسي قانون د لویې جرګې لپاره انتخابات هم د همدې دفتر له

خوا ترسره شول.استاد یون د اساسي قانون د تصویب په لویه جرګه کې د نوموړې جرګې د دارالانشا د غړي په توګه خپل فعال رول ادا کړ. ټاکل شوې وه، استاد یون په ختیزو ولایتونو کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره د عمومي ټاکنو د دفتر مسول شي، خو په کابل کې د لویو جنګسالارانو او ځینو تنظیمي مشرانو له خوا پر حکومت او ملګرو ملتونو د زیات فشار له امله له کاره ګوښه شو.ملګرو ملتونو(UNAMA) استاد یون ته وړاندیز وکړ، چې په کابل کې به تر دې لوړه دنده درو سپارو ، خو استاد یون ونه منله او خپلې استادۍ ته یې دوام ورکړ.

درې کاله وروسته یې د ځینو ملګرو په زیات ټینګار او غوښتنه، د جمهوري ریاست د ملي امنیت شورا په دفتر کې د فرهنګي چارو د ریاست دنده ومنله او په کابل پوهنتون کې پر استادۍ سربېره لا تر اوسه دا دنده پر مخ وړي.استاد یون پر ۱۳۸۵ل کال د افغانستان او پاکستان د امن ګډې جرګې لپاره د افغانستان له خوا د منشي په توګه غوره شو او دا دنده یې هم په ښه ډول ترسره کړه.

استاد یون د خپلو اکادیمیکو او لیکوال په توګه په تېرو شلو کلونو کې ګڼ شمېر فرهنګي او ټولنیز خدمتونه ترسره کړي، په ګڼو چاپي، رادیویي او ټلویزیوني مرکو کې یې د واقعیتونو او حقایقو د څرګندیدو له امله د خلکو په زړونو کې ځای نیولی دی. که څه هم

ډېر خلک د یون لیکنې، مرکې او نظریات خوښوي، خو یو شمېر داسې خلک هم شته، چې د یون سرسختي مخالفین دي. د هغه ملي او ګټورو نظریاتو ته هم غلط رنګ او تعبیر ورکوي، دا ډول اشخاص، چې اکثره یې زورواکي او د سیاسي ډلو ټپلو غړي او مشران دي، د استاد یون نظریات خپلو شخصي او تنظیمي ګټو ته خطر بولي، نو ځکه یې په ټینګه مخالفت کوي. زهددې شاهد یم، هر کله چې یون کومه لیکنه او مرکه کړې، نو دده پر وړاندې یې مثبت او منفي غبرګونونه دواړه راپارولي دي، منفي غبرګونونه اکثره وخت د هغو اشخاصو او ډلو له خوا وي، چې په تېر کړکېچن سیاسي بهیر کې یې ډېرې نامشروع ګټې ترلاسه کړي او ځانونه یې مطرح کړي دي.

مثبت غبرګونونه اکثره د ولس د مشرانو، روښنفکرانو او نورو مخورو له خوا وي، خو استاد یون په دغسې سختو اغزنو او تنګو شرایطو کې بیا هم خپل فرهنګي، سیاسي او ټولنیز کار ته دوام ورکوي.

دا اوسنی فرهنګي کار، چې تاسو یې اوس په مسلسل ډول ګورئ، دا د تېرو شلو کلونو کارونه دي، چې له تېر یو نیم کال راهیسې پرې په منظم ډول کار شوی، اوډل شوي او دادی ستاسو مخې ته اینښودل کېږي، په داسې یو دولتي دفتر کې چې بوختیاوې په کې

ډېرې وي، د منظم او ستر فرهنګي کار سرته رسول اسانه کار نه دی.استاد یون پر خپلو فرهنګي کارونو سربېره د ګڼو فرهنګي ټولنو د غړي، همکار او موسس غړي په توګه هم خپل فرهنګي رول ادا کړی، په پېښور کې یې د دوو المان مېشتو فرهنګي ټولنو (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنې) او(د پښتني فرهنګ د ودې پراختیا ټولنې) د همکار په توګه د بېلابېلو لیکوالو په لسګونو اثار، ایډیټ او چاپ کړي دي. دغه راز یې په سلګونو کورنیو مشاعرو، ادبي غونډو او سیمینارونو کې ونډه اخیستې ده، خپله یې هم په لسګونو مشاعرې،سیمینارونه او علمي ورکشاپونه جوړ کړي دي.

سربېره پر دې، په یو زیات شمېر، ملي او نړیوالو کنفرانسونو کې یې په ښه ډول د خپل هېواد استازي کړې ده. دلته به یې د اثارو یادونه وکړو:

اثار

الف- پنځونې:

کتاب نوم	څرنګوالی	چاپکال
• مټکور	لومړۍ شعري ټولګه	دویم ۱۳۸۷
• په اورونو کې سندرې	دویمه شعري ټولګه	دویم ۱۳۸۷

ب- راټولونې:

- هیلې ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- نیمګړې ارمانونه د حیران شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د لوونو فصل ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د نازو انا یاد د سیمینار د لیکنو ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د استاد الفت نثري کلیات د استاد الفت نثرونه دریم ۱۳۸۷
- سیندونه هم مري د اسحق ننګیال شعري منتخبات دویم ۱۳۸۷

ج- ژباړنې:

- د ټولنپوهنې له نظره: په افغانستان کې د واک جوړښتونه
  د پوهنوال روستار تره کي اثر دویم ۱۳۸۷
- .د افغانستان فرهنګي میراثونو ته یوه کتنه
  د نینسي دوپرې اثر دویم ۱۳۸۷
- په افغانستان کې د جګړې جنایتکارانو محاکمه
  د پوهنوال روستار تره کی اثر دویم ۱۳۸۷

د - یونلیکنې:

- د اماراتو سفر د اماراتو یونلیک دویم ۱۳۸۷
- که یون دی یون دی د اروپا یونلیک لومړی ۱۳۸۷
- د پنټاګون ترخنډو د امریکا یونلیک لومړی ۱۳۸۷

هـ- څېړنې او شننې:

- د محمد ګل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه دویم ۱۳۸۷
- استاد زیار د پښتني فرهنګ یو ځلاند ستوری دویم ۱۳۸۷
- د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود دویم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنګ ته اوښتي زیانونه دویم ۱۳۸۷
- د پښتو شعر هندسي جوړښت شپږم ۱۳۸۷

- له افغانستانه د مسلکي کادرونو د فرار عوامل دویم ۱۳۸۷
- ساینسي پرمختیاوې دویم ۱۳۸۷
- بېرني، لویه جرګه ولسواکي او زورواکي دویم ۱۳۸۷
- اندیال خوشال لومړی ۱۳۸۷
- هیله د خپلو سریزو په لمن کې لومړی ۱۳۸۷
- کلتوري یون لومړی ۱۳۸۷
- فرهنګي فقر لومړی ۱۳۸۷
- مرکه او مرکې لومړی ۱۳۸۷
- خوشال په خپل ایډیال لومړی ۱۳۸۷
- د کتابونو په وړمو کې لومړی ۱۳۸۷
- افغانستان په سیاسي کړلېچ کې لومړی ۱۳۸۷
- پښتو لیکنی سمون لومړی ۱۳۸۷
- اوسنی رسنی لومړی ۱۳۸۷
- که نړیوال ماته وخوري؟ لومړی ۱۳۸۷

خدای (ج) دې استاد یون ته ډېر عمر ورکړي او جرئت دې ورته هم تاند لري، الله (ج) دې دی له هر ډول بدو بلاوو وژغوري، په فرهنګي کارو زیار کې ورته د نور زغم او اوسېلې هیله لرم.

په درناوي

وفاالرحمن وفا

کابل - افغانستان

də kabəl pohantun də adabyāto pohanji

paṣ̌hto kitābṣ̌od

(The faculty of literature of Kabul University Pashto Guide Book)

By:
M. Ismael yoon

د خپرونو لړ: (۹)